

ICEBERG s.r.l.

300238, Berini, nr.178, comuna Saco ul Turcesc, jud.Timi , punct de lucru: 300700, Timi oara, str. Petuniei, nr. 7
telefon 0356 108680, fax 0356 780139, mobil 0724772341 sau 0723278812, e-mail iceberg5_srl@yahoo.com Reg.
com. J35/181/2002, C.I.F. RO14448064, cod IBAN RO24OTPV191000280255RO01, OTP Bank-Timi oara

pr. nr. **UAG 203/20**

POTENȚIALUL TURISTIC al MUNICIPIULUI ARAD Jud. Arad

Studiu de fundamentare
pentru
P.U.G. Municipiul Arad

PROIECT

Prezentul proiect este proprietatea intelectuală a SC ICEBERG SRL, este interzisă publicarea sub orice formă, a informațiilor din acest proiect, și din anexele sale, fără acordul prealabil scris al autorului/autorilor pe specialitate.

ICEBERG s.r.l.

300238, Berini, nr.178, comuna Saco ul Turcesc, jud.Timi , punct de lucru: 300700, Timi oara, str. Petuniei, nr. 7
telefon 0356 108680, fax 0356 780139, mobil 0724772341 sau 0723278812, e-mail iceberg5_srl@yahoo.com Reg.
com. J35/181/2002, C.I.F. RO14448064, cod IBAN RO24OTPV191000280255RO01, OTP Bank-Timi oara

pr. nr. **UAG 203/20**

FOAIE DE GARD

Denumirea proiectului	ACTUALIZARE PLAN URBANISTIC GENERAL AL MUNICIPIULUI ARAD
Beneficiar	PRIMARIA MUNICIPIULUI ARAD 310130, Arad B-dul Revolutiei, nr.75 Jud. Arad
Faza de proiectare	STUDII DE FUNDAMENTARE P.U.G. POTENȚIALUL TURISTIC AL MUNICIPIULUI ARAD
Proiectant general	s.c. ICEBERG s.r.l. str. Petuniei, nr. 7 300700, Timi oara jud. Timi
Contract nr.	81137/2020
Data	februarie 2022, Rev.1

ICEBERG s.r.l.

300238, Berini, nr.178, comuna Saco ul Turcesc, jud.Timi , punct de lucru: 300700, Timi oara, str. Petuniei, nr. 7
telefon 0356 108680, fax 0356 780139, mobil 0724772341 sau 0723278812, e-mail iceberg5_srl@yahoo.com Reg.
com. J35/181/2002, C.I.F. RO14448064, cod IBAN RO24OTP191000280255RO01, OTP Bank-Timi oara

pr. nr. **UAG 203/20**

LISTA I SEMN TURILE PROIECTAN ILOR

ef proiect

arh. C t lin J. Hanche

Proiectant general

s.c. ICEBERG s.r.l.

300700, Timi oara, str. Petuniei, nr. 7
jud. Timi

) Urbanism

arh. C t lin J. Hanche

) Turism,
turistice

strategii

dr. geogr. Alexandra Potra

Întocmit,
arh. C t lin J. Hanche

STUDIU DE FUNDAMENTARE PUG
POTENȚIALUL TURISTIC AL MUNICIPIULUI ARAD

CUPRINS

I. ASPECTE INTRODUCATIVE	6
1. Scop	8
2. Corelarea strategiei turistice cu politicile din domeniu	8
2.1. La nivel european.....	8
2.2. La nivel național	9
2.3. La nivel regional/județean.....	17
2.4. La nivel local.....	21
3. Localizarea și accesibilitatea teritorială a municipiului Arad	24
4. Reper metodologic	26
II. ANALIZA SITUAȚIEI EXISTENTE.....	26
1. Potențialul turistic natural.....	26
1.1. Relieful.....	26
1.2. Climatul.....	30
1.3. Resursele hidrografice	30
1.4. Resursele floristice și faunistice.....	32
1.5. Ariile naturale protejate	33
2. Potențialul turistic antropoc.....	36
2.1. Zona monumentelor protejate Arad	39
2.2. Zona pericentrală – Ansambluri industriale și monumente funerare.....	55
2.3. Zona periferică – Ansamblul Mănăstiresc Gai	57
2.4. Zona din proximitate.....	57
2.5. Resurse turistice imateriale: evenimente culturale	61
3. Infrastructura turistică	61
3.1. Infrastructura de cazare.....	61
3.2. Unități de alimentație publică	65
3.3. Infrastructura de agrement	66
4. Circulația turistică	69
5. Forme de valorificare turistică	72
6. Disfuncționalități.....	77
7. Analiza SWOT	79
V. SINTEZA	94
BIBLIOGRAFIE	104

LISTA FIGURILOR

Figura 1. Localizarea arealului.....	25
Figura 2. Elemente ale cadrului natural investite ca resurse turistice	27
Figura 3. Valea Mure ului: a. Perspectiva cadrului natural din municipiul Arad.....	28
Figura 4. Valea Mure ului în zona Lipovei	28
Figura 5. Perspectiv de pe traseul „ <i>Drumul vinului</i> ”-Podgoria Aradului	29
Figura 6. Parcul dendrofloricol Mândruloc.....	29
Figura 7: a. Pist de biciclet pe Faleză Mure ului în municipiul Arad; b. Infrastructur de alimentație public pe malul Mure ului în zonatrandului Neptun; c. Lacul P durice; d. Acces trand Neptun (poze realizate în teren)	31
Figura 8: Observatorul ornitologic „Andras Libus”	32
Figura 9. Lunca Mure ului Inferior.....	33
Figura 10: Imagini din Parcul Natural Lunca Mure ului.....	35
Figura 11. Aradul la începutul sec. XX.....	38
Figura 12: Obiectivele turistice antropice din municipiul Arad i din proximitatea acestuia (30 km)	40
Figura 13: Planul Cet ții Aradului	41
Figura 14: Cetatea Aradului: a. Imagine de ansamblu; b. Corpurile principale ale cet ții; c. Biserica franciscan ; d.-e. Porțile cet ții; f. Secțiune din zidul cet ții.....	42
Figura 15: Cetatea Aradului și potențialul turistic din proximitatea acesteia	43
Figura 16. Palatul Cultural: Complexul Muzeal Arad i Filarmonica de Stat	45
Figura 17a. Palate ar dene: a. Palatul Neumann; b. Palatul Administrativ; c. Palatul Cenad	46
Figura 17b. Exemple de palate din Zona monumentelor protejate Arad care necesit lucr ri de reabilitare (poze realizate în teren).....	47
Figura 18. Instituții de cultur din municipiul Arad	48
Figura 19. Casa Hirschl & Teatru Vechi.....	49
Figura 20. Obiective religioase din municipiul Arad.....	52
Figura 21. Monumente de <i>For public</i> din municipiul Arad.....	53
Figura 22. Exemple de cl diri de monument istoric care necesit lucr ri de reabilitare...54	
Figura 23. Fosta fabric de spirt și drojdie „Frații Neumann”	56
Figura 24. M n stirea Gai.....	57
Figura 25. a. Castelul Purgly din ofronea ,b. Castelul Csernovics din Macea.....	58
Figura 26. a. Cetatea oimo ; b. Cetatea iria.....	59
Figura 27. a. M n stirea M n stirea Hodo -Bodrog ;b. M n stirea „Sf. Maria” Radna ..60	
Figura 28. Evoluția unit ților de cazare (2005-2020)	62
Figura 29. Evoluția unit ților de cazare pe tipuri de structuri de primire (2005-2020)	63
Figura 30. Evoluția capacit ții de cazare pe tipuri de unit ți de primire turistic (2005-2020)	64
Figura 31. Unit ți de cazare în municipiul Arad.....	65

Figura 32. Instalații moderne asociate teraselor în municipiul Arad	66
Figura 33. a.-b.trandul Neptun; c. B ile Gai; d. Faleză Mure ului.....	67
Figura 34: a. Parcul M. Eminescu; b. Parcul P durice; c. Strada Merțianu; d. Piața Luther (poze realizate e teren); e. Piața Aveam Iancu	68
Figura 35. a. Insula Mure ului; b. Centrul de Vizitare Ceala	69
Figura 35. Evoluția anual a numărului de sosiri a turi tilor i pe sezoane (2010-2020)..	70
Figura 36. Evoluția numărului de sosiri a turi tilor, în perioada 2010-2020,pe categorii de unit și de cazare.....	70
Figura 37. Evoluția anual a numărului de înopt ri ale turi tilor i pe sezoane (2010-2020)	71
Figura 38. Evoluția numărului de înopt ri ale turi tilor, în perioada 2005-2020,pe categorii de unit și de cazare	72
Figura 39. Durata medie a sejurului, în perioada 2005-2020.....	73
Figura 40. Aquapark Hagymatikum din Makó, Ungaria	85
Figura 41. Ediția Someș Delivery 2021, Cluj-Napoca.....	86
Figura 42. Harta participativ Some ul din Cluj-Napoca	86
Figura 43. Exemplu podcast dezvoltat de Asociația Parcul Natural V c re ti.....	89

LIST TABELE

Tabel 1. Cuantificarea unit șilor de alimentație public din municipiul Arad (2021)	65
Tabel 2. Analiza SWOT	80
Tabel 3. Axele principale i secundare de dezvoltare	91
Tabel 4. Corelarea disfuncțiilor cu obiectivele și m surile	94

I. ASPECTE INTRODUCTIVE

1. Scop

Prin elaborarea studiului de fundamentare referitor la potențialul turistic al municipiului Arad și a zonei sale de proximitate (30 km), ca parte componentă a PUG-ului propus pentru acest UAT, se are în vedere atingerea următoarelor obiective:

- realizarea analizei diagnostic a ofertei turistice existente în arealul analizat, cu focalizarea accentului pe evidențierea disfuncțiilor;
- crearea unei viziuni de dezvoltare turistică integrată a municipiului Arad (prin raportare la zona sa de influență);
- propunerea unor coordonate strategice de dezvoltare turistică a municipiului Arad, cu prioritizarea măsurilor propuse.

2. Corelarea strategiei turistice cu politicile din domeniu

În vederea surprinderii direcțiilor de dezvoltare propuse la nivel internațional și reflectarea acestora în documentațiile realizate la scară mai mare, în interiorul unui stat, a axelor prioritare stabilite ca direcții de investiții, vom evidenția, pentru diferite scări teritoriale, documentele publice relevante pentru dezvoltarea turistică a unui areal. Precizăm, totodată, faptul că se va ține cont de următoarele aspecte:

- preluarea din documentele publice existente și accesibile publicului a coordonatelor strategice asociate dezvoltării turistice, fără repetarea sau includerea unor elemente de diagnostic teritorial (situație existentă);
- preluarea din documentațiile existente a acelor obiective care au tangență cu domeniul turism, fără menționarea tuturor coordonatelor strategice propuse și regăsite în corpusul documentației, și care contribuie în mod evident la susținerea dezvoltării turismului;
- nemodificarea conținutului obiectivelor, măsurilor, direcțiilor de acțiune prevăzute în documentațiile strategice.

2.1. La nivel european

„Strategia UE pentru turismul sustenabil” include un prim răspuns al Parlamentului European la efectele crizei COVID-19 asupra sectorului turistic prin apel la:

- Redresarea: planuri de răspuns la efectele COVID-19
- Recentrarea: politica de guvernare în cadrul Uniunii
- Consolidarea: tranziția către un turism sustenabil, responsabil și inteligent
- Regândirea: proiectarea sectorului turismului în viitor

J Europa, destinația turistică favorită la nivel mondial – un nou cadru politic pentru turismul european

Obiective:

- Stimularea competitivității sectorului turistic în Europa;
- Promovarea dezvoltării unui turism durabil, responsabil și de calitate;
- Consolidarea imaginii și vizibilității Europei ca ansamblu de destinații turistice durabile și de calitate;
- Ridicarea la maximum a potențialului politicilor și instrumentelor financiare ale UE pentru dezvoltarea turismului.

2.2. La nivel național

J Planul Național de Redresare și Reziliență al României (Anexă la propunerea de decizie de punere în aplicare a Consiliului)

Obiectivul componentei „Turism și cultură”:

- promovarea transformării socioeconomice durabile în zonele rurale și defavorizate prin dezvoltarea unei rețele de organizații regionale de management al destinației și prin sprijinirea investițiilor în turismul local;
- sprijinirea mobilității durabile prin crearea unei rețele naționale velo care să includă și rutele EuroVelo;
- reducerea decalajului în ceea ce privește accesul la cultură între zonele rurale și marile zone urbane.

Reforme și investiții:

- J Reforma 1. Operaționalizarea organizațiilor de management al destinației (OMD-uri)
 - Investiția 1. Promovarea celor 12 rute turistice/culturale
 - Investiția 2. Modernizarea/crearea de muzee și memoriale
- J Reforma 2. Cadrul pentru operaționalizarea traseelor cicloturistice la nivel național
 - Investiția 3. Instituirea și operaționalizarea Centrului Național de Coordonare Velo
 - Investiția 4. Implementarea a 3 000 km de piste pentru biciclete
- J Reforma 3. Reformarea sistemului de finanțare a sectorului cultural
 - Investiția 5. Sporirea accesului la cultură în zonele defavorizate din punct de vedere cultural
 - Investiția 6. Dezvoltarea unui sistem digital pentru procesele de finanțare a culturii
 - Investiția 7. Accelerarea digitalizării producției și distribuției de filme

J Strategia națională a României pentru dezvoltarea turismului 2019-2030

Direcții de acțiune:

Obiectivul 1.1. Creșterea accesibilității zonelor turistice și a calității infrastructurii turistice

1. Îmbunătățirea drumurilor de acces către stațiuni, obiective și atracții turistice, așa cum sunt definite în secțiunea VIII a PATN. Asigurarea continuității implementării Master Planului de Transport pentru a promova îmbunătățirea accesibilității;

2. Reabilitarea și dezvoltarea unor rute feroviare cu rol turistic, pentru a îmbunătăți accesibilitatea și pentru a diversifica ofertele turistice;

3. Îmbunătățirea transportului public ecologic pentru uz turistic;

4. Îmbunătățirea infrastructurii portuare, pentru a crește fluxurile de turiști de-a lungul Dunării și la Marea Neagră (porturi mici, Constanța, Tulcea, Brăila, Galați);

5. Crearea unei infrastructuri dedicate pentru piste de biciclete și trasee verzi;

6. Crearea sau sprijinirea creșterii unor sisteme inteligente pentru închirierea de biciclete.

7. Îmbunătățirea calității spațiilor publice (spații verzi, parcuri, zone de recreere) în stațiunile turistice și în principalele centre urbane (inclusiv în stațiunile montane și pe litoral);

8. Adaptarea obiectivelor de patrimoniu cultural la uzul public și turistic (parcaje, dotări, peisagistic, benzi, coșuri de gunoi, signalistică și semnalizare, panouri informative, etc);

9. Reabilitarea și promovarea patrimoniului cultural în zonele urbane pentru uz public și turistic (piețe, cartiere istorice cu fațade și monumente unice);

10. Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului natural prin adaptarea și/sau reabilitarea infrastructurii de eco-turism;

11. Îmbunătățirea calității peisajelor, a spațiilor publice și dezvoltarea de utilități turistice în zonele rurale de importanță turistică;

12. Dezvoltarea de strategii de vizitare în zonele naturale protejate și în siturile Natura 2000;

13. Dezvoltarea infrastructurii MICE și a infrastructurii de evenimente - centre de reuniuni, săli de evenimente, săli multifuncționale (de exemplu, în Constanța, pentru a atenua sezonalitatea și în București și Cluj, întrucât acestea sunt deja destinații de evenimente bine dezvoltate, în conformitate cu statisticile ICCA);

14. Renovarea infrastructurii și unităților de tratament balnear și modernizarea dotărilor acestora.

Obiectivul 1.2. Sprijinirea dezvoltării inovatoare în sectorul privat. Oportunități și stimulente pentru inovarea în afaceri, digitalizare

15. Sprijinirea digitalizării și comercializării la nivelul IMM-urilor din turism (pagini de internet pentru hoteluri, oferte digitale, cataloage, etc);

16. Susținerea start-up-urilor din domeniul turismului și a IMM-urilor inovatoare, prin înființarea de incubatoare naționale, regionale sau transfrontaliere în turism, precum, spre exemplu, Welcome City Lab din Franța;

17. Găzduirea unor forumuri și expoziții anuale de digitalizare, inovare și investiții, promovarea networking-ului și a oportunităților de colaborare în domeniu;

18. Sprijinirea dezvoltării unei platforme dedicate pentru a facilita rambursarea tratamentelor medicale și balneare pentru turiștii din UE, conform Directivei UE privind Asistența Medicală Transfrontalieră .

Obiectivul 1.3. Creșterea calității experiențelor și a serviciilor la nivelul destinațiilor turistice Sprijinirea sectorului public și privat

19. Sprijinirea modernizării unităților turistice în vederea obținerii unui nivel de clasificare mai înalt (instrumente fiscale, granturi etc), respectând în același timp reglementările tehnice urbanistice și arhitecturale pentru mediul construit;

20. Promovarea implementării unor măsuri de eficiență energetică, cu reglementări tehnice specifice, la nivelul obiectivelor turistice publice și private (muzee, patrimoniu cultural și natural, zone de petrecere a timpului liber, stațiuni de schi și stațiuni balneare etc.);

21. Susținerea organizațiilor de management al destinației prin cursuri de formare în domeniul elaborării de strategii și planuri operaționale pentru managementul destinațiilor;

22. Crearea și/sau sprijinirea dezvoltării organizațiilor de management al destinației pentru a promova inițiativele regionale în domeniul turismului și pentru a crea instrumente comune pentru managementul turismului transfrontalier;

23. Elaborarea și adoptarea unor planuri de management al vizitatorilor (conform modelului) în zonele de patrimoniu cultural, zonele naturale și zonele protejate, precum și pentru siturile de importanță turistică ;

24. Sprijinirea proiectului „Timișoara - Capitală Europeană a Culturii” în 2021, a proiectului „Sibiu - Regiune Gastronomică Europeană ” și a altor evenimente internaționale prin finanțare și asistență tehnică pentru promovarea inițiativei și atragerea unui număr mai mare de vizitatori internaționali din piețele cu înaltă prioritate.

25. Sprijinirea și stimularea creșterii de produse autentice, promovarea gastronomiei locale și a producției meșteșugărești, prin organizarea de evenimente și activități speciale de promovare (expoziții, festivaluri etc);

26. Crearea unor agende culturale anuale pentru principalele destinații (evenimente de divertisment și evenimente care să reprezinte, în sine, motive de vizitare, precum festivaluri,

evenimente de ni , etc), promovarea internațional a acestora și furnizarea de informații în mai multe limbi, de opțiuni de achiziționare a biletelor, pachete de c l torie, etc;

27. Încurajarea dezvoltării unor pachete transnaționale de turism de s n tate i a consultanței de marketing în turism cu privire la dezvoltarea și livrarea produselor pe piețele europene prioritare;

28. Constituirea unui Birou de Evenimente, ca agenție în cadrul Ministerului Turismului sau în cadrul organizațiilor naționale sau regionale de management al destinației pentru a sprijini relațiile dintre firmele internaționale și cele naționale/locale în vederea promovării unor oportunități în domeniul MICE

29. Modernizarea, acolo unde este posibil, sau înființarea unor centre de informare turistic prin utilizarea tehnologiei digitale, a produselor și serviciilor turistice moderne (hotspot-uri, hub-uri de comunicare, centre comunitare digitale). Asigurarea cel puțin a unui centru de informare turistic la fiecare destinație, inclusiv în centrul Bucureștiului și în toate aeroporturile;

30. Modificarea politicilor pentru a permite sustenabilitatea centrelor de informare turistic și abilitarea acestora pentru a vinde servicii de turism (rezervări, bilete etc) pentru a genera venituri și pentru a-și asigura astfel sustenabilitatea;

31. Revizuirea standardelor în domeniul signalisticii dedicate turismului (grafic , informații în două în mai multe limbi, informații standard etc) și asigurarea respectării acestor standarde la toate nivelurile;

32. Creșterea mobilității turistice în centrele urbane prin crearea unor sisteme multi-modale de informații de mobilitate urbană pentru turiști (panouri de informare, bilete electronice, chiocuri de bilete inteligente etc);

33. Digitalizarea nivelului tuturor obiectivelor turistice culturale, naturale, protejate, al altor destinații turistice și al rutelor pe hărțile publice, pentru a permite accesul și planificarea facilă a c l toriilor;

34. Crearea unei baze de date deschise naționale pentru turism, conform politicilor UE de OpenData (modelul francez) și punerea acesteia la dispoziția părților interesate din sectorul public și privat, prin dezvoltarea unor aplicații care să faciliteze accesul la informații și la resurse.

Resurse umane, servicii și experiențe

35. Elaborarea unor programe de formare a abilităților soft (limbi străine, comunicare, leadership, servicii pentru clienți etc) pentru personalul care lucrează în destinații turistice (de exemplu organizații de management al destinației, APL, sectorul privat etc);

36. Înființarea unor centre educaționale regionale în domeniul ospitalității și organizarea unor programe practice de formare, bazate pe o identificare clară a nevoilor, împreună cu actorii implicați (de ex. profesioniști în domeniul balnear, hotelier, al schiatului, etc);

37. Modernizarea unităților de învățământ tehnic și profesional și a dotărilor acestora, pentru a corespunde mai bine nevoilor pieței;

38. Crearea unui mecanism de consiliere pentru a crește gradul de concientizare în licee cu privire la locurile de muncă disponibile în industria turismului;

39. Elaborarea unor programe de angajare pentru tineri pe perioada verii, de comun acord cu sectorul privat. Introducerea de credite (educaționale) suplimentare pentru elevii și studenții care participă la astfel de programe;

40. Elaborarea unor cursuri de dezvoltare profesională pentru personalul din organizațiile de management al destinației. Facilitarea dezvoltării unui profil ocupațional special pentru managerii de organizații de management al destinației;

41. Furnizarea unor oportunități de formare pentru IMM-uri și agenții de turism, în domeniul creșterii și promovării de produse turistice și digitalizare (formare practică, cu accent pe crearea de produse turistice și pe elaborarea și gestionarea unor instrumente specifice marketingului în turism);

42. Furnizarea de oportunități de formare în diverse domenii, precum servicii pentru clienți, limbi străine, interpretare, activitatea de ghid turistic etc pentru personalul muzeelor și personalul din destinații;

43. Elaborarea și promovarea unor programe de formare pentru integrarea și reinsertia pe piața muncii a grupurilor vulnerabile și promovarea participării active a femeilor pe piața muncii;

44. Sprijinirea dezvoltării economiei sociale și a întreprinderilor sociale (pentru grupurile vulnerabile) în domeniul turismului, în vederea creșterii de noi produse sustenabile, în special în zonele rurale;

45. Formarea antreprenorilor și a angajaților din întreprinderile sociale pentru utilizarea instrumentelor de marketing digital (de exemplu, înregistrarea și promovarea de produse și servicii pe portalurile naționale de turism sau pe platformele reprezentative pentru economia colaborativă);

46. Elaborarea unor sesiuni de formare comune pentru autoritățile publice relevante, în vederea creșterii unor planuri de gestionare transfrontalieră și a unor instrumente de promovare pentru patrimoniul natural și cultural.

Obiectivul 2.1. Consolidarea capacității de elaborare de politici în domeniul turismului, creșterea gradului de digitalizare și o mai bună adaptare a instrumentelor de marketing la specificul piețelor cu potențial mare

47. Îmbunătățirea capacității Ministerului Turismului de a elabora politici, precum și de a gestiona și implementa proiecte în mod eficient (inclusiv diverse activități și strategii), în coordonare cu ministerele de resort, agențiile, autoritățile locale și actorii din sectorul privat;

48. Dezvoltarea unui sistem digital de colectare și analiză centralizată a datelor primite de la structurile de cazare, inclusiv a datelor din domeniul economiei colaborative, pentru a avea date relevante cu privire la sosirile și încasările turistice la nivelul destinațiilor (exemplu: eVisitor - Sistemul informatic național utilizat în Croația în domeniul turismului);

49. Valorificarea sportivă a Contului Satelit de Turism (CST), pentru a oferi în timp util informațiile necesare susținerii activităților comerciale, prin elaborarea unor reglementări privind colectarea datelor și stabilirea unor programe de colectare, în strânsă coordonare cu INCDT;

50. Realizarea unor sondaje anuale privind nivelul de satisfacție a clienților principalelor destinații (analizând deopotrivă turiștii interni și internaționali), cu scopul de a furniza informații pentru marketingul turistic și pentru adaptarea strategiilor în domeniu;

51. Coordonarea cu Ministerul Educației Naționale în vederea monitorizării și evaluării calității învățământului profesional și tehnic și a forței de muncă, pentru a adapta programele și a răspunde mai bine nevoilor sectorului.

52. Sprijinirea activităților de cercetare-inovare în centrele publice de cercetare, în instituțiile de învățământ superior și în centrele de competență, în vederea creșterii și promovării instrumentelor necesare pentru studiile de piață, utilizând tehnologii inovatoare precum inteligența artificială (AI) și Big Data (instrumente de colectare, monitorizare, evaluare și prognoză pentru Ministerul Turismului și pentru actorii publici la nivel local, care să permită analiza fluxurilor de turiști și comportamentul acestora și adaptarea acțiunilor în mod corespunzător);

53. Elaborarea unei strategii de marketing pentru a furniza informații în vederea segmentării pieței și a identificării piețelor care trebuie abordate cu prioritate, cu scopul de a atrage turiști cu buget de cheltuieli ridicat de pe aceste piețe;

54. Sprijinirea procesului de adoptare și modernizare a instrumentelor de marketing digital (conținut și instrumente) pentru uzul turiștilor (aplicații la nivel național și la nivel de orașe, calendare de evenimente etc);

55. Promovarea rutelor culturale certificate de Consiliul European, a Mărcii Patrimoniului European, a Destinațiilor Europene de Excelență și a altor inițiative în cadrul unui instrument digital unic (platformă) pentru o promovare mai bună.

56. Capacitarea unei platforme de dialog public-privat (organismul consultativ existent al Ministerului) în cadrul creșterii sectorului privat și a unui cuvânt de spus cu privire la procesul de dezvoltare.

57. Punerea în aplicare a Planurilor Urbanistice Generale pentru a proteja peisajele culturale și alte atracții turistice;

58. Modificarea legislației pentru a permite reabilitarea fațadelor private cu ajutorul fondurilor publice, acestea având o valoare publică, în special în cazul clădirilor incluse în patrimoniul cultural;

59. Analizarea și, acolo unde este posibil, diversificarea sistemului de clasificare și standardizare, stabilind standarde simplificate de bază pentru IMM-urile care furnizează servicii (mici restaurante, pensiuni) și eventual, punerea în aplicare a unui regim mai strict doar pentru unitățile mai mari și mai bine cunoscute.

60. Coordonarea dezvoltării inițiativei de tip „ghicior unic” pentru un proces inteligent de certificare și autorizare.

J) Strategia națională de dezvoltare a ecoturismului - context, viziune și obiective - 2019-2029

Obiectiv general: Crearea condițiilor de dezvoltare a ecoturismului la nivelul ariilor naturale protejate și în zonele din vecinătatea acestora, prin dezvoltarea unei rețele de destinații ecoturistice recunoscute și prin realizarea de produse ecoturistice competitive pe plan național și internațional.

Domeniul A - CADRUL INSTITUȚIONAL I ASOCIATIV

1. Crearea cadrului de cooperare inter-instituțional pentru creșterea numărului de parteneriate în domeniul ecoturismului, la nivel local, regional și național;

2. Crearea cadrului necesar pentru recunoașterea la nivel național și internațional a Criteriilor pentru desemnarea destinațiilor ecoturistice din România;

3. Întărirea capacității administrative a instituțiilor pentru implementarea politicilor și programelor de dezvoltare a ecoturismului.

Domeniul B - INFRASTRUCTURĂ TURISTICĂ ȘI AMENAJAREA TERITORIULUI

1. Crearea instrumentelor pentru dezvoltarea unei infrastructuri ecoturistice specifice la nivelul destinațiilor care să permită înfrângerea gamei de servicii oferite, fără un impact negativ asupra mediului.

2. Crearea instrumentelor pentru protejarea și menținerea arhitecturii tradiționale și pentru limitarea procesului de urbanizare la nivelul destinațiilor ecoturistice / cu potențial ecoturistic

Domeniul C - EDUCAȚIE ȘI CONȘTIENȚIZARE

1. Creșterea nivelului de conștientizare, apreciere și cunoaștere a valorilor naturale și culturale, a principiilor de ecoturism în rândul comunităților locale și a vizitatorilor pe de o parte, dar și în rândul administrațiilor publice centrale și locale, ONG-urilor, instituțiilor de învățământ, altor instituții și organizații pe de altă parte, pentru a orienta comportamentul acestora spre responsabilitate, participare, implicare în activitățile specifice ecoturismului

Domeniul D - DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE

1. Îmbunătățirea nivelului de pregătire profesională, precum și dezvoltarea organizațională, profesională și a carierei pentru personalul implicat în activitățile de ecoturism din cadrul ariilor naturale protejate și a resurselor umane ce desfășoară o activitate lucrativă de turism și în special de ecoturism

Domeniul E - DEZVOLTAREA AFACERILOR ȘI DEZVOLTAREA LOCALĂ

1. Dezvoltarea ofertei de produse ecoturistice realizate de comunitățile locale din cadrul destinațiilor ecoturistice / cu potențial ecoturistic

2. Îmbunătățirea cadrului legal propice activităților din sfera ecoturismului pentru micii întreprinzători la nivel local

Domeniul F - CONSERVAREA NATURII ȘI PROTECȚIA MEDIULUI

1. Participarea activă la conservarea și gestionarea durabilă a biodiversității

2. Aplicarea acțiunilor de protecția mediului și dezvoltare durabilă la nivelul destinațiilor ecoturistice sau cu potențial ecoturistic

3. Identificarea unor instrumente pentru transportul turistic durabil în interiorul și către destinație

Domeniul G – MARKETING ȘI PROMOVARE

1. Intensificarea activității de cercetare de piață și de monitorizare a fluxurilor turistice, în scopul fundamentării deciziilor viitoare de dezvoltare

2. Îmbunătățirea calității experienței ecoturistice

3. Realizarea unor branduri locale pentru destinațiile ecoturistice, înglobate într-un brand ecoturistic național

4. Promovarea produsului ecoturistic la nivel național și internațional

J Strategia pentru dezvoltarea turismului balnear

Obiectiv principal: Ameliorarea și promovarea ofertei

Acțiuni de implementat:

- Dezvoltarea unui cluster balneo-turistic la nivel național
- Crearea unui OMD pentru turismul de sănătate din România
- Dezvoltarea animării stațiunilor balneare
- Identificarea măsurilor de stimulare fiscală și a oportunităților de finanțare pentru a sprijini modernizarea capacităților de cazare și centrelor de tratament
- Elaborarea și implementarea unui plan de comunicare
- Stabilirea unui criteriu referitor la amenajarea urbană și turistică
- Identificarea măsurilor necesare segmentului luptei împotriva îmbătrânirii
- Încurajarea dezvoltării de produse anti-ageing pe bază de apă termală sau de elemente naturale
- Crearea și implementarea unei carte anti-ageing comune

J) *Programul pentru dezvoltarea investițiilor în turism - Masterplanul investițiilor în turism* (Investiții în turism de importanță locală):

- Repunerea în circuitul internațional a stațiunii Moneasa
- Amenajarea unui „Aventura Parc”, comuna Moneasa.

2.3. La nivel regional/județean

J) *Proiect de strategie de dezvoltare a turismului în județul Arad 2012-2016*

Obiective generale: I. Obținerea unui prim avantaj comparativ distinct față de regiunile învecinate. II. Pornind de la baza reprezentată de acesta, dezvoltarea unor noi avantaje comparative.

Direcții posibile de dezvoltare:

- Turism sportiv și de recreere
- Obiective culturale permanente
- Turism balnear

J) *Planul pentru Dezvoltare Regională - Regiunea Vest. 2014 - 2020*

Obiectivul general: atingerea la nivel regional a nivelului de calitate a vieții din regiunile puternice, non-capitale ale Europei Centrale.

Obiective specifice: Identificarea nișelor din turism și formularea unei oferte turistice agregate, orientată în primul rând către familii, ca segment de populație.

Axa prioritară 6: Încurajarea dezvoltării particularităților specifice comunităților urbane și rurale. Prioritatea de investiție 6.3. Creșterea gradului de acces la cultură, turism și agrement

Operațiuni orientative / acțiuni:

- Modernizarea, extinderea și dotarea rețelelor de biblioteci din localitățile urbane și rurale
- Modernizarea și extinderea rețelelor de centre culturale din mediul rural și a caselor de cultură din mediul urban
- Modernizarea și extinderea rețelelor de teatre publice sau private
- Amplasarea unor spații pentru a încuraja expresia liberă (districte creative)
- Modernizarea și re tehnologizarea cinematografelelor vechi
- Modernizarea și construcția infrastructurii adecvate pentru practicarea sporturilor (terenuri sportive, inclusiv bazine de înot, pârtii pentru sporturile de iarnă, amenajări pentru sporturile nautice, etc)
- Modernizarea și amenajarea de parcuri tematice (pentru copii, botanice, grădini zoologice, de distracție, dendrologice etc)
- Modernizarea și diversificarea activităților palatelor copiilor și amenajarea de noi locații în zone urbane defavorizate
- Înființarea, amenajarea spațiilor publice de recreere pentru populația rurală (parcuri, spații de joacă pentru copii, terenuri de sport, piste de biciclete);
- Reabilitarea, modernizarea și dotarea aferentă a muzeelor și altor azerminte culturale, în vederea promovării patrimoniului cultural imaterial
- Sprijinirea centrelor de cultură
- Sprijinirea ONG-urilor din domeniul cultural
- Sprijinirea manifestațiilor culturale care promovează valorile autentice românești
- Promovarea și sprijinirea evenimentelor culturale locale și regionale
- Sprijinirea municipiilor Arad și Timișoara pentru competiția Capital Cultural European
- Elaborarea de studii și analize privind cultura în Regiunea Vest
- Înființarea unor asociații / clustere la nivel regional pentru promovarea și dezvoltarea culturii și a artei
- Participarea institutelor culturale la schimburi de experiență
- Crearea și promovarea unei agende a evenimentelor pentru fiecare sezon

Axa prioritară 7: Dezvoltarea durabilă a turismului

Prioritatea de investiție 7.1. Valorificarea patrimoniului natural și antropic

Operațiuni / acțiuni:

- Reabilitarea monumentelor istorice cu valoare turistică și culturală cu scopul (re)introducerii în circuitul turistic
- Crearea și dezvoltarea infrastructurii corespunzătoare obiectivelor de interes turistic, parcurilor naționale și ariilor protejate

- Valorificarea și amenajarea obiectivelor turistice naturale pentru activități turistice: lacuri, peșteri, formațiuni geologice, chei, cascade, saline, mine, etc.
- Reabilitarea drumurilor de acces
- Modernizarea și crearea unor dotări de agrement
- Sprijinirea creșterii și dezvoltării unor noi obiective turistice
- Implementarea unui sistem de marcaje turistice înscrise în mai multe limbi pentru fiecare obiectiv turistic
- Înființarea unor centre de informare turistic
- Crearea și promovarea resurselor turistice cu specific regional pe plan național și internațional
- Sprijinirea Centrelor de Informare Turistic
- Inventarierea tuturor resurselor turistice regionale
- Parteneriate între autoritățile locale/regionale și autorități din alte state europene
- Valorificarea apelor termale
- Sprijinirea dezvoltării muzeelor și institutelor culturale din regiune
- Sprijinirea evenimentelor culturale
- Realizarea de studii în domeniu

Prioritatea de investiție 7.2. Dezvoltarea capacității de cazare și îmbunătățirea serviciilor

Operațiuni / acțiuni:

- Reabilitarea spațiilor de cazare vechi, slab dotate și învechite
- Crearea de spații de cazare noi
- Amenajarea de spații de parcare și alte facilități aferente spațiilor de cazare
- Inventarierea tuturor spațiilor de cazare din regiune și prezentarea ofertelor prin intermediul internetului
- Implementarea unui sistem de rezervări online
- Participarea la târguri și conferințe
- Promovarea ofertei turistice de cazare în cadrul unor mari operatori de turism și în mediul virtual
- Formarea profesională a resurselor umane din domeniul turismului, prin adaptarea învățământului la exigențele U.E.
- Adaptarea curriculei din școlile de meserii dar și din liceele economice cu profil turistic la noile cerințe de pe piața forței de muncă din domeniul turismului
- Servicii de consultanță pentru firmele care activează în domeniul turismului
- Sprijinirea firmelor din domeniul turismului în vederea obținerii certificatelor de calitate
- Oferirea unor anumite facilități investitorilor din domeniul turismului

Prioritatea de investiție 7.3. Dezvoltarea sectoarelor turistice cu potențial ridicat

Operațiuni / acțiuni:

- Dezvoltarea / modernizarea infrastructurii de interpretare/ghidare, informații turistice și elaborarea de hărți tematice regionale
- Crearea de facilități turistice și de agrement care să reducă sezonalitatea, de exemplu tranduri termale acoperite
- Refacerea și modernizarea peisajului antropic (căi de acces, parcuri, etc.)
- Căi de acces facile cu aeroporturile și gările din apropierea obiectivelor turistice.
- Construirea de infrastructuri de sprijin a turismului ecologic: centre de informare, centre de primire, centre de închiriat echipamente și mijloace de transport ecologic.
- Renovarea și reabilitarea unor clădiri tradiționale din mediul rural și introducerea în circuitul economic
- Modernizarea pârtiilor de schi la standarde europene
- Amenajarea de noi domenii schiabile cu infrastructura aferentă
- Amenajarea de posturi salvamont și de refugii montane
- Modernizarea drumurilor de acces spre stațiunile balneare
- Modernizarea bazelor de tratament din stațiunile balneare
- Reabilitarea și introducerea utilităților în deosebi în stațiunile balneare
- Dezvoltarea peisajului comun și regulamentul de planificare arhitectural în special pentru stațiunile montane și balneare în Regiunea Vest
- Centre multifuncționale pentru activități sportive, afaceri și evenimente culturale.
- Dezvoltarea infrastructurii de facilitare a desfășurării activității turistice: sisteme de semnalizare a traseelor, panouri de atenționare, popasuri, pavilioane / faleze de observație, refugii animale, refugii pentru turiști, sisteme de alertare a situațiilor de urgență ex. accidente, alunecări de teren, inundații, incendii.
- Sprijinirea asociațiilor familiale, proprietarilor de pensiuni și microîntreprinderi pentru a oferi diverse produse și servicii care promovează specificul zonei
- Organizarea unor campanii și acțiuni de promovare a agroturismului, a turismului rural și a antreprenoriatului rural
- Sprijinirea activităților sportive (piste de călărie, piste de ciclism, mountain-bike etc.)
- Parteneriate interjudețene și internaționale de protejare și promovare turistică a zonelor protejate
- Realizarea de calendare de reglementare și promovare a turismului ecologic pe baza ritmurilor ecosistemului natural.

- Analiza ecosistemelor din zonele protejate și identificarea posibilităților de dezvoltare a turismului ecologic.

J Actualizarea Planului de Amenajare a Teritoriului Judeean Arad

Obiectiv fundamental: dezvoltarea echilibrată a teritoriului judeean, prin optimizarea utilizării resurselor și valorificarea anselor de dezvoltare, în vederea creșterii premizelor de dezvoltare economică și socială eficientă și durabilă, a creșterii calității vieții locuitorilor și în condițiile protejării mediului natural.

Obiectiv major: Reabilitarea, protecția și valorificarea durabilă a elementelor mediului natural

Obiective: conservarea și gestionarea durabilă a resurselor naturale; protejarea și valorificarea patrimoniului cultural construit valoros ca factor al dezvoltării culturale-istorice și al conturării unei identități teritoriale

Obiectiv general: dezvoltarea teritorială echilibrată și viabilă a activităților turistice și a infrastructurii specifice.

Obiective specifice:

- Publicarea și promovarea informațiilor privitoare la potențialul turistic natural și antropic;
- Publicarea și promovarea informațiilor privitoare la capacitatea de primire a turiștilor și la structura acesteia;
- Diversificarea ofertei turistice;
- Diversificarea producției de suveniruri pentru turiști;
- Valorificarea turistică a unor noi obiective, areale și/sau comunități cu potențial turistic, diversificarea tipurilor de turism practicate;
- Reaestarea comunei Moneasa ca stațiune turistică balneo-climaterică ;
- Reaestarea orașului Lipova ca stațiune turistică balneo-climaterică ;
- Participarea la târgurile naționale și internaționale de turism;
- Inițierea unor proiecte de dezvoltare a turismului în diferite parteneriate;
- Sprijinirea întreprinderilor în activități turistice de tip agro-turism;
- Modernizarea și extinderea infrastructurii de acces și a celei specifice;
- Comunicarea facilă și reală între agenții economici activi în turism;
- Dezvoltarea competențelor resurselor de forță de muncă implicate în activități turistice.

2.4. La nivel local

J Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030

Obiective specifice și direcții de acțiune:

O3. Arad atractiv - ora primitiv, cu o calitate crescută a locuirii și a serviciilor publice și cu resurse bogate și accesibile de spațiu public, patrimoniu cultural și natural

O3.2. Tradiție sportivă susținută de activități diverse și atractive și de o infrastructură de sport și agrement dezvoltată și modernă

D3.2.1. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii existente de sport și agrement din Municipiul Arad

D3.2.2. Dezvoltarea infrastructurii de sport și agrement a Municipiului Arad prin construcția și amenajarea de noi facilități

O3.3. Calitate ridicată a spațiului public, valorificând resursele deosebite de patrimoniu natural și cultural ale Municipiului

D3.3.1. Valorificarea râului Mureș și a falezii acestuia ca spații publice reprezentative

D3.3.2. Amenajarea parcurilor și scuarurilor reprezentative

D3.3.3. Reintroducerea cetății Aradului în circuitul urban

D3.3.4. Creșterea calității spațiului public prin dotări și amenajări moderne

O3.4. Infrastructură culturală modernă și diversă, ce susține o viață urbană activă și promovează specificul local

D3.4.1. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii culturale

D3.4.2. Reintroducerea în circuitul urban și valorificarea în scop cultural - comunitar a unor imobile reprezentative ale Municipiului Arad

D3.4.3. Promovarea patrimoniului și a ofertei culturale

O3.5. Patrimoniu construit (altul decât instituțiile de cultură) reabilitat și promovat

D3.5.1. Punerea în valoare și promovarea clădirilor monument istoric

J) Strategia Culturală a Municipiului Arad pentru perioada 2015-2025

Obiective strategice/specifice

a. Valorizarea și investirea contemporană a patrimoniului și a spațiului public

- Revitalizarea patrimoniului urban și regenerarea spațiului public.
- Reinvestirea spațiului public prin creativitate contemporană.
- Reintroducerea Cetății Aradului în viața orașului.
- Revitalizarea contemporană și creativă a unor spații subutilizate sau abandonate (de patrimoniu, spații industriale).
- Încurajarea unor inițiative inovatoare de valorizare contemporană a patrimoniului mobil și a patrimoniului imaterial.
- Sensibilizarea și implicarea ardenilor în promovarea și valorizarea patrimoniului construit și a patrimoniului imaterial.

b. Valorizarea resurselor creative ale ora ului pentru crearea unui mediu vibrant i sustenabil

- Sus inerea diversificării i consolidării ini iativelor independente i a unor noi institu ii care valorizeaz resursa creativ local .
- Încurajarea i sus inerea unui demers antreprenorial în zona creativ .
- Dezvoltarea unei infrastructuri care s sus in noi ini iative i dezvoltarea i prezentarea unei oferte mai diverse.
- Sus inerea unei colaborări i coagulării în sectorul cultural ar dean.
- Încurajarea i sus inerea colaborărilor interna ionale i a dimensiunii europene.
- Sus inerea dezvoltării resurselor creative.
- Sus inerea crea iei i încurajarea diversității, inova iei i practicilor colaborative.

c. Încurajarea participării largi i active a ar denilor în via a cultural i implicării în via a ora ului

- Dezvoltarea unei oferte mai atractive i mai diversificate, care s stimuleze interac iunea, dialogul i implicarea publicului.
- Locuri care s aduc oamenii împreun : Încurajarea i dezvoltarea unei Infrastructuri mai atractive i apropiate de diversele comunită i.
- Încurajarea i sus inerea proiectelor de educa ie cultural i a formelor de creativitate a cet enilor ar deni.
- Dezvoltarea unei strategii integrate de comunicare în domeniul cultural pe plan local.
- Încurajarea implicării în destinele ora ului i în proiecte de dezvoltare comunitar / urban .
- Acces i participare pentru grupurile de risc, persoane cu dizabilită i i a altor grupuri cu deficit cronic de participare.
- Promovarea i valorizarea multiculturalității i interculturalității.

d. Ora ul ca sistem: dezvoltarea unor abordări sinergetice i sustenabile în dezvoltarea urban

- Promovarea unor demersuri sinergetice.
- Lansarea unor programe tematice pentru identificarea unor abordări inovatoare.
- Valorificarea integrată a ofertei contemporane, a patrimoniului i a istoriei locului, precum i a cadrului natural, pentru cre terea atractivității turistice.
- Promovarea Aradului ca hub jude ean i regional.

e. Dezvoltarea capacită ii i sustenabilită ii sectorului cultural

- Sus inerea dezvoltării competen elor necesare domeniului i profesionalizării actorilor culturali.

- Creșterea capacității sectorului prin încurajarea schimbului de informații și competențe în sectorul cultural.
- Eficientizarea acțiunii administrației locale și a investițiilor publice în cultură.
- Încurajarea diversificării finanțării acțiunii culturale și a unor demersuri antreprenoriale și inovatoare în sectorul cultural.

J) **Strategie privind transformarea în ora verde a municipiului Arad**

Obiectiv și țintă 1: Adaptarea la efectele schimbărilor climatice; Crearea de noi zone umbrite și parcuri de recreere.

Obiectiv și țintă 4: Creșterea lungimii pistelor de bicicliști cu 20%.

Obiectiv și țintă 5: Crearea de stații de închiriere biciclete.

Obiectiv și țintă 6: Crearea unui INEL VERDE al Aradului. Asigurarea unui spațiu verde sau a unui parc amenajat la 5 minute de mers pe jos de locuința fiecărei persoane până în 2020.

Obiectiv și țintă 7: Amenajarea zonei Cetății Aradului

Obiectiv și țintă 9: Realizarea recensământului biodiversității Municipiului Arad,

Obiectiv și țintă 10: Protejarea sitului Natura 2000, Parcul Natural Lunca Mureșului; reconstrucția ecologică a zonelor umede și a unor habitate naturale afectate negativ. Cooptarea mediului de afaceri, în vederea finanțării și implementării unor proiecte de protejarea biodiversității locale.

3. Localizarea și accesibilitatea teritorială a municipiului Arad

Municipiul Arad, reședința județului omonim, este integrat Regiunii de Dezvoltare Vest, alături de alte 3 județe (Timiș, Caraș Severin și Hunedoara).

Prezența unor importante artere rutiere și feroviare, inclusiv a autostrăzii A1, și a Aeroportului Internațional Arad îi asigură municipiului o bună accesibilitate în interiorul țării și, de asemenea, o bună conexiune cu alte state (TEN-T Rin-Dunăre, Orient-East-Med), municipiul Arad fiind, de altfel, o punte de legătură între România și Ungaria. Aceste rețele de transport definesc *infrastructura turistică generală* a municipiului Arad.

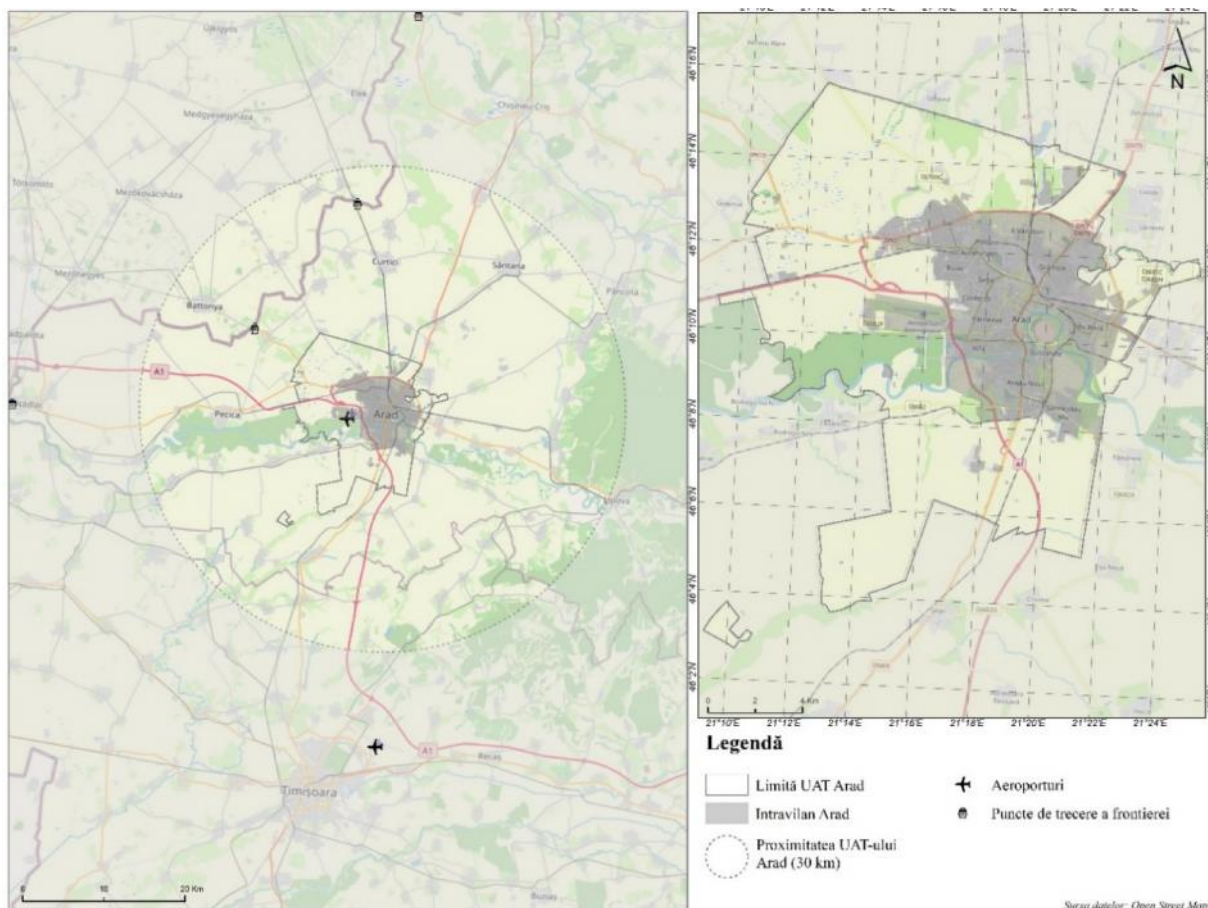

Figura 1. Localizarea arealului

Poziționarea în zona de câmpie, la ieșirea din Culoarul Mureșului și în apropierea unor puncte de frontieră, determină ca municipiul Arad să fie un important nod rutier și feroviar. Astfel, municipiul este conectat feroviar la Magistrala 200 (Brașov - Sibiu - Deva - Arad - Curtici) și magistrale secundare 215 (Arad - Ndlac), 216 (Arad - Periam - Sânnicolau Mare - Vlăcele), 310 (Timișoara - Arad - Oradea, se continuă cu magistrala principală 300 în direcția Cluj-Napoca) și 317 (Arad - Brad). De menționat faptul că în proximitatea municipiului, la Curtici, se află cel mai mare punct vamal feroviar din vestul țării. Din punct de vedere al rețelei rutiere, municipiul este traversat de E68 (DN7), care asigură legătura cu Ungaria (Szeged) și cu orașe importante din România, punctul terminus fiind Brașov, în timp ce E671 asigură comunicarea pe relația Timișoara-Satu-Mare, iar de-a lungul său acesta se intersectează cu numeroase drumuri care facilitează mobilitatea în interiorul și exteriorul țării (ex. E60, DN79A, E79, A3, DN19B, DN1F, E81 etc.). Se adaugă Autostrada 1, o rețea de transport important prin intermediul căreia municipiul se conectează cu orașe importante din România și prin punctul de trecere a frontierei Ndlac cu Ungaria. De asemenea, Aradul beneficiază de servicii aeriene prin intermediul Aeroportului Internațional Arad. Un aspect important din punct de vedere al accesibilității teritoriale, o reprezintă faptul că municipiul Arad se află în Pan-European Multimodal IV.

Prezența arterei hidrografice Mureș, afluent al Tisei, ce segmentează central zona analizată, se materializează într-o puternică axă de convergență, a cărei direcție este orientată de-o parte și alta gravitând spre Arad și Timișoara.

4. Repere metodologice

Din punct de vedere metodologic, prezenta strategie turistică a respectat structura cadrului a unei strategii cu a). filtrarea politicilor publice relevante ca direcții de dezvoltare turistică pentru arealul analizat, b). realizarea unei analize diagnostice a ofertei turistice (potențial turistic, circulație turistică, infrastructuri de cazare), c). identificarea disfuncționalităților și elaborarea unei analize SWOT, d). elaborarea strategiei de dezvoltare turistică a municipiului Arad și zonei din proximitate (30 km), e). prioritizarea măsurilor de dezvoltare turistică.

Pentru elaborarea strategiei s-a ținut cont de utilizarea unor surse primare (fotografii din teren) și secundare, precum politici publice, *Lista monumentelor istorice* (2015), datele Temp-online privind aspecte demografice și circulația turistică, INS, date arii protejate (Rețeaua Natura 2000, Ministerul Turismului și PATN – secțiunea a III-a Zone protejate), Harta geologică 1:200.000 (cariere, situri fosilifere), Harta topografică 1:25.000 (suprafețe pomice/vitice, altitudini, toponimie locală, cariere, peșteri), Open Street Map (peșteri, corpurile de apă de suprafață, suprafețe forestiere, izvoare, drumuri), Living Atlas of the World (modelul de umbră al versanților, imagini satelitare), Geofabrik, Land Copernicus (modelul digital de elevație) etc.

II. ANALIZA SITUAȚIEI EXISTENTE

1. Potențialul turistic natural

Din punct de vedere al potențialului turistic natural al municipiului Arad și al zonei periurbane investigate (30 km), principalele forme de turism ce definesc acest areal sunt ecoturismul și turismul balnear.

1.1. Relieful

Relieful, prin formele de relief existente, modul de utilizare al terenurilor și suportul pe care îl oferă altor componente (hidrografice, climatice, biogeografice), contribuie la susținerea unor activități turistice, cu precădere de individualizare a celor pretabile predominant sezonului cald, unde o importanță ridicată o dețin stațiunile balneoclimaterice existente.

Principalele unități de relief ce caracterizează municipiul Arad și zona tampon de 30 km sunt (Figura 2):

-) *Câmpia Aradului*, parte integrantă a Câmpiei Banatului, suprapus peste mare parte din municipiul Arad și partea nordică a zonei sale de influență, o câmpie aluvionar-piemontană cu aspect tabular, constituită din conuri ale Mureșului, cu altitudini de 110-115 m. Câmpia include un nivel mai înalt, ce coincide cu terasa a doua din Câmpia Vingăii, și un altul mai jos, alcătuit din foste albie, meandrate, ale unor brațe ale Mureșului și din care se mai pot strezui doar Valea Seacă, Budierul și Ierul (Rusu R., 2007). Conform Posea Gr. (1997), Câmpia Aradului are 4 subunități: Câmpia Șiriei, Câmpia Livadiei, Câmpia Curticiului și Câmpia Ierului. De-a lungul acestora s-a dezvoltat un aliniament de așezări.
-) *Câmpia Vingăii*, la sud de Mureș, cu altitudini maxime de 180-190 m. Este cea mai veche și cea mai înaltă câmpie mureșeană, constituind totodată și cel mai tipic piemont din Câmpia de Vest, acoperită cu pietrișuri și nisipuri fluviatile în est și depozite loessoide în vest. Aici s-au dezvoltat așezări rurale ce gravitează spre Arad sau Timișoara (Rusu R., 2007).

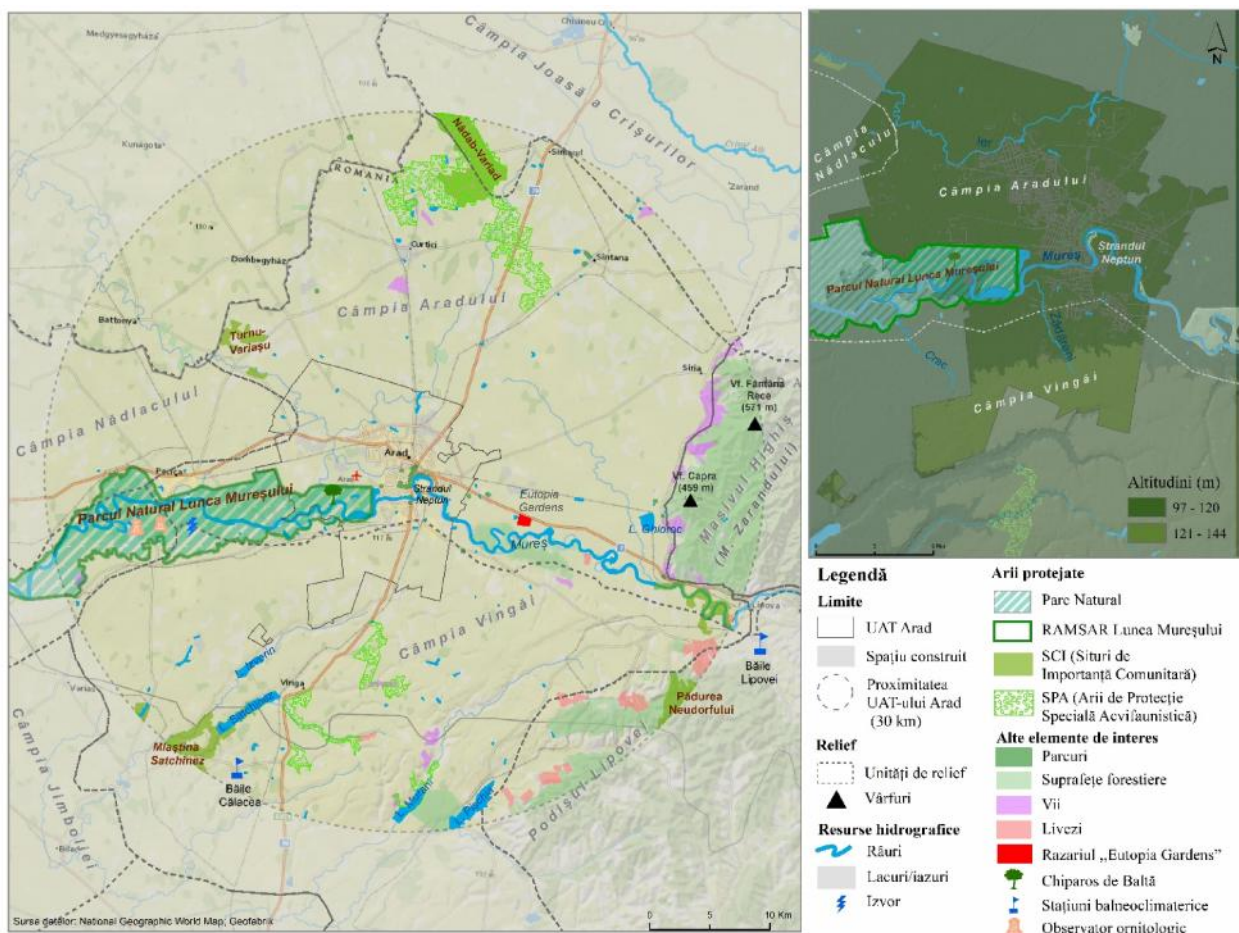

Figura 2. Elemente ale cadrului natural investite ca resurse turistice

-) *Câmpia Nădlacului*, în partea vestică a zonei de studiu, la nord de Mureș ;

-) *Culoarul Mure ului*, numit și Defileul Mure ului (Zam-Lipova), include mai multe segmente de îngustiri și largiri, cel situat în zona de studiu corespunzând unui bazinet, la Lipova identificându-se o depresiune de tip „golf” (Rusu R., 2007);
-) *Podiul Lipovei*, la sud de Mureș, cu două trepte de relief: una mai înaltă, la peste 300 m, și o treaptă mai joasă, de 200-300 m, larg dezvoltată periferic (Rusu R., 2007).
-) *Munții Zarandului*, situați în partea estică a municipiului Arad, cu altitudini reduse (Masivul Highi – 799 m), cu suprafețe de nivelare slab dezvoltate și cu vegetație forestieră bine individualizată. Menționăm și faptul că între munți și Câmpia Aradului există o fâșie îngustă de glacis piemontan, cu utilizare predominant viticolă (Rusu R., 2007).

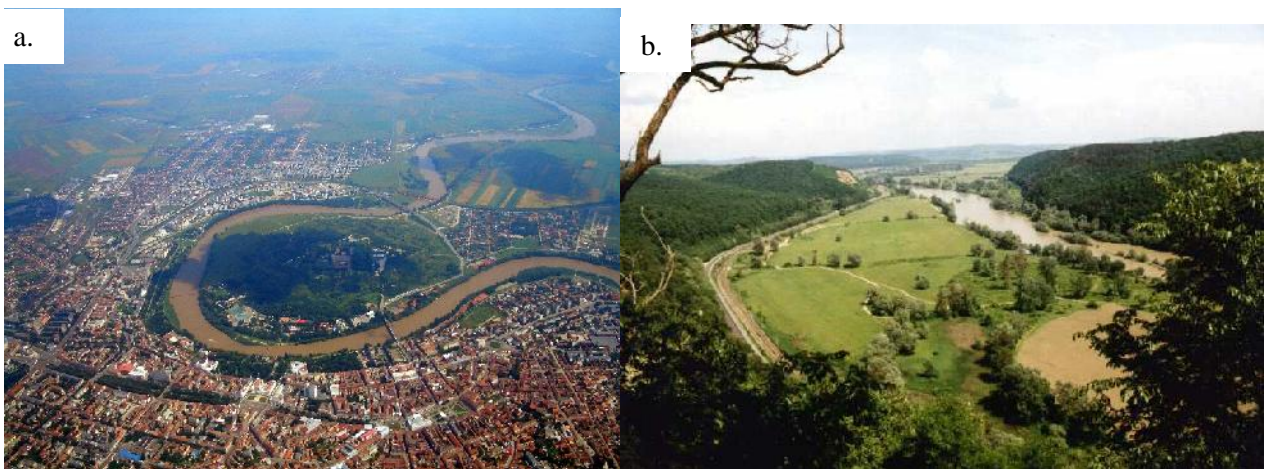

Figura 3. Valea Mureșului: a. Perspectiva cadrului natural din municipiul Arad

(Sursa: <https://specialarad.ro/>);

Figura 4. b. Valea Mureșului în zona Lipovei (Sursa: <https://virtualarad.tripod.com/>)

Pe lângă acestea, proximitatea Munților Zarandului propune comunității locale și turiștilor câteva trasee montane omologate (cu precădere traseul ce merge pe creasta Munților Zarand-vezi cap. Forme de valorificare turistică).

Transpunerea parametrilor și atributelor geomorfologice se reflectă în modul de utilizare al terenurilor, modul de folosință al acestora contribuind la crearea unor peisaje culturale ce pot oferi suportul unor activități turistice sau devin ele însele destinații turistice. Este cazul:

J) viilor din nordul, sudul și estul municipiului Arad, unde, de pildă, în Podgoria Aradului, viticultura se practica din antichitate. Podgoria Mini -Maderat¹, suprapus administrativ peste UAT-urile Ghioroc și Pâncota, s-a dezvoltat pe un teritoriu optim pentru vinurile roșii, din suprafața cultivată cu viș de vie producându-se vinuri DOC „Mini”, IG „Dealurile Zărandului” și vinuri de masă. Asociat valorificării podgoriilor, în fiecare an are loc **Festivalul Vinului** (în Ghioroc). Totodată, istoria viticulturii ar putea fi vizualizată și în cadrul **Muzeului Viei și Vinului**, înființat în 1988, situat în incinta Stațiunii de Cercetare-Dezvoltare Vitivinicol Mini (comuna Ghioroc). Nu în ultimul rând, crearea traseului „**Drumul vinului**” pe ruta Ghioroc-Pâncota pune în valoare Podgoria Aradului.

Figura 5. Perspectivă de pe traseul „*Drumul vinului*”-Podgoria Aradului

Sursa: <https://revino.ro/drumul-vinului-in-podgoria-minis-maderat-crisana-arad-a457.html>

J) livezilor situate în sud-estul municipiului Arad, în zona colinară, predominant pruni, meri și piersici, valorificate în cadrul unor companii, precum Happy Fruit etc.

Figura 6. Parcul dendrofloral Mândruloc

Sursa: <https://romaniamama.ro/>

J) suprafețelor forestiere, mai puține la număr, dar cu importante elemente de biodiversitate și

protejate în cadrul unor areale ce beneficiază de statut de protecție (de exemplu, Pârdea Ceala). **Parcul dendrofloral (rozariul) de la Mândruloc și pârdea Vladimirescu**, situate în sud-estul municipiului Arad, constituie locații optime pentru drumeții, trekking.

J) parcurilor, predominant situate în intravilanul localităților, unele amenajate (ex. Parcul Pârduce din Arad), altele cu necesitatea unor investiții în vederea creșterii spațiilor verzi destinate activităților de agrement.

¹ <https://www.crameleminis.ro>

1.2. Climatul

Din punct de vedere climatic, Munții Zarandului, Câmpia Aradului, Câmpia Vingii aparțin climatului continental de tranziție, cu influențe oceanice (Rusu R., 2007). Termic, temperaturile medii anuale înregistrează valori de 11°C, odată cu creșterea altitudinii, temperaturile scăzând. Din punct de vedere pluviometric, precipitațiile medii anuale înregistrează valori de 600 mm, cu diferențieri datorate creșterii în altitudine.

1.3. Resursele hidrografice

Resursa acvatică, prin apele freatice sau de suprafață sau chiar patrimoniul asociat acestuia,

deține un rol important în valorificarea turistică a municipiului Arad. Cu impact asupra activității turistice, și implicit a practicării unor forme de turism, sunt:

- J **râul Mure**, cu al său culoar, cel mai mare afluent al Tisei, are un curs meandrat în Câmpia Aradului, cu brațe vechi de scurgere pe conul de dejecție format de râul la ieșirea din culoarul Deva-Lipova (Mure ul Mort, Aranca, Iganca). Se individualizează prin peste 40 insule, plaje de nisip și pături din slcii. Nu toate sectoarele râului sunt valorificate, ca de pild malul drept cuprins între cartierul Subcetate-Mic lacă și Pârdua Vladimirescu, pe o distanță de aproximativ 6 km. În ceea ce privește faleza Mure ului în municipiul Arad, un aspect pozitiv este amenajarea pistei de bicicletă (Figura 7).
- J **canalul Ier**, care s-a adaptat la un braț perisitat al Mure ului, cu un rol important în îndepărtarea excesului de apă freatică. Un alt canal, Mure elul sau Mure ul Mort, are rol de aducțiune și colectare a apelor reziduale din municipiul Arad (Rusu R., 2007).
- J în zona de câmpie sunt frecvente **lacurile**, localizate predominant în lunca Mure ului (lacurile Ghioroc (4), lacul Pârduice din Arad (Figura 7), lacurile Pichia, Murani, Satchinez, Izvorin), pretabile pentru pescuit.
- J prezența unor **izvoare termale**, recomandate pentru diferite afecțiuni (boli ale aparatului locomotor, sistemul nervos periferic, afecțiuni reumatismale degenerative, gastrite), regăsite în baza de tratament de la **Bile Clacea**. Extins pe o suprafață de 15 ha, stațiunea balneoclimaterică Bile Clacea include un parc, o pădure de salcâmi și un lac cu nuferi termali. Un alt areal cu bazine termale este cel al **Bilor Bidi (Gai)**, unde se regăsesc 4 bazine cu apă termală, utilizate ca terand, unde s-au dezvoltat și servicii de saună și masaj.

) prezența unor **izvoare minerale**, valorificate în tratamente pentru afecțiuni digestive, în cadrul stațiunii balneoclimaterice de interes local **Bile Lipovei**, pierzându-și statutul de stațiune de interes național deținut în urmă cu zece ani.

Figura 7: a. Pistă de bicicletă pe Faleză Mureșului în municipiul Arad; b. Infrastructură de alimentație publică pe malul Mureșului în zona strandului Neptun; c. Lacul P. Durice; d. Acces strand Neptun (poze realizate în teren)

) **strandul Neptun**, considerat un centru de loisir, pentru care se doresc investiții pentru transformarea lui într-un aqualand. Alături de acesta, alte spații amenajate utilizate pentru activități de recreere sunt bazinul de înot acoperit „Delfinul”, bazinul de înot P. Durice din Arad, și strandurile termale de la Curtici, Macea, ofronea și Dorobanți, aflate la o distanță de 25 km nord de Arad.

) Individualizarea **stațiunilor balneoclimaterice de interes național (Moneasa)**, situată la 110 km de Arad, și **local (Lipova, Ghioroc)**.

Amenajarea malului drept al Mureșului, prin crearea unei piste de caiac slalom în municipiul Arad, cu scopul încurajării practicării sporturilor nautice de agrement, poate diversifica oferta turistică existentă, așa cum există deja intenția unei propuneri semnate de ACS Voința. De asemenea, ca urmare a potențialului turistic al Râului Mureș, este important amenajarea unui port de agrement sportiv în municipiul Arad.

Printr-un proiect de cooperare transfrontalieră, finanțat prin programul PHARE, a fost creată infrastructura existentă în aria protejată PN Lunca Mureșului, luând astfel ființă centrul de informare turistică de la Ceala.

1.4. Resursele floristice i faunistice

În dependență de etajarea altitudinală, vegetația și fauna sunt definite de:

-) prezența cereto-gârnițelor (*Quercus petraea*, *Quercus robur*), în Culoarul Mureului și Dealurile Banatului (Lipovei), un ecosistem favorabil pentru mamifere (carnivore mici și mari), păsări (cocoș de munte, cucuveaua încălțată, gaița de munte), reptile;
-) silvostepă în zona de câmpie (*Quercus cerris*, *Quercus pubescens*), un mediu favorabil pentru insecte, reptile, amfibieni, roztoare (orbetele panonic, hârciogul), faună acvatică (clean, biban, mreaună, crap).

Multe din speciile floristice sau faunistice de interes prioritar sau pe cale de dispariție se regăsesc cu statut de protecție în cadrul ariilor naturale protejate existente. Castorul (*Castor fiber*), una din speciile reprezentative pentru lunca Mureului Inferior, dispărut ca urmare a vânătorii și consolidării malurilor râului, a fost reintrodus, în 2002².

Căpătând puncte de interes în ceea ce privește oferta de spații verzi regăsit în municipiul Arad și arealul din proximitate, populația poate accesa:

-) **Eutopia Gardens**³, unde pe o suprafață de 24 ha a fost dezvoltat un parc floricol, cu grădini tematice și colecții de plante, încă în dezvoltare peisagistică.
-) **Parcul Pădurice**, din Arad, alături de alte parcuri răsfrânte în cadrul intravilanului;
-) **Malul Mureului**, cu o suprafață de 18 ha.
-) **Observatorul ornitologic „Andras Libus”** din Balta Bezdin, respectiv din cadrul rezervației naturale Prundul Mare, de unde pot fi observate păsările care cuibănesc, vânează sau viețuiesc (Figura 8).

Figura 8: Observatorul ornitologic „Andras Libus”

Sursa: www.pressalert.ro

² <https://www.agerpres.ro/social/2021/03/31/video-arad-castorii-si-au-recucerit-teritoriile-de-pe-raul-mures-dupa-repopularile-facute-in-urma-cu-doua-decenii--688255>.

³ <https://www.eutopiagardens.ro/>

- J) **Observatorul Prundul Mare**, amplasat într-un braț mort al Mureșului, de unde pot fi observate mamiferele mari din PN Lunca Mure ului.
- J) **Chiparosul de balt** (*Taxodium distichum*), un exemplar ce poate fi văzut în PN Lunca Mure ului.

1.5. Ariile naturale protejate

În funcție de tipul de arie protejată și obiectivele de management pe care le are aceasta, se pot individualiza o serie de activități specifice, nota comună fiind faptul că aici se pretează *ecoturismul*. Ca activități specifice, amintim: vân toarea, pescuitul, birdwatching, activități de caiac-canoe, drumeții etc.

Din punct de vedere a biodiversității regiunii, pentru Arad și zona din proximitate, reprezentative sunt următoarele arii naturale protejate:

a). Arii protejate de importanță internațională

- J) **Lunca Mure ului Inferior** – sit RAMSAR - zonă umedă de importanță internațională, din 2016, cu limitele identice cu cele ale Parcului Natural Lunca Mure ului, cu o suprafață de 17.166 ha⁴ (Figura 9);

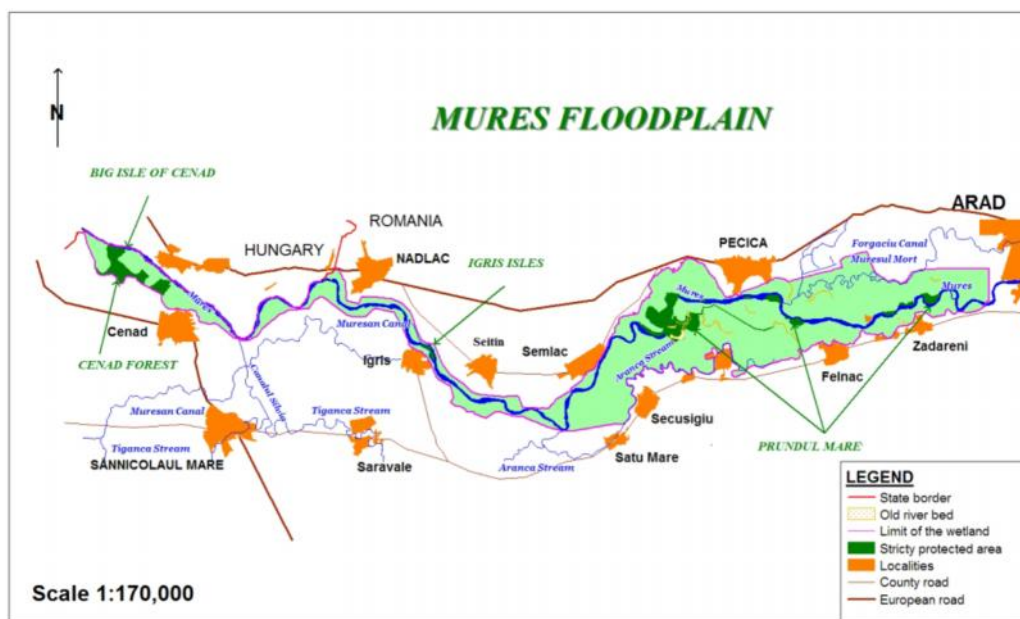

Figura 9. Lunca Mure ului Inferior
Sursa: RAMSAR (<https://rsis.ramsar.org/ris/1606>)

⁴ În România, sunt declarate situri RAMSAR 20 arii protejate: Calafat-Ciuperceni-Dunărea, Mlaștina Poiana Stampei, Canaralele de la Hârșova, Insula Mică a Brăilei, Insulele Dunării-Bugeac-Iotormac, Parcul Porțile de Fier, Lunca Mureșului Inferior, Parcul Natural Comana, Brațul Borcea, Dunărea Veche-Brațul Mic, Delta Dunării, Complexul piscicol Dumbrăvița-Rotbav, Blahnița, Bistreț, Suhaia, Lacul Cărlia, Zonele umede Jijia-Iași, Lacul Techirghiol, Confluența Jiu-Dunărea, Confluența Olt-Dunărea.

b). Arii protejate de importanță național

- J) **Parcul Natural Lunca Mure ului** – o arie protejată de importanță națională (categoria V UICN), cu Plan de management, aprobat în 2016 (conform Ordin nr. 1224/30.06.2016). Conform zonării interne a Parcului Natural Lunca Mure ului, acesta deține 3 zone distincte: a). de management durabil – cu activități științifice și educative și activități de ecoturism, b). de protecție integrală (Prundul Mare, Pârârea Cenad, Insula Mare Cenad, Insulele Igri) - cu activități științifice și educative și c). de dezvoltare durabilă cu încurajarea desfășurării unor investiții, implicit turistice.
- J) **Mlaștinile Satchinez** – rezervație naturală ornitologică, extinsă pe o suprafață de 242 ha, înființată în 1942. Include rezervația propriu-zisă și zona tampon, unde sunt integrate Acumularea Satchinez, Balta Bârteaz, Balta Mare, Balta Zootehnică și Balta Verbuncu. Statutul de protecție a fost conferit îndeosebi datorită habitatului de mlaștină ce adăpostește o serie de păsări. În acest ecosistem se întâlnesc peste 100 de specii de păsări, cu precădere egrete și stârci, fiind considerat „Delta Banatului”.
- J) **Balta oimu** – rezervație naturală zoologică, situată în cartierul oimu, localitatea Lipova, la extremitatea estică a zonei de studiu, și care încorporează un luciu de apă de aproximativ 1 ha, cu specii de vidră (*Lutra lutra*), dar și pești, păsări și insecte.

c). Arii protejate de importanță comunitară (incluse în rețeaua Natura 2000)

- J) **ROSCI0108 Lunca Mure ului Inferior** – sit de importanță comunitară, format din cursul râului Mure cu lunca aferentă. Pârârea este caducifoliată (stejarul și frasinul fiind principalele specii). Există o presiune naturală exercitată de anumite specii invazive. Unele zone cunosc o tendință de urbanizare.⁵
- J) **ROSPA0069 Lunca Mure ului Inferior** – sit de protecție avifaunistică, cu individualizarea unor specii de interes conservativ global: oimul dunărean (*Falco cherrug*), dumbrăveanca (*Coracias garrulus*), cristelul de câmp (*Crex crex*), specii aflate pe cale de dispariție, precum barza neagră (*Ciconia nigra*), codalbul (*Haliaeetus albicilla*), gaia neagră (*Milvus migrans*), silvia porumbacă (*Sylvia nisoria*). Vulnerabilitatea sitului derivă din defrișări, turism necontrolat, vânatoare, braconaj, distrugerea cuiburilor, deranjarea păsărilor în perioada de cuibărit etc.⁶

⁵ ROSCI0108 Lunca Mure ului Inferior – <https://biodiversitate.mmediu.ro/rio/natura2000/static/pdf/rosci0108.pdf>

⁶ ROSPA0069 Lunca Mure ului Inferior - <https://biodiversitate.mmediu.ro/rio/natura2000/static/pdf/rospa0069.pdf>

Figura 10: Imagini din Parcul Natural Lunca Mureului

Sursa: <http://www.uvisitromania.com/>; <https://dandinu.net/album-romania-salbatica>; <https://m.ziare.com/arad>

- J) **ROSCI0015 Mlațina Satchinez** – *sit de importanță comunitară*, cu statut de protecție conferit pentru prezența habitatului 1530 – paji și mlaștinisuri turbate panonice și pontosarmatice, dar și prezența a peste 100 specii de păsări protejate, 93 de specii de plante acvatică și palustre, 10 asociații vegetale, 875 de specii de insecte. Din formularul standard Natura 2000⁷, principalele riscuri care apar în acest areal sunt cele generate de unele activități agricole (incendierea miriștilor, pășunatul, incendierea stufului), pescuitul și vânătoria ilegală.
- J) **ROSPA0078 Mlațina Satchinez** – *sit de protecție avifaunistică*, cu suprafețe extinse de mlaștinisuri și stufări, unde cuibăresc mai multe specii de păsări de baltă, cum sunt cristelul de câmp (*Crex crex*), rața roșie (*Aythya nyroca*), vânturelul de seară (*Falco vespertinus*), toate 3 specii considerate specii de interes conservativ global, dar și populații importante din specii amenințate la nivelul Uniunii Europene, precum stârcul roșu (*Ardea purpurea*), țigănuț (*Plegadis falcinellus*), eretele de stuf (*Circus*

⁷ Formularul standard Natura 2000 pentru ROSCI0015 Mlațina Satchinez - <https://biodiversitate.mmediu.ro/rio/natura2000/static/pdf/rosci0115.pdf>.

aeruginosus)⁸, alături de alte specii comune de păsări. Ca presiuni identificate, în regiunile și în formularul standard Natura 2000 al sitului, menționăm intensificarea agriculturii, schimbarea habitatului semi-natural, desecarea zonelor umede, cositul în perioadele de cuibărit, înmulțirea necontrolată a speciilor invazive, practicarea sporturilor extreme, vânătoarea etc.

- J) **ROSCI0401 Turnu Variașu – sit de importanță comunitară**, cu statut de protecție conferit pentru prezența habitatului 1530 – pășuni și mlaștinisuri turate panonice și pontosarmatice. Conform formularului standard Natura 2000, tot aici se întâlnesc asociațiile vegetale *Limonio gmelinii – Artemisietum monogynae*, *Hordeetum hystricis*, *Artemisio santonici – Festucetum pseudovinae*, *Achilleo – Festucetum pseudovinae*⁹.
- J) **ROSCI0337 Pădurea Neudorfului – sit de importanță comunitară**, un sit constituit din păduri compacte balcano-panonice de cerșii gorun (cod habitat: 91M0), extinse pe o suprafață de 4,5 ha, un mediu propice pentru populațiile de lupi. Cea mai mare presiune exercitată constituie exploatarea forestieră intensivă și braconajul¹⁰.
- J) **ROSCI Nădab-Socodor-Vârând – sit de importanță comunitară**, un areal definit de terenuri șerpuroase.

Pentru niciuna din ariile naturale protejate menționate nu există un sistem de certificare în ecoturism, cu toate că pentru Parcul Natural Lunca Mureșului, dincolo de obiectivul asumat prin planul de management – acela de a încuraja activitățile de educație ecologică – ecoturism, există premise pentru certificarea ca destinație ecoturistică.

2. Potențialul turistic antropic

Potențialul turistic antropic reflectă o serie de valențe de ordin istoric, arhitectural, cultural, religios. Acesta poate fi reprezentat de edificii patrimoniale, bunuri patrimoniale mobile (obiecte de artă, colecții de manuscrise, elemente ale unor descoperiri arheologice, costume populare etc.) sau imateriale, precum evenimente culturale, obiceiuri, ocupații tradiționale, cântece și dansuri populare etc. (Cocean, 2002, Cocean, 2010).

Municipiul Arad este principalul centru cultural al județului omonim, individualizându-se prin gândirea unitară la nivelul ansamblului arhitectural urban și concentrarea mare a obiectivelor culturale și istorice în partea centrală a orașului, zona centrală fiind definită ca unul

⁸ Formularul standard Natura 2000 pentru ROSPA0078 Mlaștina Satchinez - <https://biodiversitate.mmediu.ro/rio/natura2000/static/pdf/rospa0078.pdf>

⁹ Formularul standard Natura 2000 pentru ROSCI0401 Turnu Variașu - <https://biodiversitate.mmediu.ro/rio/natura2000/static/pdf/rosci0401.pdf>

¹⁰ Formularul standard Natura 2000 pentru ROSCI0337 Pădurea Neudorfului - <https://biodiversitate.mmediu.ro/rio/natura2000/static/pdf/rosci0337.pdf>

dintre cele mai mari Ansambluri protejate din România (Maparea resurselor culturale, 2013). La nivelul arealului pe care îl polarizează, nu numai, municipiul reprezintă atât principala poartă de vest spre Europa cât și ultimul mare punct de coagulare culturală situat la ieșirea văii Mureșului spre vest.

Urmare a calității de centru polarizator, Aradul poate fi statuat ca punctul de pornire spre vizitarea diferitelor obiective turistice din județ. Pornind de la acest deziderat, având în vedere categoriile principale ale resurselor turistice antropice, analiza va radiografia obiectivele din proximitatea municipiului, într-un buffer de 30 km, dar, bineînțeles, cu o analiză detaliată la nivelul UAT-ului Arad.

Atestat documentar în anul 1078, evoluția istorică a Aradului marchează etape importante de afirmare a acestuia, care în definitiv au contribuit la creionarea unei identități locale. Astfel, în anul 1551 orașul intră sub stăpânirea turcească, iar după anul 1678 trece sub dominație habsburgică (<https://xn--urlaub-in-rumnien-2qb.de/ro/uir/de-vizitat-orase-arad/>). Dezvoltarea Aradului ca centru urban și ca locație militar-strategică are loc însă după pacea de la Karlowitz (1699), când orașul devine un important punct strategic, cu rol de control al navigației pe Mureș și ținerea sub observație a Timișoarei, ocupată de turci la momentul respectiv. O altă etapă importantă care a contribuit la dezvoltarea dimensiunii multiculturalității urbane a fost cea a sosirii coloniștilor sârbi și germani (începând cu anul 1702), ansamblu etnic întregit de populația maghiară existentă. Din punct de vedere teritorial, distribuția etnicilor a dus la apariția unor subpoli culturale, astfel românii germani locuiau preponderent pe Herren Gasse („Strada domnilor”), strada M. Eminescu de astăzi, iar sârbii pe „Iliric” (sârbească), strada Hunedoarei de azi, unde de altfel au fost materializate edificii culturale și religioase specifice (Biserica Sârbească Sf. Apostoli Petru și Pavel - monument istoric; Teatrul Vechi –Casa Hirschl-monument istoric; coli confesionale elementare, coli în limbile minorităților; clădiri de patrimoniu pe strada Eminescu, azi fiind un ansamblu urban clasat în Lista Monumentelor Istorice etc.).

Un alt episod important pentru edificarea unui monument de arhitectură unic pentru Arad a fost proiectarea și construirea pe malul stâng al Mureșului a sistemului modern defensiv sub formă de setea, Vauban-Tenaille, cetatea Aradului care a fost construită de-a lungul a 20 ani și finalizată în anul 1783 (Plan integrat de revitalizare a zonei protejate din municipiul Arad, 2012).

Dezvoltarea urbanistică modernă a Aradului începe practic la sfârșitul secolului al XVIII, cu maximă anvergură în secolul al XIX, când la nivelul orașului se conturează o elită economică formată din oameni cu potențial economic ridicat. Este perioada în care datează cele mai ambițioase proiecte arhitecturale ale Aradului, numeroase dintre acestea purtând numele celor

care au susținut financiar construirea lor, precum Casa Hirschl (Iacob Hirschl), Casa Damjanich (Janos Danjanich), Casa Beller (familia Beller), Palatul și fabrica Neuman (familia Neuman), Palatul Cultural și Palatul Szantay (Szantay Lajos), Castelul Nopcea (familia contelui Zselanszky), Palatul Bohus (baronul Bohus) etc. Din punct de vedere arhitectural, stilurile baroc și clasic definesc clădirile construite la sfârșitul secolului XVIII-lea-începutul secolului al XIX-lea. De menționat, în această perioadă apar și alte proiecte cu valoare ambientală, precum utilizarea pavajului din cărămidă și piatră cubică pentru străzile și piețele centrale ale orașului. Un alt episod important care a generat apariția unor construcții arhitecturale, azi valoroase turistic, a fost acordarea rangului de oraș liber regesc (1834).

Figura 11. Aradul la începutul sec. XX

Sursa: <https://ro.pinterest.com/horiatel/arad-imagini-vechi/>; www.historia.ro

Numeroasele construcții cu valoare arhitecturală, multe dintre ele având statutul de palat (cca. 20), construite în perioada sfârșit de secol XVIII-început de secol XX, formează un ansamblu unitar din punct de vedere compozițional în zona centrală a orașului. Bulevardul Revoluției este axul central al zonei, de altfel strada în jurul căreia se concentra viața comercială în perioada mai sus amintită. De altfel, valoroasa moștenire arhitecturală a stat ca argument în delimitarea *Ansamblului urban Arad – cod LMI 2004: AR-II-a-B-00477* în zona centrală a orașului, denumit conform P.U.Z.C.P. **Zona monumente protejate Arad** (Figura 12). Metodologic, atenția în acest studiu a fost orientată în special spre acest areal de mare interes turistic din punct de vedere al monumentelor culturale și istorice.

Analiza obiectivelor turistice cu valoare istoric , cultural și religioasă a fost realizată în baza Listei Monumentelor Istorice 2015. Astfel, municipiul Arad deține 149 monumente istorice, clasificate în funcție de particularitățile lor și importanța deținută astfel:

- J) 10 monumente de importanță națională (A), identificate în cadrul Ansamblului Cetății Aradului (Cetatea Aradului, Șanțul de apărare și Biserica franciscană); Ansamblul Mănăstirii Sf. Simeon Stâlpnicul-Gai (Biserica paraclis, fosta reședință de vară episcopală și corpul vechi al chiliilor); Sinagoga neologică; Statuia Sfântului Ioan Nepomuk.
- J) 139 monumente de importanță locală (B), grupate teritorial astfel: 6 situri arheologice (sec. III î.Hr.-sec. II d.Hr.); 111 monumente și ansambluri de arhitectură; 11 monumente de for public; 11 monumente memoriale.

În funcție de distribuția spațială a obiectivelor turistice antropice, se disting mai multe zone cu potențial turistic, precum Zona centrală - *Zona monumentelor protejate Arad (inclusiv trandul Neptun)*, Zona pericentrală - *Ansambluri industriale și monumente funerare*; Zona periferică - *Ansamblului Mănăstirească Gui*; *Zona din proximitatea municipiului - Ansambluri cu valoare turistică*.

2.1. Zona monumentelor protejate Arad

Monumentele istorice din municipiul Arad, în marea majoritate, sunt localizate în *Zona monumentelor protejate, fiind delimitate în LMI 2015 ca Ansamblul Urban Arad*. Acest ansamblu reprezintă 7,86% din suprafața intravilanului și se suprapune peste areale de concentrare a fluxurilor turistice precum Bulevardul Revoluției, Parcul Central (pe ambele maluri ale Mureșului), Piața Mare, Piața Mică, Piața Sârbească, Cetatea Aradului (Figura 12). În funcție de activitățile economice desfășurate, în P.U.Z.C.P., această zonă protejată este împărțită în sectoare precum: cartierul cultural; zona destinată cazării și gastronomiei de tip regional; zona destinată activităților specifice centrului și comerțului cu mărci înregistrate internațional; zona destinată comerțului cu mărci înregistrate regional; orașul ECO-ACTIV, un concept creat pentru protejarea Cetății Aradului în cadrul natural (P.U.Z.C.P., 2010)

În prezentul studiu, monumentele au fost clasificate în categorii precum palat, cetate, castel, sit arheologic, edificii socio-economice cu valoare arhitecturală, centru cultural, biserică, catedrală, mănăstire, muzeu, teatru, casă memorială, monument funerar și monument de for public (Figura 12).

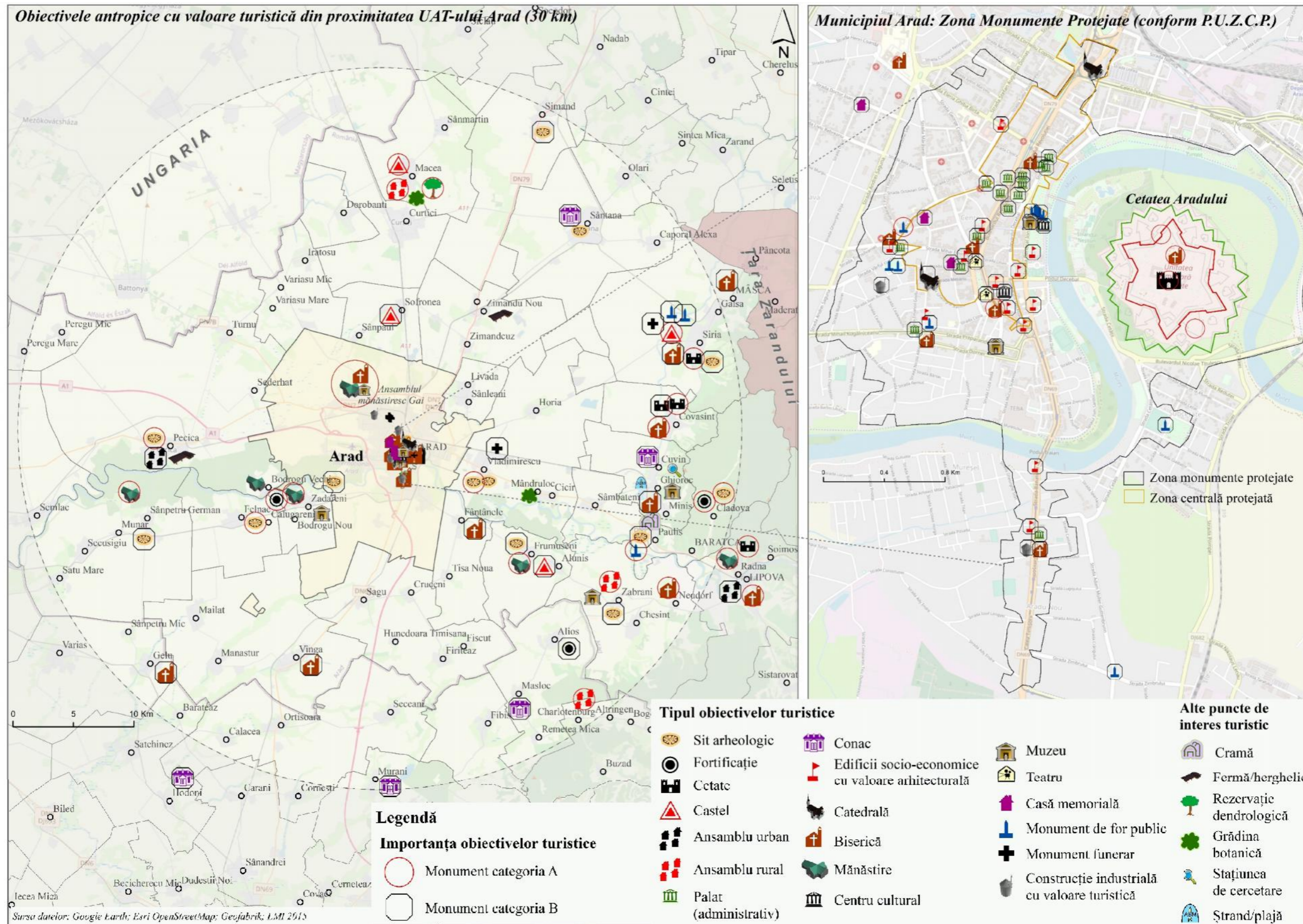

Figura 12: Obiectivele turistice antropice din municipiul Arad și din proximitatea acestuia (30 km)

a. Cet ții și palate

În zona de interes au fost identificate, conform Listei Monumentelor Istorice 2015, 16 palate și o cetate.

Ansamblul Cet ții Aradului (Figura 12, Figura 13, Figura 14), monument de importanță națională și unul dintre cele mai valoroase ansambluri patrimoniale ale municipiului Arad, a fost construit în perioada 1763-1800 și cuprinde Cetatea Aradului (1763-1783), șanțul de apă rare, cu val de pământ în exterior (1763-1783) și biserica franciscană (1750-1800). **Cetatea Aradului** domină malul stâng al Mureșului/peninsula Mureșului, iar din punct de vedere administrativ aparține de cartierul Subcetate. A fost construită din ordinele împăratesei Maria Teresa, iar construcția a fost proiectată de Ferdinand Philipp Harsch în stil Vaudan-Tenaille, urmând o planimetrie în formă de stea cu șase colțuri, cu 3 rânduri de cazemate subterane și mai multe rânduri de șanțuri. Ansamblul cuprinde 3 corpuri principale de clădiri, comandamentul, garda cetății și mănăstirea spital cu biserica franciscană, stilul arhitectural preponderent fiind cel baroc (Maparea resurselor culturale, 2013).

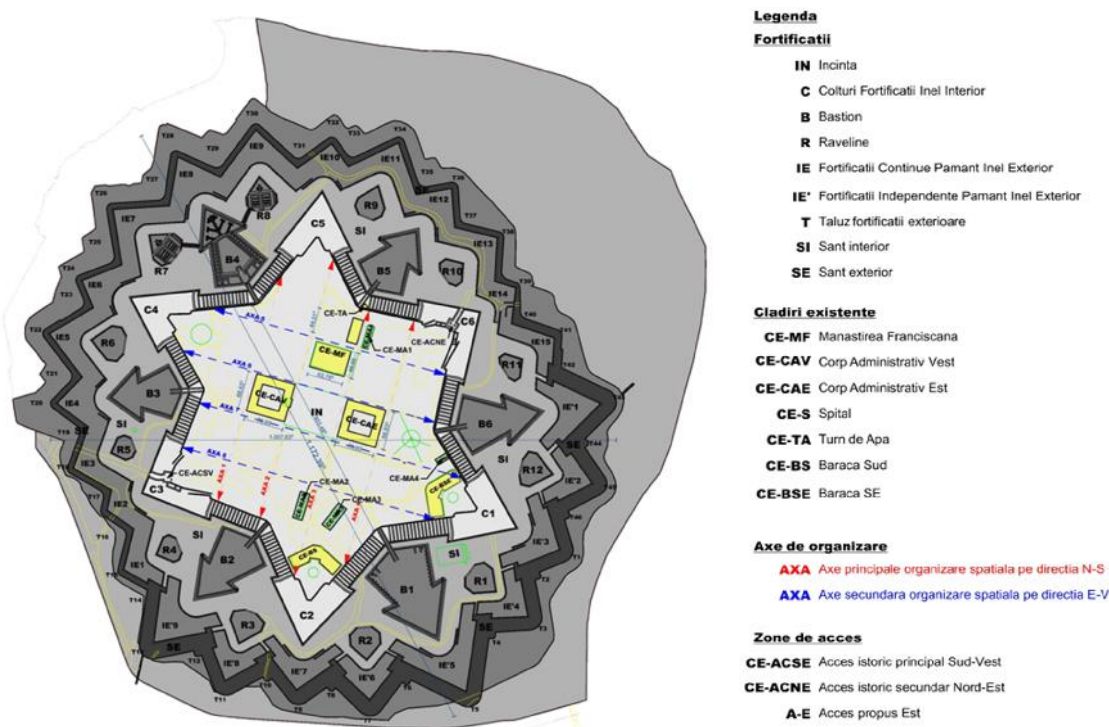

Figura 13: Planul Cetății Aradului
Sursa: Masterplan Cetatea Aradului

Cetatea Aradului prezintă un potențial turistic imens pentru municipiu, cu atât mai mult cu cât este rezultatul unui *proiect arhitectural unic* și printre puținele de tip Vauban care se mai păstrează într-o stare bună pe teritoriul european. Valoarea istorică, arhitecturală și raportarea populației la acest monument (cca. 32% conform sondajului din anul 2015 realizat pentru SIDU 2014-2030) pot reprezenta argumentele transformării cetății într-un brand turistic al orașului.

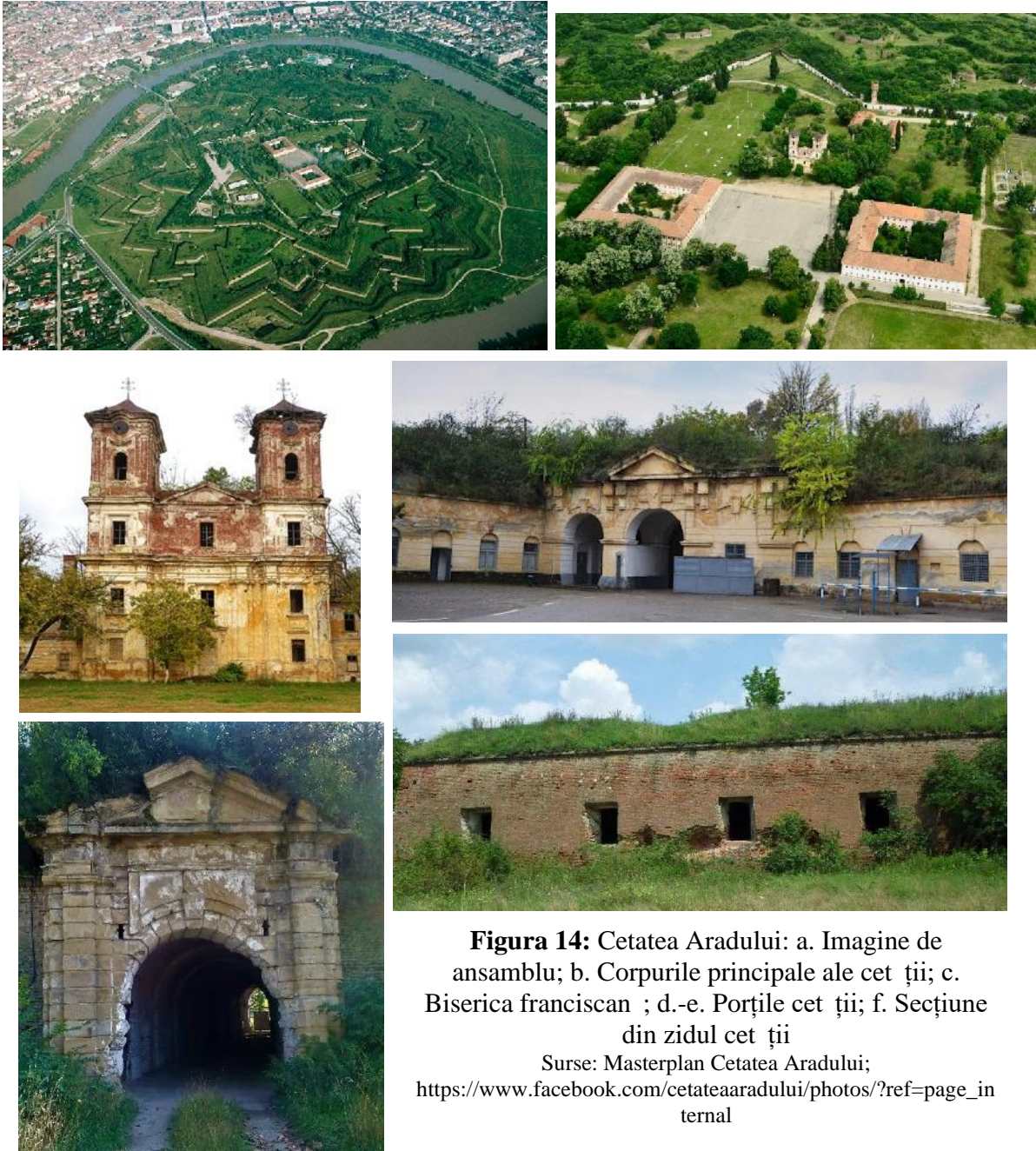

Figura 14: Cetatea Aradului: a. Imagine de ansamblu; b. Corpurile principale ale cetății; c. Biserica franciscană; d.-e. Porțile cetății; f. Secțiune din zidul cetății

Surse: Masterplan Cetatea Aradului;
https://www.facebook.com/cetateaaradului/photos/?ref=page_internal

Valorificarea turistică a ansamblului cetății nu a fost și nu este posibilă ca urmare a faptului că aceasta se află sub administrația Ministerului Apărării, aici funcționând din anul 1998 Batalionul Mixt Româno-Ungar de Menținere a Pacii, fiind de altfel printre ultimele fortificații rase militarizate în Europa. Cetatea poate fi vizitată într-o singură zi pe an, respectiv în „Ziua porților deschise”. Pentru administrația locală, prioritatea numărul unul din perspectivă turistică și culturală trebuie să se constituie în deschiderea cetății pentru comunitatea locală și pentru turism (trasee turistice, includerea în circuit turistic, evenimente culturale etc.). Starea avansată de degradare a bisericii franciscane din interiorul ansamblului cetății constituie încă un argument care ar trebui să mobilizeze părțile implicate în căutarea unor soluții și schimbarea statutului de proprietate. În ultimii 20 ani, au existat mai multe inițiative de preluare a cetății de către administrația locală, dar fără rezultat. În speranța deschiderii spre public, în prezent, a fost elaborat Masterplan Cetatea Aradului pentru reconversia funcțională a acestui monument istoric.

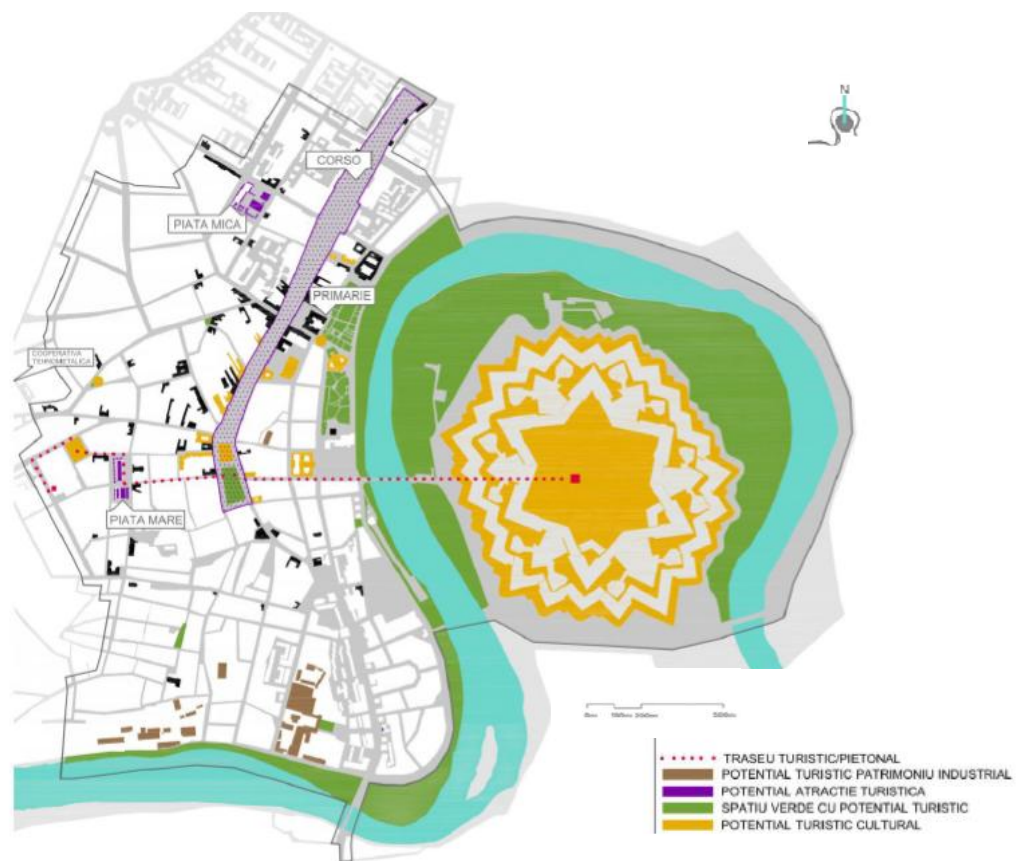

Figura 15: Cetatea Aradului și potențialul turistic din proximitatea acesteia
 Sursa: Planul Integrat de revitalizare a zonei protejate din municipiul Arad (2012)

Dincolo de consolidarea imaginii turistice a oraşului, dezvoltarea unor activităţi turistice punctuale şi statuarea cetăţii ca punct de referinţă al traseelor turistice urbane, valorificarea cetăţii ar constitui o pârgie de conectare la circuite turistice regionale, naţionale şi internaţionale. Astfel, dezvoltarea unor trasee turistice pe cale navigabilă sau a celor de ciclism pe malul Mureşului ar conecta cetatea cu Parcul Natural Lunca Mureşului, totodată, cu obiectivele existente în cadrul acestei arii protejate (ex. Mănăstirea Bezdin, Schitul Sf. Parascheva, Mănăstirea Hodos-Bodrog, centrul de vizitare Ceala etc.) şi ar contribui, deopotrivă, la creşterea capacităţii de polarizare turistică a municipiului asupra zonei de influenţă. De asemenea, de menţionat că în contextul deschiderii cetăţii spre vizitare, Institutul de Cercetare-Dezvoltare în Turism propune includerea cetăţii în rutele culturale europene, în *itinerarul cultural european Vauban* (SIDU Arad 2014-2030).

Palatele, clădiri cu valoare arhitecturală aparte, creează imaginea unui muzeu în aer liber, cele mai multe fiind poziţionate pe ambele părţi ale sectorului central al Bulevardul Revoluţiei, în zona de intersecţie cu Str. Horea, pe Strada Episcopiei sau în apropierea Parcului M. Eminescu. Majoritatea acestora (n=16 cf. LMI 2015) au fost construite spre finele sec. XIX- începutul sec. XX, în stil Eclectic (Palatul Cenad, Palatul Administrativ, Palatul Justiţiei, Palatul/Castelul Neuman) sau Secession (Palatul Bohus, Palatul Cultural, Palatul Sârbesc, Palatul Suci, Palatul Szantay, Palatul Kovacs etc.), argument care a stat la baza propunerii de către Agenţia de Dezvoltare Regională Vest a înfiinţării Traseului turistic palatele Secession. Patrimoniul arhitectural în stil Secession al municipiului Arad este întregit de alte peste 190 clădiri construite în aceeaşi nuanţă arhitecturală (proiect EEA Grants, Asociaţia ProUrbe).

Comparativ cu alte monumente istorice clasate în LMI, palatele care azi sunt investite în clădiri administrative sunt într-o stare de conservare bună, fiind necesare doar unele lucrări de refaceare la acoperiş şi a elementelor decorative (DEXTRADA, 2014). Dintre acestea, se remarcă :

- J) *Palatul Cultural*, azi Filarmonica de Stat şi Complexul Muzeal Arad, construit între anii 1911-1913, în stil secession, iar faşada principală a acestuia este inspirată din templele greceşti. Reprezintă cel mai important obiectiv turistic din Piaţa George Enescu, fiind, totodată localizat la intrarea în Parcul M. Eminescu (Figura 16).

) *Palatul Bencii Naționale*, localizat pe Bulevardul Revoluției, a fost construit în perioada 1909-1910 în stil eclectic cu influențe specifice templelor grecești. Din 2018, se află în proprietatea publică a statului și este administrat de Universitatea Aurel Vlaicu din Arad, coordonat de Ministerul Educației Naționale (DEXTRADA, 2014).

) *Palatul Justiției* a fost construit în 1892-1895 și se remarcă prin arhitectura eclectică și influența barocului austriac clasicizant (<https://www.aradcityguide.ro/>). Este localizat în apropierea Primăriei, pe strada Milea Vasile, și în prezent în interiorul său funcționează Tribunalul Judecătoria Arad.

) *Palatul Andrányi*, localizat de asemenea pe Bd.

Revoluției, se remarcă prin fațada construită în stil neoroman, cu elemente preluate din stilul baroc. A fost construit în anii 1880-1890, iar la momentul respectiv funcționa ca spațiu comercial (produse feroase „esala de cal din aur”), în prezent, acesta găzduiește Palatul Copiilor (<https://www.aradcityguide.ro/>).

) Într-o stare bună de conservare sunt și cele două palate care flanchează scuarul din fața primăriei (Piața Primăriei): *Palatul Administrativ* este sediul Primăriei, construit între 1872-1875 în stil eclectic, în forma literei U, cu înălțimea maximă dată de turnul cu orologiu (54m), iar urmasa a valorii arhitectural-ambientale deținute, a funcției avute și a poziției centrale, reprezintă unul dintre obiectivele regăsite des pe lista turistică; *Palatul Administrației Financiare*, este sediul Trezoreriei Județene Arad, construit în stil eclectic și cu elemente specifice stilului rococo vienez, în mai multe etape de edificare, în perioada 1850-1900; *Palatul Cenad*, o clădire emblematică a municipiului, a fost construit în intervalul 1892-1894, în stil eclectic și neoclasic, cu o arhitectură bogat decorată în stil clasic și renesanțist. Palatul Cenad în prezent este utilizat ca spațiu de locuit și birouri, dar, spre deosebire de celelalte 2

Figura 16. Palatul Cultural: Complexul Muzeal Arad și Filarmonica de Stat (poziție realizată în teren)

clirile care intră în componența ansamblului arhitectural al Pieței Primăriei, acesta este într-un stadiu mediu de conservare, fapt ce a determinat Primăria Arad, coproprietar al Palatului, și administratorul clirilor să propună un proiect de reabilitare a acestui monument istoric (DEXTRADA, 2014).

Valoarea ambientală - arhitecturală a palatelor este necontestată în crearea unor oferte turistice. Cu toate acestea, dincolo de clirile monument istoric care sunt într-o stare bună, au fost identificate teritorial palate care necesită reabilitare imediată și implementarea unor regulamente în cazul spațiilor comerciale, norme care să redă imaginea și funcționalitatea autohtonă a acestor clirilor. Un astfel de exemplu este Palatul Neuman (Bulevardul Republicii), clirul în stil eclectic, emblematic pentru Arad, cu funcție comercială încă de la începutul (anul 1891), însă a cărei fațadă originală a fost modificată succesiv ca urmare a signalisticii publicitare abuzive, care face greu observabilă arhitectura deosebită, schimbarea tâmplăriei exterioare, modificarea vitrinelor etc.

În categoria palatelor care trebuie să constituie o prioritate în cadrul proiectelor de reabilitare sunt și cele investite în locuințe, se individualizează Palatul Sârbesc (stil secesion, cca. 1900), care ar trebui să-și revină rolul de polarizare turistică în Piața Sârbească, un loc cu o identitate aparte. Palatul Herman Gyula (Bd.

b. generat de prezența acestor cliruri de tip

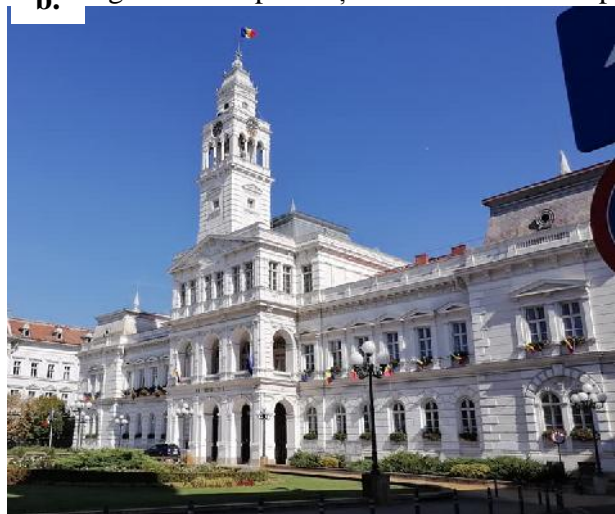

Figura 17a. Palate ardene: a. Palatul Neumann; b. Palatul Administrativ; c. Palatul Cenad
(poze realizate în teren)

Revoluției), construit în anii 1890 în stil eclectic, Palatul Bohus (Str. Goldi), conceput în stil secesion și inaugurat în 1918, Palatul Tribunei (1909), Palatul Szantay (Strada Horia), un alt monument secesion construit în anul 1905, Palatul Reinhardt (Bd. Revoluției), Palatul Kohn József (Str. Episcopiei) sunt alte exemple de palate-monument istoric aflate în proprietate privată (locuințe, spații comerciale), care dețin un potențial turistic ridicat, însă care necesită lucrări de reabilitare.

Figura 17b. Exemple de palate din Zona monumentelor protejate Arad care necesită lucrări de reabilitare (poze realizate în teren)

b. Edificii culturale cu funcții turistice

Alături de clădirile patrimoniale anterior amintite, Zona Monumentelor Protejate cuprinde o serie de edificii culturale care completează oferta turistică a municipiului Arad. Dintre acestea se remarcă **muzeele și galeriile de artă**. Cea mai impunătoare instituție din această categorie este *Complexul Muzeal Arad* (Muzeul Județean), care funcționează alături de Filarmonica în Palatul Cultural, astfel valoarea dată de cele peste 125.000 de exponate și activitatea specifică Filarmonicii este dublată de cea arhitecturală a clădirii. Ca instituție este cunoscută în mediul cultural ardean încă din anul 1893, în perioada respectivă fiind localizat în clădirea Teatrului de Stat. Complexul Muzeal Arad este recunoscut pentru expozițiile permanente ale Secțiilor Arheologie-Istorie și Științe ale Naturii, Secția de Artă a Muzeului, Muzeul Adam Muller-Guttenbrunn, Muzeul Viei și Vinului din Mini, Muzeul I. Slavici și, totodată, prin activitățile propuse în Atelierul kinematografic. Oferta culturală este întregită de evenimente precum: kinematografic, Media Art Festival, Noaptea Muzeelor (Strategia Culturală a Municipiului Arad, 2015-2025). Acestei categorii se adaugă, *Muzeul Memorial Vasile Goldi* din cadrul Universității de Vest „Vasile Goldiș”, prin exponatele sale sunt reconstituite episoade din viața personalității ardeene Vasile Goldiș. În aceeași instituție

de învățământ superior, se află în *Colecția de Artă „Doina și Barutu T. Arghezi”*, care numără peste 650 piese. Un alt spațiu muzeal a fost amenajat în interiorul monumentului istoric *Clădirea Preparandiei*, care se individualizează prin expoziții precum Muzeul Jucăriilor, „Retro IT”, elemente specifice mobilierului didactic etc. Dintre galeriile de artă, amintim Galeria Națională Delta, Galeria de artă Alfa, Sala de expoziții Clio, Galeria Tackacs.

Dincolo de valoarea arhitecturală pe care o deține și perspectiva panoramică pe care o oferă asupra orașului, în *Clădirea Turnului de Apă*, care a servit, în trecut, la aprovizionarea cu apă a orașului și la semnalarea incendiilor se află un mini-muzeu al apei. Tot aici se organizează periodic expoziții tematice. Construcția turnului se aseamănă cu un donjon medieval cu influențe Secession, fiind edificat în perioada 1885-1896 (www.aradcityguide.ro).

Figura 18. Instituții de cultură din municipiul Arad
(poze realizate în teren)

Teatrele sunt, de asemenea, edificii culturale cu funcție turistică. *Teatrul de Stat Ioan Slavici* (Figura 18), monument istoric, construit la începutul anilor 1870 în stil neoclasic, este cea mai emblematică instituție din această categorie. Este situat în centrul orașului, perpendicular pe axul Bulevardului Revoluției, dominând prin poziția avută Piața Avram Iancu. Instituția găzduiește în stagiunile trupei de teatru și numeroase evenimente cultural-artistice (<https://www.aradcityguide.ro>). Cu o activitate începând din anul 1951, se individualizează în această categorie și *Teatrul de Marionete*, localizat pe Str. Episcopiei, respectiv *Teatrul Maghiar*, înființat în anul 2002. Demn de menționat pentru istoria culturală și teatrului arădean este Teatrul Vechi, parte a Casei Hirschl. Pe fondul disputelor asociate regimului de proprietate, clădirea emblematică se află într-o stare avansată de degradare, fiind necesară intervenția rapidă pentru salvagardarea ei. Chiar dacă Teatrul este în paragină, aici s-au organizat, până în 2011, zece ediții ale Festivalului de Teatru Underground, dedicat sectorului independent, iar în Casa Hirschl funcționa o cafenea literară unde au avut loc lansări de carte, lecturi publice, concerte, ateliere, expoziții, iar în ultimii ani, aici s-a organizat și Festivalul de Literatură „Discuția Secretă” (<https://www.scena9.ro/>).

Figura 19. Casa Hirschl & Teatrul Vechi
Sursa: <https://specialarad.ro/>

Un rol în viața culturală și educațională a comunității arădene au avut-o, de asemenea, o serie de instituții, care azi impresionează turistic prin arhitectura deosebită și istoria asociată unor personalități arădene, multe dintre ele fiind monumente de importanță locală, clasate în LMI 2015, precum Fosta Academie Teologică (Noua Preparandie Română), construită în 1885, azi Academia Teologică a Universității "Aurel Vlaicu" și Seminarul Teologic Liceal; Colegiul Național "Moise Nicoară", construit în anii 1869 – 1873; Școala normală de fete, azi Colegiul Național Preparandia "Dimitrie Chițindeal", construit în 1909; Gimnaziul de băieți "Iosif Vulcan", azi Grupul școlar de industrie alimentară, construit în 1887 etc.

Edificiilor amintite li se adaugă alte obiective culturale cu potențial turistic, precum cinematografele Arta, Cinema City, Cinematograful Grădite și Biblioteca Județean A.D. Xenopol.

c. Personalități și case memoriale

Desfășurarea unor activități și specifice turismului istorico-cultural mărează pe existența unor personalități locale. Aradul este unul dintre orașele țării noastre care se bucură, prin intermediul unor personalități, de recunoaștere regională și națională. Una dintre cele mai emblematiche personalități arădene a fost Vasile Goldi, în memoria căruia a fost amplasată Statuia lui V. Goldi în Piața Revoluției, edificate Universitatea V. Goldiș, Colegiul V. Goldi etc.. Totodată, teritorial, regăsim un monument istoric important din punct de vedere turistic, *Casa lui Vasile Goldi* (Palatul Românilor), construit în a doua parte a secolului XIX în stil eclectic, care a avut mai multe funcționalități de-a lungul timpului, precum reședința personalității amintite, redacția ziarului *Românul* și Institutul tipografic „Concordia”, iar azi, în interiorul acesteia funcționează Muzeul Vasile Goldi (<https://www.prouerbe.ro>). Clădirea monument istoric necesită lucrări de reabilitare a fațadei. În municipiul Arad, se află de asemenea *Casa lui Ștefan Cicio-Pop*, o altă personalitate care poate fi asociat cu istoria arădeană. Construcția, în stil eclectic, datează din perioada 1916-1918, iar istoria acesteia este strâns legată de momentul Marii Uniri. Azi, clădirea este într-o stare avansată de degradare. Alte personalități de renume în spațiul arădean, care pot fi identificate prin existența în teritoriu a unor edificii memorialistice, au fost Anton Czigler (Casa Anton Czigler-monument istoric); poetului Tóth Árpád (casa poetului Tóth Árpád-monument istoric); Elena Ghiba Birta (Mormântul Elenei Ghiba Birta); Bruchner Lipót (Casa lui Bruchner Lipót-monument istoric); Ödön Nachtnébel (Vila lui Ödön Nachtnébel-monument istoric), Doina și Barutu T. Arghezi (muzeul cu același nume), lista este completată de personalități care au avut un rol în dezvoltarea urbană la sfârșitul sec. XIX-începutul sec. XX, numele unora dintre acestea regăsim în denumirea palatelor (vezi pct. a.). Includerea acestor resurse turistice în cadrul unui traseu turistic local sau regional, spre exemplu de comemorare a unor personalități sau de repunere în scenă a unor episoade din istoria arădeană, este o direcție de salut.

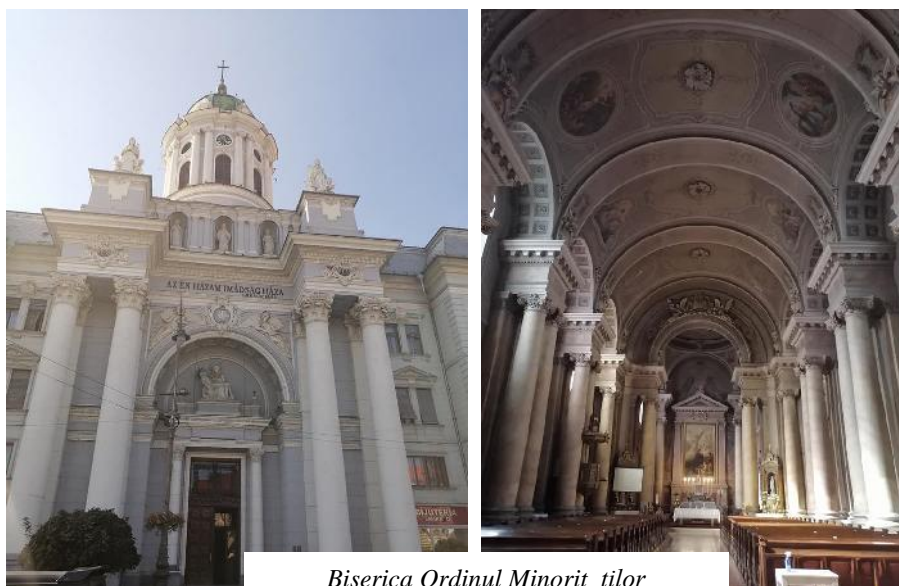
d. Obiective turistice religioase

Ansamblul obiectivelor turistice antropice din Zona Monumentelor Protejate este completat de obiectivele turistice religioase. Alături de *Biserica Franciscană*, monument de importanță națională (A), localizat în interiorul ansamblului Cetății Aradului (vezi pct. a.), se remarcă prin

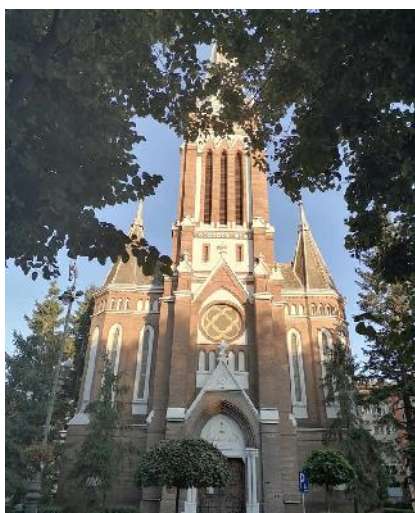
particularitățile arhitecturale bisericile și unitățile de cult clasate ca monumente istorice de importanță local (B):

- J) *Biserica romano – catolic*, cunoscută și sub numele de Biserica Ordinul Minorităților, a fost construită în stil baroc, în perioada 1902-1904, în zona centrală a orașului, pe Bulevardul Revoluției de azi. Este o unitate funcțională, într-o stare bună de conservare, inclusă în traseele turistice urbane, fiind bine-cunoscută de fluxurile turistice;
- J) *Biserica evanghelică luterană sau Biserica Reformată*, localizată tot pe Bulevardul Revoluției, a fost finalizată în anul 1906. Este o construcție în stil neogotic, bine conservată, și se remarcă prin înălțimea turnului principal (46 m), respectiv prin orga electropneumatică din interiorul bisericii;
- J) *Biserica Ortodoxă Sârbă „Sf. Petru și Pavel”*, localizată în Piața Sârbească, se află într-o stare relativ bună de conservare, necesitând unele lucrări de reînnoșire a fațadei. Se remarcă prin vechime, construcția inițială datează din anii 1698-1702, modificată în 1790 în stil baroc cu accente de rococo și, de asemenea, aici se pot strezări cele mai vechi steaguri ale breslașilor ardeni și câteva steaguri ale grănicerilor mureșeni din anii 1702-1751 (www.cniptarad.ro).
- J) *Catedrala Ortodoxă „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul”*, din Piața Catedralei, a fost construită în perioada 1862-1865, în stil baroc. Se remarcă prin cele două turnuri de la fațadă, prevăzute cu câte un orologiu pe fiecare latură, care au fost supraînălțate în anul 1904 (www.doxologia.ro).
- J) *Biserica romano-catolică din Aradu Nou*, localizată pe Calea Timișoriei, la ieșirea din Zona Monumentelor Protejate, datează din 1812-1821, fiind un monument istoric în stil baroc;
- J) *Biserica de lemn „Sfânta Cuvioasă Parascheva”* din incinta Spitalului Clinic Județean al municipiului Arad reprezintă un monument istoric construit în prima jumătate a secolului al XVIII-lea;
- J) *Sinagoga Neologă* este un lăcaș de cult evreiesc, localizat pe Str. Tribunalul Dobra. Aceasta a fost construită în stil grec, toscan, în perioada 1827-1834.

Un rol important în turismul religios o are și Catedrala Ortodoxă „Sf. Treime”, lăcaș de cult construit în perioada 1991-2018.

Biserica Ordinul Minorit tilor

Biserica luteran

Biserica romano-catolic din Aradu Nou

Catedrala Ortodox „Sf. Treime”

Figura 20. Obiective religioase din municipiul Arad
(poze realizate în teren)

e. Monumente de for public

Dintre monumentele de for public care contribuie la valoarea ambiental a piețelor urbane, parcurilor sau str zilor principale ale municipiului amintim cele care sunt înscrise în lista monumentelor istorice (LMI 2015): *Statuia Sfântului Ioan Nepomuk*, monument de importanță național (A), dezvelit în anul 1729, iar actualmente statuia original se afl în incinta bisericii Romano-Catolice, iar în pia eta de pe strada Episcopiei este depus o copie a acesteia; Statuia

Libertății / Ansamblul Parcul "Reconcilierii româno-maghiare", ridicat în anul 1890, domină prin poziția avută Parcul Reconcilierii; aleea cu busturi din Piața G. Enescu, dispuse în fața Palatului Cultural, depuse în intervalul 1929-1938 (Bustul lui George Coșbuc, Bustul lui Petru Poni, Bustul lui Gh. Popa de Teiuș, Bustul lui Ioan Rusu-irianu, Bustul lui Mircea V. Stănescu, Bustul lui A. D. Xenopol).

Figura 21. Monumente de *For public* din municipiul Arad (poze realizate în teren)

Menționăm că listei obiectivelor turistice antropice clasificate anterior se adaugă și alte edificii emblematice localizate în acest areal, precum: *Hotelul „Ardealul”*, cunoscut în istoria ardeană ca „Grand Hotel Crucea”, fondat în 1841, localizat lângă Teatrul de Stat; *Fosta Banc de Credit*, construit în 1840, pe Bd. Revoluției de azi, în stil eclectic, bogat în elemente de ornamentație baroc și clasicist; Fosta banc „Victoria”, construit la finalul sec. XIX; Hanul „Boul Roșu”, construit în prima parte a sec. XIX, locație importantă pentru viața culturală și politică a vremii; Casa cu lacăt, datează din 1815 și amintește de evenimentele revoluționare din anii 1848-1849; Hanul „A.B.C.-ul de Aur”, datează din 1820, fiind inițial un depozit comercial; Vechiul Cazinou (din anul 1872); Casa Gotică (construită în perioada 1800-1850); *Casa fostei vămii*, construită în 1907 pe malul Mureșului ca punct vamal principal de intrare a mărfurilor în piețele din Arad; Clădirea Diecezanei (prima jumătate a sec. XIX); Băile „Simay”, construită în 1884, găzduiau băile publice Arad; Templul Masonic (1911); Casa Beller (a doua jumătate a sec. XIX-lea), Castelul Nopcea (construit la începutul sec. XIX), Antrepozitul Andrényi (sfârșitul sec. XIX-lea); Casa „Dengl” (sfârșitul sec. XIX-lea); Podul Traian (construit între 1910-1913), case de raport etc. (https://www.aradcityguide.ro/_/monument-istoric/). Pe lângă clădirile de

patrimoniu asociate unor personalități sau unor momente importante pentru istoria locală, municipiul Arad deține o serie de clădiri – monumente istorice care întregesc ansamblul arhitectural din Zona Monumentelor Protejate Arad. Majoritatea acestor clădiri sunt locuite de persoane fizice, fie ca proprietari, fie în baza unui contract de închiriere, sau sunt date spre chirie unor mici antreprenori locali. Pe fondul acestui tip de funcționalitate, în contextul unor resurse economice limitate pentru reabilitarea unor clădiri de monumente istorice, multe dintre fațadele acestor clădiri, dar și aleile exterioare se află într-o stare continuă de degradare.

Figura 22. Exemple de clădiri de monumente istorice care necesită lucrări de reabilitare (poze realizate în teren)

Constatăm, conform analizei realizate, că Zona Monumentelor Protejate Arad este una deosebit de bogată în obiective turistice antropice, de o valoare istorico-culturală incontestabilă,

oferind avantajul, rareori întâlnit în cadrul orașelor de talia sa, concentrării acestor resurse pe o suprafață relativ restrânsă cu posibilitatea de vizitare a acestora în cadrul unor tururi urbane care se pot desfășura exclusiv pietonal.

De menționat că pentru valorificarea turistică a obiectivelor anterior amintite în P.U.Z.C.P. – Zona Monumente Protejate Arad a fost propusă realizarea unor axe pietonale asociate piețelor/străzilor Piața Catedralei-Str. Meșianu – Str. Ioan Rusu – Str. Ecaterina Teodoroiu-Parcul Reconcilierii Româno-Maghiare; realizarea legăturii dintre Parcul Reconcilierii și Turnul de Ap, prin amenajarea unui parc care să se extindă până la Ioan Rusu; reamenajarea Pieței Avram Iancu pentru organizarea de evenimente culturale; reamenajarea zonei mediane verzi a Bd-ului Revoluției într-un parc istoric; amenajarea scuarului Piața Sârbească. Precizăm că unele dintre aceste proiecte au fost implementate (transformarea unor străzi în axe pietonale, amenajarea Pieței Avram Iancu etc.).

Dincolo de traseele turistice și amenajarea unor străzi pietonale care să fie utilizate ca promenadă și de acces spre monumentele istorice, se recomandă reabilitarea clădirilor de patrimoniu, semnalarea acestora și implementarea unor QRcode care să permită obținerea în timp real a unor informații referitoare la monumentele istorice, redarea autenticității fațadelor clădirilor de patrimoniu; amenajarea unor puncte de belvedere în edificiile cu funcții turistice care oferă astfel de perspective (ex. Turnul de Ap); conectarea cetății prin trasee la obiectivele turistice din zona centrală a orașului etc.

2.2. Zona pericentrală – Ansambluri industriale și monumente funerare

Cartarea teritorială a obiectivelor turistice antropice reflectă faptul că la nivelul municipiului Arad, zona pericentrală se definește prin existența unor monumente istorice cu valoare memorialistică (funerară) și industrială. Astfel, stabilirea unor trasee turistice care evocă anumite personalități locale, a căror nume se asociază cu obiective culturale din Zona Monumente Protejate Arad, pot fi întregite prin includerea în circuitul lor a monumentelor istorice precum:

J) fosta *Fabrică de spirt și drojdie "Frații Neumann"* - monument de importanță locală aflat în zona industrială, pe Calea Aurel Vlaicu-, a fost construită de familia Neumann în anul 1851, iar ca urmare a unui incendiu, în anul 1884 a fost finalizată actuala clădire, fiind la momentul respectiv cea mai modernă fabrică din sud-estul Europei. Actualmente, aceasta se află într-o stare continuă de degradare; *Fabrica de Automobile MARTA*, localizată în apropierea

Fabricii Neumann, datează din perioada 1900-1910, fiind prima uzină de automobile de pe teritoriul României; *Fosta Fabrică de Bere* din Aradu Nou a fost construită de familia Nopcea în anul 1782 (https://www.aradcityguide.ro/_/monument-istoric/); *Gara Arad* din Piața Gării a fost construită în stil secesion conform planurilor arhitectului Szantay Lajos, prima construcție a fost edificată în anul 1858 (<https://www.arad.zone.com>).

) monumentele funerare din Cimitirul Eternitatea: *mormântul lui Vasile și a Elenei Goldis*; *mormântul Elenei Ghiba Birta*; *mormântul lui Ioan și Coriolan Petranu*; *mormântul lui Ioan Popovici Desseanu*.

Figura 23. Fosta fabrică de spirt și drojdie „Frații Neumann”
Sursa: www.aradcityguide.ro

Dincolo de valorificarea monumentelor istorice în cadrul unor trasee turistice locale, apariția unor activități turistice de nișă, precum cele care includ vizitarea unor foste platforme industriale sau a unor locuri funerare reprezintă o oportunitate pentru municipiul Arad. Această oportunitate este dublată de prezența unor trasee tematice la nivel național și internațional la care municipiul Arad, prin patrimoniul deținut, s-ar putea conecta. În acest sens menționăm traseul turistic național „*Ruta Patrimoniul Industrial din România*” (<http://turism.gov.ro/web/rute-cultural-turistice/>), dar și pe cele ale Comisiei Europene, *European Cemeteries Route* (<https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/the-european-cemeteries-route>) și *European Route of Industrial Heritage* (<https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/european-route-of-industrial-heritage>).

2.3. Zona periferic – Ansamblul M n stiresc Gai

În zona periferic a municipiului Arad, se individualizeaz din punct de vedere turistic ansamblul M n stirii Sf. Simeon Stâlpnicul (Complexul Gai, cartier Gai). Reprezint unul dintre cele mai valoroase bunuri patrimoniale ale municipiului Arad, un monument de importanț național (A), construit în perioada 1745-1765, în stil baroc ecleziastic. Ansamblul clasificat în lista LMI 2015, cuprinde *Fosta re edin de var episcopal*, *azi Colec ia de icoane i carte veche* care dateaz din 1765; *Biserica din zid* (sau Biserica mare a m n stirii), construit în 1760-1762, face corp comun cu conacul-reședința de var episcopal. Aceasta se remarc prin stilul arhitectural.

Figura 24. M n stirea Gai

Sursa: www.cniptarad.ro/

2.4 Zona din proximitate

Promovarea Aradului ca pol turistic este posibil prin dezvoltarea unor rute ce conecteaz cel puțin obiectivele turistice din perimetrul propus în acest studiu (30 km), areal ce permite parcurgerea unor trasee turistice de o zi, facilitând întoarcerea în punctul de plecare i implicit înnoptarea în unit țile de cazare din municipiul Arad. În acest sens, analiza noastră reflect faptul c în proximitatea municipiului exist resurse turistice antropice variate (vezi Figura 12), care permit conectarea la obiectivele turistice din interiorul spațiului urban, fie prin intermediul unor trasee turistice tematice (religioase, memorialistice, culturale, grupate în funcție de stilul arhitectural - ex. cl dirile în stil secesion), fie prin rute care au un caracter general, integrator (vezi cap. Forme de valorificare turistic i cap. Strategia de dezvoltare.

Zonarea turistic a arealului din proximitatea municipiului Arad reflect urm toarele:

) La nord de municipiul Arad, în zona analizat (vezi harta), se remarc centrele de concentrare a unor importante obiective turistice, precum: localitatea ofronea cu monumentul istoric de importanț local, Castelul Purgly, construit în anul 1889, în stil secesion; localitatea Macea cu monumentele istorice de importanț național precum Castelul Csernovics (dateaz din 1862) i gr dina castelului cu o suprafaț de peste 17 ha, care deține un potențial natural ridicat,

ca urmare a rarității speciilor de arbori și arbuști a fost clasificat ca parc dendrologic, cunoscut ca Grădina Botanică Macea; orașul Sântana, recunoscut pentru Clădirea Convictului (datează din 1778), a fost și mântul pianistilor (1749-1788) și situl arheologic Cetatea veche – fortificație de epocă din Epoca bronzului târziu (<http://ran.cimec.ro/>). Conform PATJ Arad, a fost propus un traseu turistic care să valorifice obiectivele turistice amintite (Arad-Ofronea-Mecea-Sântana-Vântori-Iermata Neagră) (www.cjarad.ro). De menționat că pe această direcție, la Zimbru Nou, se află Centrul de Echitație Zimand Cuz.

Figura 25. a. Castelul Purgly din Ofronea (sursa: <https://kastelyerdelyben.ro/>)
b. Castelul Csernovics din Macea (sursa: www.ziuaadevest.ro)

În partea vestică a municipiului, bogată din punct de vedere al potențialului turistic natural, ca urmare a suprapunerii peste Parcul Natural Lunca Mureului (vezi cap. resurselor naturale), se află localități ce dețin resurse turistice religioase recunoscute, precum Zădreni cu Biserica romano-catolică „Sf. Ioan Botezătorul” (1871), Bodrogul Nou cu Mănăstirea Hodo-Bodrog – „Adormirea Maicii Domnului” și Biserica „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului” (pe amplasamentul actual datează din sec. XIV-XV)- ambele monumente importante naționale, tot aici se află chiliile vechi (sec. XVIII-XIX), turnul clopotniță (sec. XVI) și un muzeu mănăstiresc; Felnac cu Biserica ortodoxă „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril” (1806); Sânpetru German cu Biserica romano-catolică „Sf. Petru și Pavel” și Statuia lui Sf. Petru (1774); Munar cu Mănăstirea sârbească Bezdin „Prezentarea la Templu a Maicii Domnului” (sec. XVI). Oferta obiectivelor turistice antropice este completată de descoperirile arheologice în siturile localizate de-a lungul Mureului (la Zădreni, Felnac, Munar, Pecica), respectiv de ansamblul arhitectural urban Pecica și centrele de agrement (Centrul de Vizitare Ceala și Ferma de bivoli din Pecica). Pe această direcție, în PATJ Arad, a fost propus traseul turistic *Arad-Zădreni-Bodrogul Nou-Felnac-*

Sânpetru German-Munar-Bezdin (www.cjarad.ro). Localizarea lor de-a lungul râului Mure favorizează dezvoltarea unor trasee turistice nautice (vezi propunerile la strategie).

J Zona aflată la est de municipiului Arad se individualizează prin potențialul turistic antropocentric ridicat, fapt care a determinat propunerea în PATJ Arad a unor trasee turistice, precum: (1) *Arad-Vladimirescu-Mândruloc-Puli-Cladova-Radna-oimo-Lipova*, iar traseul se închide circular, prin includerea unor obiective turistice aflate în localitățile situate la sud-est și sud de Arad, ca *Neudorf-Zădreni-Frumușeni-Fântânele-Vinga*. Din Lipova sunt, totodată, propuse trasee turistice pe Culoarul Mureșului spre Săvăstoru, Petriș; (2) *Puli-Mini-Ghioroc-Covșanț-iria*, traseu care se continuă dincolo de zona analizată (30 km) cu *Pâncota-Seleu-Ineu-Bârsa-Sebi-Dezna-Moneasa* (www.cjarad.ro). În zona din proximitate (30 km), traseele turistice propuse valorifică obiective turistice cu valențe variate¹¹ (Figura 12), ca de exemplu:

- **istorice** – *ruinele unor cetăți și situri arheologice*, dintre acestea cele mai importante fiind Cetatea medievală oimo (Lipova), atestată în 1278, parțial demolată în 1788; Cetatea medievală iria, datează din 1318 și a fost distrusă în 1784; Cetatea medievală Tornea (Covșanț) din sec. XIII-XIV; siturile arheologice la Cladova, Lipova, iria, Frumușeni, Vladimirescu (inclusiv funerare – Tumuli de la Vladimirescu);

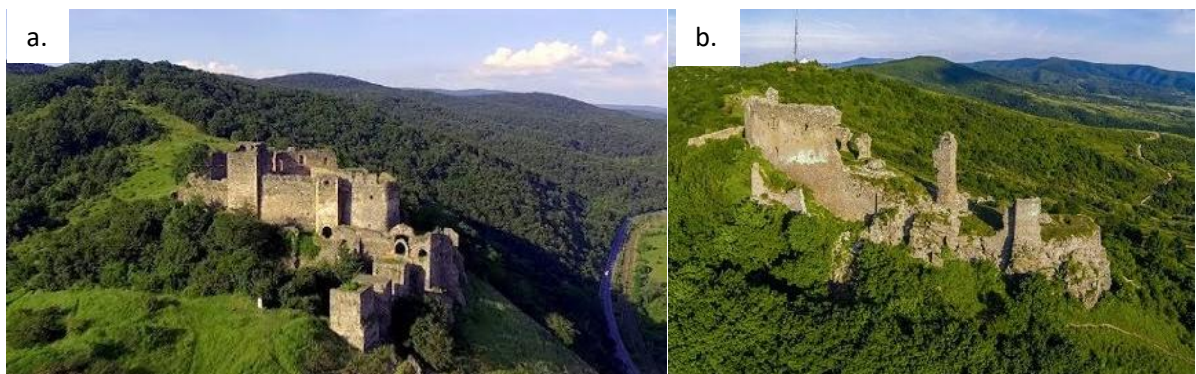

Figura 26. a. Cetatea oimo (<https://novotab.ro/>) ; b. Cetatea iria (<https://inconcediu.com/>)

- **arhitectonice**, precum castele și conace (Conacul-Castel-Bohus din iria, Castelul Kövér-Appel din Fântânele); ansambluri rurale (Zădreni);
- **religioase**: Mănăstirea „Sf. Maria” și complexul monastic din Radna (sec. XVIII-XIX); Biserica ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului” Lipova (sec. XVIII); Biserica catolică

¹¹ Informațiile privind datarea și localizarea obiectivelor turistice au fost preluate din Lista Monumentelor Istorice (2015)

Neudorf (sec. XVIII); Mănăstirea Bizere din Frumuseeni (sec. XII-XVI); Biserica Romano-Catolică „Sfânta Trinitate” din Vinga (sec. XIX); Biserica ortodoxă „Sf. Mucenic Dimitrie” și Biserica romano-catolică „Sf. Donatius din Mini” (sec. XVIII); clopotniță de biserică din Covșanț (sec. XIV-XV); ruinele bisericii catolice din Șiria (sec. XVIII); Mănăstirea ortodoxă Feredeșu „Sf. Gheorghe” din Șiria (sec. XX); ruinele bisericii romanice din Vladimirescu (sec. IX-XI);

Figura 27. a. Mănăstirea Mănăstirea Hodoș-Bodrog (www.rador.ro/);
b. Mănăstirea „Sf. Maria” Radna (www.ziuadevest.ro)

- **muzeistice i memorialistice:** Muzeul orașului și Colecția „Ștefan Crișan”-artă bisericească din Lipova; Muzeul Memorial Adam Müller Guttenbrunn din Zăbreni; Muzeul Apicol, Muzeul Tramvaiului electric din Mini ; Casa lui Sava Tekelija din Cuvin; Muzeul Memorial Ioan Slavici și Emil Monția din Șiria;
- **agroturistice i etnografice:** f r echivoc, prezența podgoriilor în apropierea municipiului Arad favorizează practicarea unor activități etno-culturale și oeno-gastronomice. Podgoria Aradului se întinde între localitățile Puli și Pâncota, pe valea Cladovei. (zona podgoriilor). În Mini se află Muzeul Viței și Vinului, dar și Stațiunea de Cercetare Viti-Vinicol , și de asemenea, reamintim de prezența traseului turistic „Drumul vinului” și „Festivalul Vinului” (vezi cap. 1.1.); în partea estică, zona analizată (30 km în jurul municipiului) se învecinează cu Țara Zarandului, un spațiu mental autohton, cu valențe etno-culturale bine individualizate.
- menționăm că tot în direcția aceasta, în localitatea Lipova și Ghioroc, ca urmare a resurselor hidrografice existente, au fost dezvoltate infrastructuri pentru valorificarea potențialului balneoclimateric.

J) Celor menționate anterior, în partea sudică a municipiului Arad, se regăsesc obiective turistice antropice care pot fi integrate în traseele turistice care pornesc din municipiul analizat. Astfel, o variantă poate reprezenta extinderea traseului turistic propus în PATJ Arad (traseul 1 de mai sus) care actualmente pornește din Arad spre est până la Lipova și apoi spre sud până la Vinga, prin includerea obiectivelor turistice Conacul din Maloc, situl arheologic al cetății turcești de la Alioș, ansamblul rural din Charlottenburg, Conacul și Domeniile de la Murani.

2.5. Resurse turistice imateriale: evenimente culturale

Oferta de evenimente culturale din Arad este una variată și conturată în jurul resurselor turistice culturale ale municipiului. Chiar dacă oferta este alcătuită dintr-o paletă diversificată de evenimente, acestea nu sunt de mare rezonanță internațională, sustenabil creșterea unui turism de evenimente. Dintre evenimentele culturale cu caracter permanent desfășurate în Arad, amintim *Festivalul de Teatru Clasic*, *Festivalul ardean al muzicii vieneze*, *Festivalul Minorităților*, *Ziua Europeană a patrimoniului*, *Târgul Meșteșurilor Populare*, *Zilele Aradului*, *Festivalul de Teatru de Cameră și Underground Arad-Fun*, *Festivalul fanfarelor și al majoretelor*, *Festivalul de muzică și dans Ghiocelul de Argint*, *Primăvara Ardeană*, *Expoziția foto itinerantă, în aer liber*, *Aradul ieri și azi*. La acestea se adaugă unele internaționale precum *Festivalul Internațional Euromarionete*, *Festivalul Internațional de Teatru Francofon AMIFRAN*, *Festivalul gastronomic internațional* (SIDU Arad 2014-2030). *Festivalul de muzică veche prin cetățile Aradului* pune în valoare câteva cetăți din județ, astfel Cetatea Aradului, prin deschiderea sa spre public, ar putea reprezenta punctul principal al unui eveniment regional.

3. Infrastructura turistică

3.1. Infrastructura de cazare

Indicatorii ce reflectă situația infrastructurii de cazare au fost evidențiați pe baza datelor INSSE – Tempo online, cu anii de referință 2005-2020. Indicatorii au fost extrași doar pentru municipiul Arad, datorită ponderii predominante a serviciilor turistice din acest UAT. Cu toate că oferta turistică din periurbanul Aradului este una variată, infrastructura de cazare este localizată predominant în municipiu, puține unități de cazare existând în stațiunile balneoclimaterice sau în unele localități situate de-a lungul arterei rutiere europene (E68, E671).

Din punct de vedere a evoluției unităților de cazare, trendul este unul relativ ascendent, cu o creștere moderată în ultimii 7 ani. Ba mai mult, în ultimii trei ani se individualizează o ușoară stagnare a investițiilor în infrastructura de cazare, situație reglementată și prin restricțiile de mobilitate generate de pandemia Covid-19 (Figura 28). Sectorul turistic a fost unul din cele mai afectate sectoare economice din România, și nu numai, iar acest fapt s-a materializat inclusiv într-o stagnare a activității turistice propriu-zise și într-o rezervă din partea investitorilor în extinderea sau crearea de noi unități de cazare.

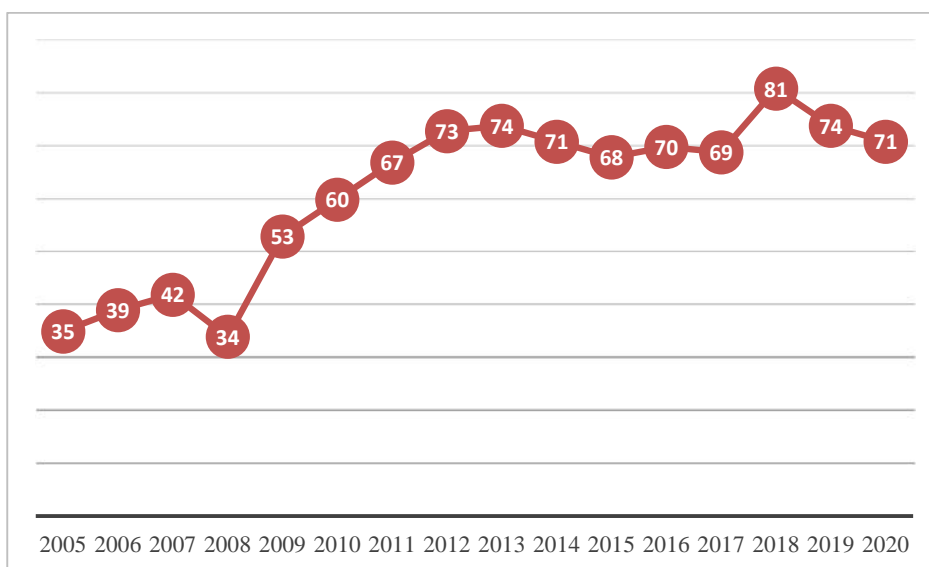

Figura 28. Evoluția unităților de cazare (2005-2020)
Sursa datelor: INSSE – Tempo online

La nivelul categoriilor de unități de cazare existente în municipiul Arad, situația se prezintă de maniera următoare (Figura 29):

-)] cea mai bună reprezentare a infrastructurii de cazare o dețin pensiunile turistice, cu mai puține locuri de cazare, dar cu confort ridicat și adaptate familiilor sau tinerilor. Un rol în dezvoltarea acestui tip de infrastructură de cazare o are turismul de afaceri/cultural, dar și cel agrement ca urmare a prezenței Ștrandului Neptun;
-)] hotelurile, cu o evoluție stagnantă în ultimii 8 ani, reprezintă încă o opțiune de cazare viabilă pentru diferite segmente de turiști, predominant turismul de afaceri/cultural;
-)] motelurile sunt aproape inexistente;
-)] taberele de elevi au cunoscut și ele un regres, nemaieexistând încă din 2011, atât cele din Arad cât și cele situate în proximitatea municipiului (Puliș, Dezna, Sârvașin) au fost retrocedate

fo tilor proprietari, fiind într-o stare accentuat de degradare. Neclasificate ca atare, unele spații ofer tabere de var , la standarde de calitate ridicat i cu un pachet atractiv de activit și în aer liber (cum este tab ra de var din P dura Vladimirescu);

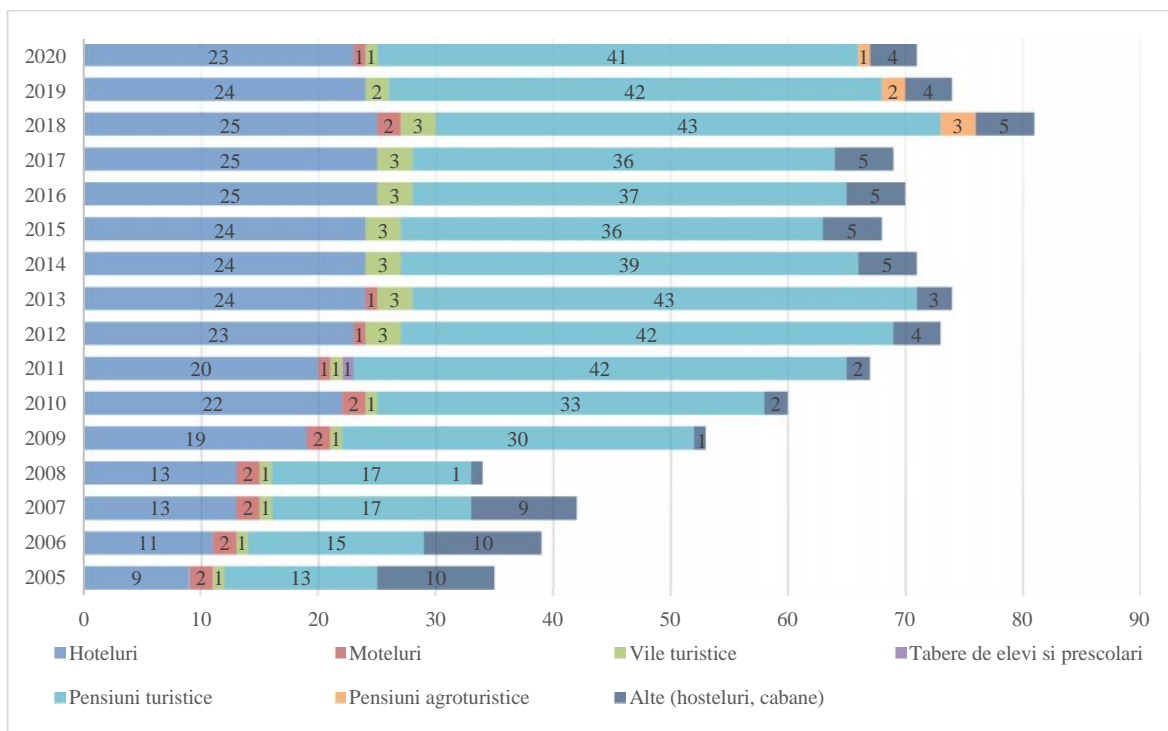

Figura 29. Evoluția unit ților de cazare pe tipuri de structuri de primire (2005-2020)
Sursa datelor: INSSE – Tempo online

) în periurbanul municipiului au ap rut recent, în ultimii 3 ani, câteva pensiuni agroturistice, iar în intravilanul acestuia câteva vile turistice;

) nici hostelurile sau cabanele nu au cunoscut o evoluție mai fericit , multe dintre acestea fiind închise.

Capacitatea de cazare a unit ților de cazare reflect un trend similar cu cel al infrastructurii de cazare existent (Figura 30):

) cea mai mare capacitate de cazare o ofer hotelurile, deși în ultimii ani, puține din hotelurile existente mai dețin un num r de locuri la capacitate maxim ;

) pensiunile turistice i agroturistce ofer i ele un num r de locuri mai limitat, fiind destinate turi tilor care practic turismul cultural sau pe cel de tranzit;

) pe lângă unitățile de cazare centralizate statistic, în ultimii 2-3 ani se remarcă un interes al unor proprietari pentru închirierea locuinței/proprietății (apartament de lux, vilă sau locuință), prin intermediul unor platforme ca airbnb sau B&B.

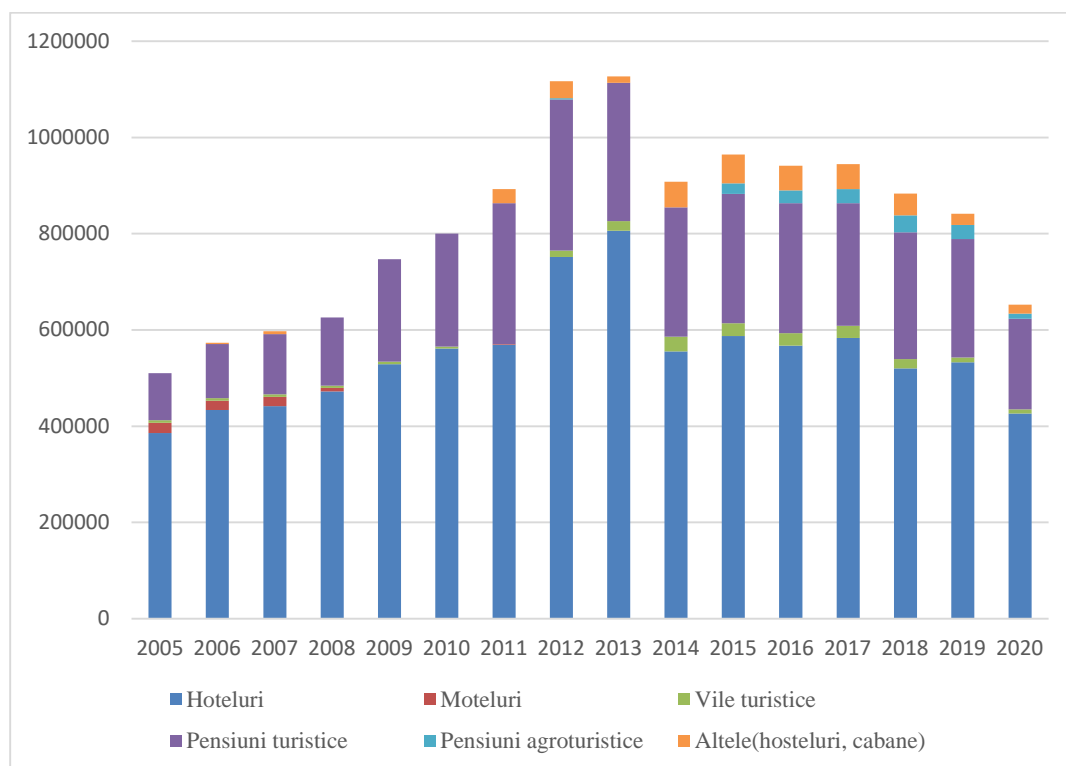

Figura 30. Evoluția capacității de cazare pe tipuri de unități de primire turistică (2005-2020)
Sursa: INSSE – Tempo online

În ceea ce privește gradul de confort al unităților de cazare, predomină cele care dețin 3 stele sau 3 margarete (cca 45), urmate de cele cu 2 stele/margarete (cca 25), iar în categoria celor înalt clasificate, cu 4 stele, intră doar 3 hoteluri (Best Western Central, Continental Forum – face parte din lanțul hotelier național Continental-, Leon) (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>).

De asemenea, de menționat, că la ieșirea din municipiului Arad, pe Calea Aurel Vlaicu, se află hotelul Ibis Styles care face parte din lanțul hotelier internațional Orbis.

Hotel Continental Forum

Hotel Ibis Styles

Figura 31. Unit ți de cazare în municipiul Arad

Surse: <https://continental-forum-arad.continentalhotels.ro/>; <https://citymaps.ro/>

3.2. Unit ți de alimentație public

În ceea ce privește numărul unit ților de alimentație publică, se constată că municipiul Arad este bine reprezentat indiferent de categoria analizată (Tabel 1).

Tabel 1. Cuantificarea unit ților de alimentație publică din municipiul Arad (2021)

Restaurant clasic	Restaurant autoservire	Restaurant cu specific	Snak-bar	Bufet Bar/Bistro	Pizzerie	Cofetărie	Cafenea	Bară	Baruri de zi
74	10	3	21	29	17	7	58	3	130

Sursa datelor: <http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>

Din punct de vedere turistic, cele localizate în zona centrală, în special de-a lungul Bulevardului Revoluției, în zona parcului Neptun, în piațele urbane și pe străzile pietonale (Piața Luther, strada 1 Decembrie 1918, strada Merțianu) sunt cel mai bine valorificate. În ceea ce privește terasele, un plus de atractivitate o conferă animarea Bulevardului 1 Decembrie 1918 prin acoperirea acestuia cu o astfel de instalație luminoasă (bănci luminoase), respectiv, în contextul pandemiei COVID 19, apariția teraselor închise de tip iglu (Figura 32)

Capacitatea de locuri variază între 8-300 locuri, iar din punct de vedere al încadrării în clasele de calitate, predomină cele cu 2 stele (176 localuri), urmate de cele cu 3 stele (101 localuri), cu o stea (74 localuri), în timp ce cu 4 stele sunt clasificate doar 8 localuri, respectiv 2 localuri cu 5 stele. Astfel, se observă numărul redus al unității de alimentație publică de lux și a celor care promovează meniul *slow food*.

Figura 32. Instalații moderne asociate teraselor în municipiul Arad
Surse: gazetlocala.ro; www.findglocal.com

3.3. Infrastructura de agrement

În municipiul Arad și în proximitatea acestuia, oferta turistică complementar generată de prezența unor infrastructuri și zone de agrement este compusă din:

-) **infrastructura de agrement care susține dezvoltarea turismului balnear și de wellness.** În categoria aceasta, în municipiul Arad, se disting strandul Neptun, urmat de Băile Gai, iar, în proximitate, stațiunea balneoclimaterică Lipova, prin facilitățile acvatice oferite, localitățile Ghioroc, Curtici, Macea (vezi cap. Resurse hidrografice și cap. Tipuri de turism). La nivelul municipiului Arad, pentru dezvoltarea unei oferte turistice competiționale în sectorul balnear, este prioritară dezvoltarea infrastructurii de agrement și cea de cazare și alimentație publică asociată prin raportare la cerințele actuale de spa, agrement acvatic și wellness;

) **faleza Mure ului**, un areal înverzit, cu o suprafață de circa 18 ha, a avut un rol important în dezvoltarea parcurilor urbane Europa, Eminescu, Copiilor. Aceasta este amenajată pentru promenadă, ciclism și tot aici au fost dezvoltate diverse infrastructuri pentru sport (tenis, fitness, canotaj) și restaurante cu terase spre râul Mure. Facilitează, totodată, accesul spretrandul Neptun (Figura 33). Amenajarea pistei de kaidac slalom și a unor mici porturi de agrement nautic (exemplu Szeged, Ungaria), pe lângă faptul că ar diversifica funcționalitatea falezii, ar contribui și la creșterea gradului de atractivitate al acesteia. În proximitatea municipiului, odată cu intrarea în Parcul Natural Lunca Mure ului, râul Mure și malurile acestuia sunt utilizate pentru diverse activități de agrement (vezi cap. Potențialul turistic natural).

Figura 33. a.-b.trandul Neptun; c. Băile Gai; d. Faleza Mure ului
 Surse: www.ghidularadean.ro; <https://stiriletransilvaniei.ro/>; www.reconsarad.ro

) **parcurile urbane:** cele mai reprezentative din punct de vedere al extensiunii spațiale, formațiunilor vegetale, accesibilitate, amenajări pentru promenadă, recreere și locuri de joacă sunt: Parcul Europa (8,4 ha); Parcul Pădurice (3,8 ha), unde se află și lacul Pădurice; Parcul Mihai Eminescu (2,2 ha); Parcul Copiilor (1,9 ha); Parcul Reconcilierii (1,05 ha);

) **piețele urbane** reprezintă puncte de convergență a turilor și definesc un peisaj ambiental-architectural deosebit ca urmare a delimitării lor de către clădiri de patrimoniu-multe fiind

monumente istorice (unele palate)- în stil baroc, secesion și neoclasic. Astfel de exemple sunt: Piața Avram Iancu, Piața Sârbească ; Piața Sporturilor, Piața Luther, iar la acestea se adaugă străzile pietonale 1 Decembrie 1918 și Merțianu, respectiv întreg Bulevardul Revoluției ca urmare a ansamblului arhitectural dispus de o parte și de cealaltă a acestuia. Pentru creșterea atractivității acestor areale, se recomandă reabilitarea clădirilor de patrimoniu și reamenajarea Pieței Avram Iancu, prin transformarea străzilor rutiere care traversează piața în străzi pietonale și inițierea unor activități culturale aici, precum expoziții de artă ale artiștilor locali sau concerte clasice.

Figura 34: a. Parcul M. Eminescu; b. Parcul P. Durice; c. Strada Merțianu; d. Piața Luther (poze realizate în teren);
e. Piața Avram Iancu (Strada propusă pentru eliminarea locurilor de parcare și transformarea în zonă pietonală – sursa pozei: Google Maps)

J) **baze sportive:** municipiul Arad dispune de numeroase centre sportive, precumtrandul Bile Termale Gai, Sala Polivalentă, Baza Sportivă UTA, Bazinul de înot P. Durice, Bazinul de înot acoperit Delfinul; Clubul Sportiv Municipal; Stadionul Motorul, Stadionul Gloria; Stadionul Francisc von Neumann; Baza sportivă Decebal; Clubul Sportiv Voința; Stadionul de rugby Contra Zeme etc. În proximitatea municipiului, se află Centrul de

Echitație Zimand Cuz. În zona Cetății Șiria, se organizează zboruri cu parapanta.

J) **alte zone de agrement din proximitatea municipiului Arad:** Parcului Natural Lunca Mureșului (vezi cap. Potențialul turistic natural); Insula Mureș; Ferma de bivoli din Pecica; grădini tematice (Rozariul Eutopia Garden-Mândruloc; Grădina botanică Macea); Podgoria Mini-Medra; Centrul de Vizitare Ceala - acesta dispune de diverse facilități pentru activități de agrement și destindere, precum ferma de animale, terase și locuri special amenajate pentru relaxare; închirieri de biciclete, bărci, canoe, transport cu bac, barca, caiace, canoe, ghid turistic (<http://www.skytrip.ro/centrul-de-vizitare-ceala-din-arad-judetul-arad-c-20.html>);

Figura 35. a. Insula Mureșului; b. Centrul de Vizitare Ceala

Surse: www.arq.ro; <https://expro360.ro/insula-mures/>

4. Circulația turistică

Pentru evidențierea fluxului de turiști din municipiul Arad au fost utilizate datele de la INSSE – Tempo online, din ultimii 10 ani. Dacă evoluția numărului de turiști a fost predominantă și ascendentă, se observă în mod evident o scădere a celor ce au tranzitat orașul în scop turistic în 2020, când mobilitatea populației a fost restricționată/limitată de măsurile de distanțare socială și limitată aproape exclusiv la turismul domestic. Turismul se practică în municipiul Arad vara, predominant în sezonul turistic (Figura 36).

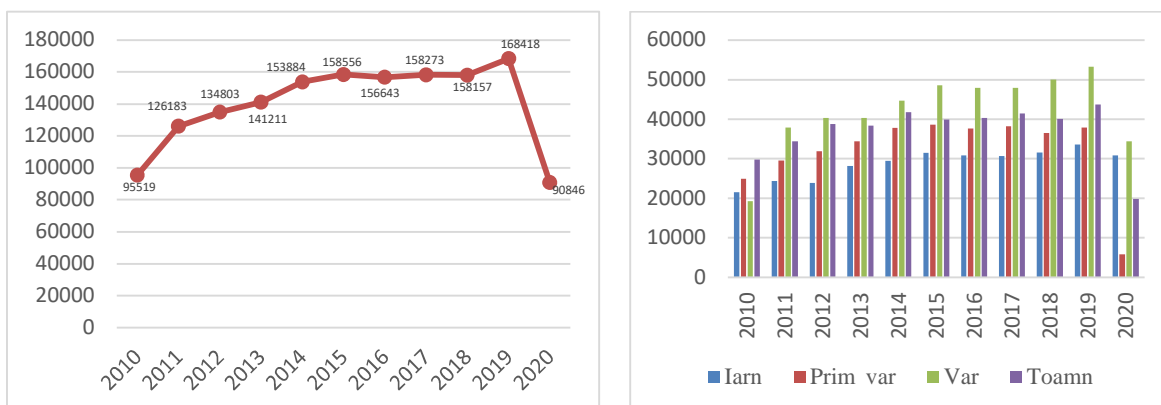

Figura 35. Evoluția anuală a numărului de sosiri a turiștilor și pe sezoane (2010-2020)
Sursa datelor: INSSE – Tempo online

Cei mai mulți turiști sosiți agreează șederea în hoteluri, mai ales dacă vorbim de grupuri de turiști care tranzitează Aradul, secondat de pensiuni turistice, preferate de turiștii individuali sau familii. Se observă, totodată, o reticență pentru serviciile calitative oferite de moteluri sau prețurile practicate de anumite vile turistice. De asemenea, în ultimii doi ani, hostelurile/cabanele nu au avut clienți, fapt datorat și contextului pandemic, a practicării turismului domestic și a predilecției tinerilor spre locații mai sigure (Figura 36).

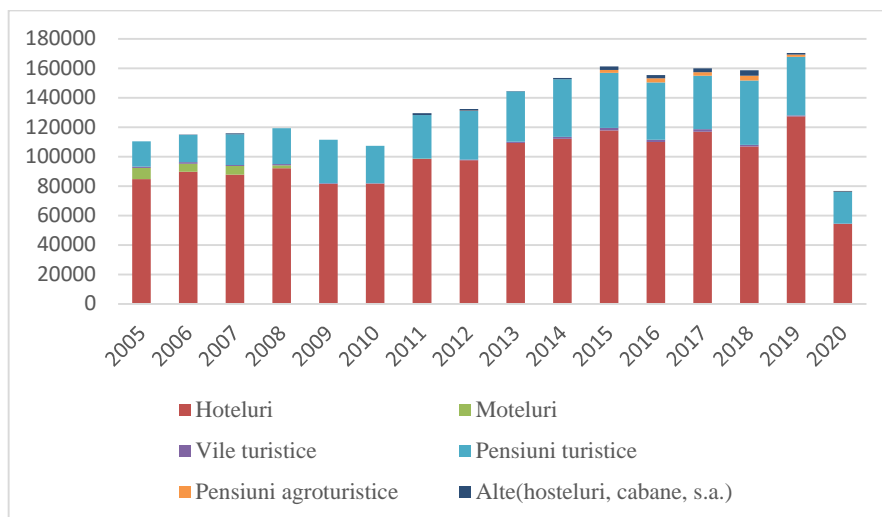

Figura 36. Evoluția numărului de sosiri a turiștilor, în perioada 2010-2020, pe categorii de unități de cazare
Sursa datelor: INSSE – Tempo online

Din punct de vedere al înnoptărilor, turiștii au ales Aradul în mod constant, în același procent, predominant vara, până în momentul apariției pandemiei de Covid 19, când puțini au fost cei care

au preferat să practice turism. Trendul înoptărilor este similar cu cel al sosirilor, pe categorii de unități de cazare, cea mai mare atractivitate deținând-o hotelurile și pensiunile (Figura 37, Figura 38).

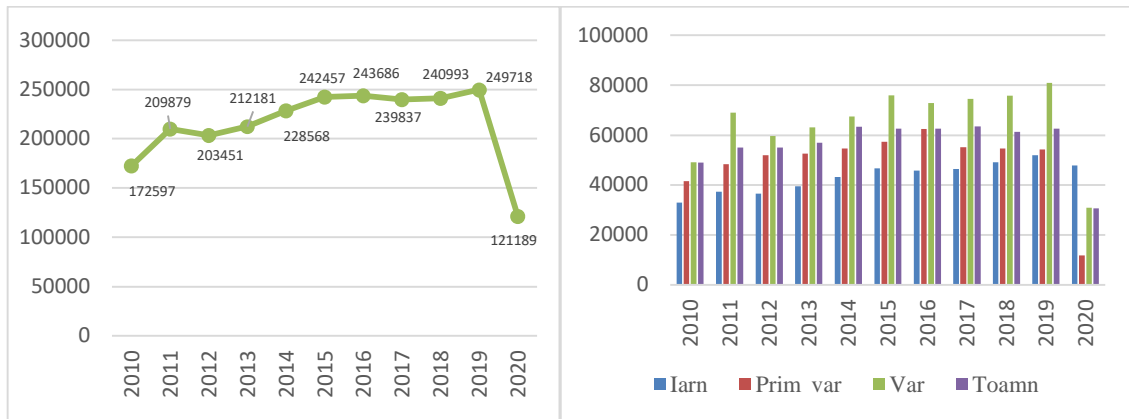

Figura 37. Evoluția anuală a numărului de înoptări ale turiștilor pe sezoane (2010-2020)

Sursa: INSSE – Tempo online

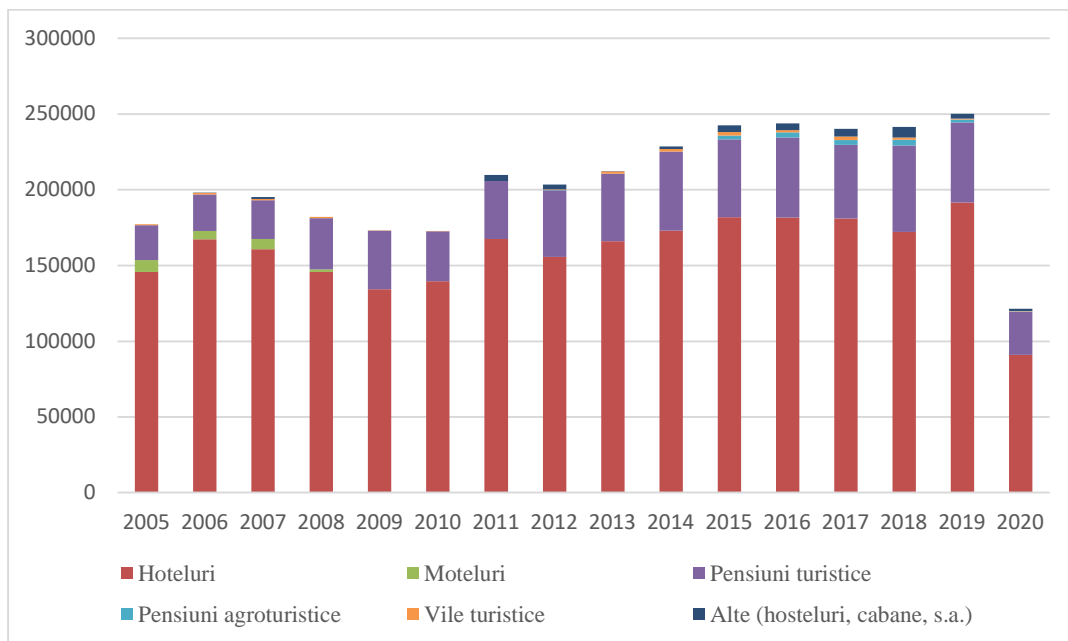

Figura 38. Evoluția numărului de înoptări ale turiștilor, în perioada 2005-2020, pe categorii de unități de cazare

Sursa: INSSE – Tempo online

Durata medie a sejurului petrecut în Arad reconfirmă faptul că, din punct de vedere turistic, municipiul este perceput pentru practicarea unui turism de tranzit, predominant cultural, durata

medie de sedere fiind de 1-1,5 zile. Excepție fac turiștii ce aleg ca unitate de cazare cabanele, unde închirierea unui astfel de spațiu depășește 2,5 zile (Figura 39).

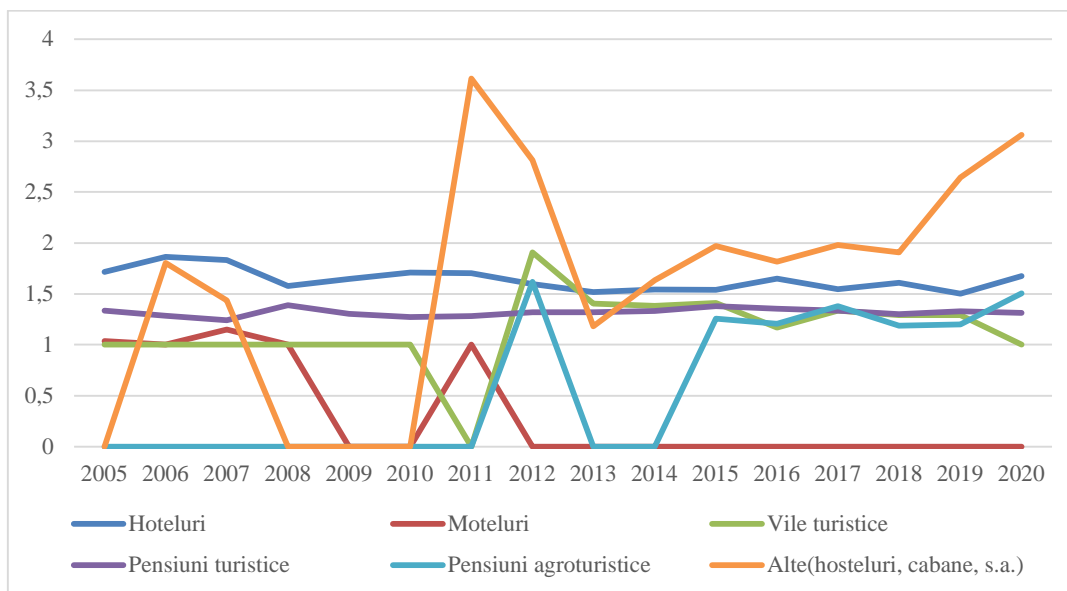

Figura 39. Durata medie a sejurului, în perioada 2005-2020

Sursa: INSSE – Tempo online

5. Forme de valorificare turistic

UAT-ul Arad și zona înconjurătoare se caracterizează prin prezența unui potențial turistic variat, valorificat în prezent printr-o serie de forme de turism, respectiv trasee turistice. Totodată, resursele turistice naturale și antropice au generat peisaje culturale cu potențial ridicat de valorificare turistică. Reglementate, la nivel național, prin Hotărârea nr. 905/2016, peisajele naturale și culturale sunt integrate în numeroase documentații de planificare teritorială (ex. Strategia pentru cultură și patrimoniu național 2016-2022, Strategia națională și Planul de acțiune pentru conservarea biodiversității 2014-2020 etc.). Convenția europeană a peisajului a definit peisajul cultural ca fiind o formă de organizare spațială și funcțională a modurilor de locuire, de producție și de exploatare a terenului și a resurselor, reflectând totodată modul specific de raportare a comunităților la mediu. Peisajele culturale sunt sisteme succesive de credințe, obiceiuri și norme privind organizarea socială, spațială, constructivă a comunităților, precum și mișcările în teritoriul acestora (<https://lege5.ro/>).

5.1. Forme de turism

La ora actuală, tipurile principale de turism practicate în municipiul Arad și proximitatea acestuia sunt:

- J) **ecoturismul** – specific ariilor naturale protejate, fie ele de importanță internațională, națională sau comunitară. Activitățile ecoturistice asociate acestora se traduc, în prezent, prin activități precum habitatele și elementele faunistice/floristice existente în interiorul ariilor protejate, respectiv drumeții, cicloturism, birdwatching, acțiuni de observare a florei și faunei, pescuit, vânătoare, caiac-cannoying etc. Cu precizie, oferta turistică pusă la dispoziția turiștilor de PN Lunca Mureșului, prin activitățile desfășurate pe malul acestuia sau în interiorul ariei, este cea mai vizibilă și practică. Accelerarea acestei forme de turism poate fi determinată de certificarea PN Lunca Mureșului ca destinație ecoturistică și implementarea unui program de activități ecoturistice care să valorifice produsele și serviciile locale.
- J) **turismul balnear/de wellness** – caracteristic stațiunilor balneoclimaterice Moneasa, Băile Lipova, Ghioroc, dar și municipiului Arad, prin prezența *trandului Băile Termale Găi* și a *trandului Neptun*. Tranduri de mici capacități regăsim și în localitățile Șofronea, Curtici și Macea, iar la Ghioroc, a fost amenajat în scop turistic o plajă în jurul lacurilor. Dezvoltarea unor aquaparcuri, modernizarea stațiunilor și a centrelor de tratament, consolidarea centrelor de spa și wellness se impune prioritar pentru îmbogățirea ofertei turistice existente și creșterea duratei medii de ședere a turiștilor.
- J) **turismul cultural**, extrem de bine reprezentat ca elemente de patrimoniu cultural, indiferent că vorbim de muzee, palate, alte clădiri reprezentative, vestigii istorice etc., dar cu o valorificare economică prea puțin individualizată. Rămâne problematică intrarea în circuitul turistic a Cetății din Arad și situația juridică, respectiv starea accentuată de degradare a multora dintre monumentele istorice prezente și pachetele turistice slab diversificate prin activități turistice, evenimente culturale și trasee locale și regionale care să contribuie la creșterea duratei minime a sejurului petrecut în Arad. Oferta culturală exterioară intravilanului din Arad completează paleta de spații creative și culturale, dar cu aceeași rețineră vis-a-vis de particularizarea Aradului ca o destinație culturală autentică. Acestea (turismului cultural) îi sunt asociate, temporar, anumite forme de turism – **turismul viniviticol** (practic în zona dealurilor Mini – a se vedea și Drumul Vinului).

- J) **turismul sportiv**, practicat pe cursul Mureului, în parcurile, trandurile și zonele de agrement ardenene, este subdimensionat ca valorificare turistică, limitat la activități de caiac-canoying, pescuit sportiv, practicarea unor sporturi nautice, cicloturism. Amenajarea râului Mure ca și canal navigabil ar constitui un demers care ar crește valoarea turistică a municipiului Arad, pe de o parte ca sector navigabil în interiorul municipiului, iar de pe altă parte, ar asigura conexiunea acestuia, pe calea apei, cu obiectivele turistice din proximitate, din Parcul Natural Lunca Mureului, dar și cu Ungaria (Makó).
- J) **turismul religios**, cu impact local, practicat în cadrul unor edificii eclesiastice, precum Mănăstirea ortodoxă „Sf. Simion Stâlpnicul” (Arad), dar și a altor biserici din Arad și satele învecinate (Mănăstirea Hodos-Bodrog, Mănăstirea Bezdin, Mănăstirea „Sf. Maria” Radna etc.).
- J) **turismul transfrontalier**, individualizat prin formele de navetism ale cetățenilor din România și Ungaria, în scop comercial, medical, turistic, dar cu intensitate mai ridicată din direcția Arad-Szeged decât invers. Oferta turistică propusă de stațiunile și localitățile din Ungaria, calitativ superioară, impune o contrabalansare și din partea localităților ardenene.
- J) **agroturismul**, puțin dezvoltat în arealul analizat, punctiform (în unele localități ce au conectivitate la o arteră rutieră importantă) și definit prin prezența unor unități de cazare rurale, dar fără o ofertă turistică integrată (ca pachet turistic) care să valorizeze obiceiurile locale, meșteșugurile, gastronomia sau chiar patrimoniul vernacular.

Indiferent de tipul de turism practicat, din puncte de vedere nu se individualizează o valorificare optimă și generatoare de profit a ofertei turistice existente, municipiul Arad și periurbanul acesteia rămân doar ca o **destinație de tranzit**.

5.2 Valorificarea potențialului turistic prin intermediul traseelor turistice

Resursele turistice naturale și antropice din UAT-ul Arad și arealul înconjurător prezintă un potențial ridicat pentru dezvoltarea unor trasee turistice, atât tematice, cât și generale, care unesc obiective turistice cu particularități diferite, însă valoroase.

Prezența culoarului Mureșului dar și planimetria Câmpiei Banatului au fost valorificate prin câteva trasee turistice. Acestea urmăresc în primul rând elementele cadrului natural, dar bineînțeles și a peisajelor culturale existente:

- J) Traseul cicloturistic Arad-Pecica;

- J Traseul de biciclet „Ceala”, cu o lungime de 13,4 km;
- J Traseul Arad-Pecica, cu o lungime de 25 km, pentru caiac sau canoe pe râul Mure ;
- J Traseul Arad-Periam Port, cu o lungime de 60 km, pentru caiac sau canoe pe râul Mure ;
- J Traseul cicloturistic Arad-Cenad;
- J Traseul european E7, cu o lungime de 47,2 km, de la N dlac spre Munții Zarandului;
- J Traseul lui John, cu o lungime de 1,5 km, pentru biciclete sau pe jos, situat în apropierea centrului de vizitare Ceala
- J Traseului „*Drumului vinului*” pe ruta Ghioroc-Pâncota care pune în valoare Podgoria Aradului Traseul Condor, cu o lungime de 25,8 km, traversează zona de est a PN Lunca Mure ului, din apropierea centrului Ceala până la M n stirea Bezdin

Pentru valorificarea potențialul turistic antropoc al municipiului Arad, în strategiile de dezvoltare cultural (Maparea resurselor culturale, 2013), au fost propuse trasee turistice tematice pentru valorificare atracțiilor, precum:

- J Traseul muzeelor și colecțiilor muzeale;
- J Traseul Instituțiilor Culturale;
- J Traseul l ca elor de cult;
- J Traseul palatelor Secession;
- J Traseul edificiilor industriale;
- J Traseul statuilor, busturilor și monumentelor;

Asociația ProUrbe a propus, ca urmare a map rii celor 198 cl diri în stil secession, un traseu care s unească aceste edificii.

Conectarea potențialului turistic al municipiului cu cel din proximitatea acestuia este posibil prin intermediul unor trasee turistice propuse în PATJ Arad, precum: *Arad- ofronea-Mecea-Sântana-Vân tori-Iermata Neagr* ; *Arad-Z d reni-Bodrogul Nou-Felnac-Sânpetru German-Munar-Bezdin*; *Arad-Vladimirescu-Mândruloc-P uli -Cladova-Radna- oimo -Lipova -Neudorf-Z drani-Frumu eni-Fântânele-Vinga*. (www.cjarad.ro)

Mențion m faptul c pentru o dezvoltare echilibrat i pe termen lung este util propunerea unor oferte turistice integrate care s valorifice obiectivele turistice din Zona Monumentelor Protejate, f r o predilecție pentru o anumit categorie. O propunere care tinde s ating acest deziderat este cea formulat în Proiectul Promovarea turismului ar dean (cf. SIDU Arad 2014-2030), conform c reia se susține ideea cre rii a trei trasee urbane în zona istoric care s conecteze

muzele, casele memoriale, instituțiile culturale cu palatele, vilele și casele de raport, monumentele de for public cu ctitoriile ecumenice.

La nivelul municipiului Arad, *peisajul cultural* este bine reprezentat în arealele de intersecție a resurselor turistice antropice cu cele naturale. Astfel, în zona centrală a municipiului Arad regăsim un peisaj cultural cu potențial ridicat, rezultat din îmbinarea armonioasă a ansamblului arhitectural din zona protejată (inclusiv Cetatea Aradului) cu parcurile urbane dispuse de-a lungul falezii Mureșului, iar prezența râului Mureș, care segmentează zona ansamblului arhitectural, nu reprezintă o barieră în dezvoltarea actului turistic, ci contribuie la creșterea valorii peisagistice a zonei centrale a municipiului. Valorificarea acestui peisaj cultural este posibilă prin promovarea traseelor turistice existente, dar și dezvoltarea **altor trasee turistice noi**, precum: **traseu 1:** Piața Avram Iancu - prezentarea palatelor/clădirilor de patrimoniu din jurul pieței (inclusiv Casa Hirschl) – Teatrul Ioan Slavici – Biserica Catolică „Sf. Anton de Padova” - Bulevardul Revoluției cu palatele Buhus – Neuman-Administrativ (primăria) – Cenad – Palatul Cultural – Parcul Eminescu – Palatul Justiției- Piața Luther – Biserica Romano-Catolică – Faleza Mureșului – Parcultrandului Neptun-Cetatea Aradului; **traseu 2:** Biserica catolică din Aradu Nou (Sf. Maria) – Vama Veche Arad – Podul Traian – *Clădirea Preparandiei (Muzeu)*- Bulevardul Roșu-Casa cu Lac – Piața Unirii – Colegiul Național Moise Nicoară – Complexul Muzeal Arad – Podul Decebal (cu posibilitatea de extindere spre Cetatea Arad-trand Neptun); **traseu 3:** Piața Sârbească – Catedrala Sârbească - Str. Meșianu – Str. Ioan Rusu – Str. Ecaterina Teodoroiu-Parcul Reconcilierii Româno-Maghiare- Teatrul de Marionete-Palatul Kohn – Palatul Neuman- Administrativ (primăria) – Cenad – Palatul Cultural – Parcul Eminescu – Faleza Mureșului – Viitorul port de agrement

Dincolo de aspectele menționate, prezența unor obiective turistice culturale, industriale și religioase, cu particularități comune (stil arhitectural, datare, importanță etc.), atât în interiorul municipiului, cât și în exteriorul acestuia permit crearea unor rute culturale tematice și/sau conectarea acestora cu rutele turistice internaționale și naționale existente. Unul dintre traseele tematice propuse de noi este **traseul personalităților locale**, care ar putea integra, la nivelul municipiului, clădirile, locurile memoriale, ansamblurile de for public care evocă numele acestor personalități, în acest sens menționăm: Muzeul memorial Vasile Goldi – Universitatea de Vest Vasile Goldi cu Centrul de Studii „Ioan Slavici” și Muzeul Doina și Barutu T. Arghezi -Strada Vasile Goldi – Teatrul Clasic Ioan Slavici - Statuia lui V. Goldiș în Piața Revoluției – Palatul Neuman- Statuia Elenei Ghiba Birta. Pe de altă parte, prezența unor edificii industriale cu valoare

turistic , precum *Turnul de Ap* , *Fabric de spirt i drojdie "Fra ii Neumann"* pot fi incluse în trasee turistice industriale regionale, naționale sau pot fi f cute demersuri pentru includerea în European Route of Industrial Heritage (<https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/european-route-of-industrial-heritage>). Deschiderea Cet ții Aradului pentru public ar facilita dezvoltarea unui traseu turistic tematic, care ar uni acest obiectiv cu Cetatea Soimo , Cetatea iria, Cetatea Tornea, cu posibilitatea de includere i a altor obiective culturale existente pe această rut . Un punct forte este i amenajarea unor puncte de belvedere la nivelul acestor edificii în scopul valorific rii peisajului natural.

Ansamblului M n stiresc Gai reprezint un al obiectiv important al municipiului, care poate fi valorificat prin includerea sa în circuitul turistic propus în PATJ Arad pe direcția Arad-ofronea-Mecea-Sântana-Vân tori-Iermata Neagr .

Râul Mure reprezint un liant între municipiul Arad i zona înconjur toare, asigurând conexiunea municipiului cu areale naturale, precum Parcul Natural Lunca Mure ului, respectiv, în amonte, cu zona deluroasă i Defileul Mure ului Inferior. Bog ția cadrului natural este completat de potențialul ridicat de practicare a turismului rural, religios și cultural. Astfel, propunerea unor rute turistice pe calea apei, cu pornire din municipiul Arad, care au în vedere activit ți de agrement, bazate pe sporturi nautice, precum canotaj, paddling, cu stabilirea unor puncte de oprire în localit țile cu obiective antropice, reprezint un alt aspect de interes (vezi traseele propuse în strategie). Pentru valorificarea peisajului, traseele propuse pe calea apei, pot fi dublate de trasee cicloturistice sau drumetii de o zi. Promovarea municipiului Arad ca destinație de wellness este posibil prin reamenajarea sectorului navigabil al râului, din Arad până în Szeged.

Prezența peisajului viticol în apropierea municipiului reprezint un alt aspect important pentru dezvoltarea traseelor turistice cu plecare din municipiul Arad (vezi propunere la strategie)

6. Disfuncționalit ți

- fragilitatea unor specii i slaba con tinentizare a publicului larg asupra biodiversit ții incluse în aceste areale i a limit rii activit ților cu impact negativ asupra acesteia;
- accesul motorizat în interiorul ariilor naturale protejate;
- inexistența unor certific ri ecologice pentru arealele naturale protejate;
- practicarea unor sporturi extreme în interiorul arealelor;
- tendința de urbanizare a unor suprafețe din Parcul Natural Lunca Mureșului;

- turismul necontrolat și în existența unor strategii de management a vizitatorilor ariilor naturale protejate;
- extinderea speciilor invazive, în special arțarul american, afectând speciile autohtone;
- presiuni accentuate asupra peisajelor naturale (defrișări, extinderea terenurilor agricole);
- deversări ilegale a deeurilor menajere în cursul Mureșului;
- faleză Mureșului valorificată doar parțial/pe un anumit sector.
- lipsa de amenajare a tuturor izvoarelor minerale și termale existente și gradul ridicat de concurență, net superior, al stațiilor balneoclimaterice din proximitate (Ungaria);
- insuficienta promovare a resurselor turistice naturale existente (spre exemplu cursul Mureșului și Parcul Natural Lunca Mureșului), cu precădere în ofertele turistice internaționale;
- insuficienta valorificare a practicării ecoturismului și turismului balnear (de wellness);
- în existența valorificării turistice a cetății Aradului;
- în existența unui brand turistic al municipiului;
- starea avansată de degradare a multora dintre clădirile regale site în patrimoniul antropic;
- slabă punere în valoare a unor clădiri de patrimoniu (palate) și lipsa unui regulament de utilizare a spațiilor comerciale situate în clădiri istorice;
- aglomerarea zonei Piața Avram Iancu ca urmare a accesului auto și parcarilor de pe latura sudică și nordică;
- în existența unor trasee/rute tematice integrate, care să valorifice resursele locale existente;
- infrastructura de agrement slab modernizată și slab racordată la potențialul turistic existent
- concentrarea aproape exclusivă a unităților de cazare în municipiul Arad;
- practicarea unui turism de tranzit, tradus printr-o durată medie de ședere de 1-1,5 zile;
- slabă reprezentare a unităților de cazare de tip vilă/pensiune agroturistică;
- existența unor structuri de cazare necertificate, cum este cazul apartamentelor de lux sau a altor proprietăți date spre închiriere pe anumite platforme de cazare;
- redus al unității de alimentație publică de lux;
- ofertă redusă de activități și evenimente care să determine valori mai ridicate ale duratei medii de ședere a turiștilor;
- lipsa unor evenimente cu specific local (oenologic, culturale asociate unor monumente istorice sau unor personalități locale)

- lipsa de ecocertificare a unor areale protejate (tradus inclusiv prin dezvoltarea unor servicii de cazare);
- promovarea turistică a municipiului Arad și a proximității acestuia ineficient în raport cu potențialul turistic deținut;
- investiții puține în digitalizarea serviciilor turistice oferite de unitățile de cazare.

7. Analiza SWOT

Analiza SWOT a UAT-ului Arad din perspectivă turistică reflectă faptul că municipiul, prin accesibilitate teritorială, amplasare și prezența râului Mureș care deține un potențial mare de valorificare turistică, la care se adaugă prezența unor resurse turistice variate și a unei zone naturale de importanță națională în imediata vecinătate (Parcul Natural Lunca Mureșului), deține valențele necesare pentru statuarea sa ca centru turistic regional și promovarea ca destinație de top.

Tabel 2. Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Proximitatea frontierei cu Ungaria și distanța apropiată de aceasta; - Complexitatea și biodiversitatea ariilor naturale protejate existente; - Prezența sitului RAMSAR Lunca Mureșului; - Existența râului Mureșului și valorificarea lui turistică parțială; - Diversitatea activităților ecoturistice pretabile; - Existența unui potențial curativ ridicat oferit de izvoare termale și minerale în cadrul unor stațiuni balneoclimaterice; 	<ul style="list-style-type: none"> - Inexistența ecocertificării ca destinații ecoturistice a ariilor naturale protejate; - Amenajarea deficitară a stațiilor balneoclimaterice existente și lipsa de amenajare a unor izvoare; - Competitivitatea ridicată, prin serviciile prestate, a stațiilor balneoclimaterice din Ungaria; - Grad redus de conștientizare a comunităților locale și a turiștilor asupra valorilor naturale existente în areal; - Extinderea speciilor invazive asupra speciilor autohtone; - Starea avansată de degradare a multor clădiri înscrise în patrimoniul antropic local și din proximitate;

<ul style="list-style-type: none"> - Existența unei salbe de lacuri de câmpie și posibilitatea practicării pescuitului sportiv; - Prezența cetății Aradului; - Multitudinea și varietatea patrimoniului antropic, mare parte clasificat ca monument istoric; - Concentrarea unui număr mare de clădiri de monument istoric în zona centrală : - Individualizarea unor rute culturale; - Existența unor infrastructuri de agrement pentru turismul balnear; - Existența unor zone de agrement bine delimitate (piețe urbane, parcuri, faleză Mureșului) - Existența unor centre de agrement sportiv care susțin unele activități pe râul Mureș în PN Lunca Mureșului; - Diversitatea infrastructurii de cazare și alimentație publică din municipiul Arad și acoperirea întregului oraș cu servicii turistice; - Utilizarea platformelor de cazare airbnb și B&B. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lipsa de valorificare și introducerea în circuit turistic a Cetății Aradului; - Inexistența unor unități de alimentație publică cu recunoaștere internațională (de tip Michelin); - Insuficienta individualizare a unor alei pietonale; - Slabă punere în valoare a unor clădiri de patrimoniu (palate) și lipsa unui regulament de utilizare a spațiilor comerciale situate în clădiri istorice; - Piețe urbane cu dublă funcționalitate: pietonală și rutieră (Piața Avram Iancu); - Slabă valorificare a piețelor urbane; - Infrastructură de agrement acvatic/sportiv nemodernizată - Nearticularea unor forme de turism (wellness, sportiv, cultural, de pildă); - Dispariția taberelor școlare; - Durata medie de ședere redusă asociată practicării unui turism de tranzit; - Trasee turistice slab promovate și cu care valorificăm doar parțial potențialul turistic existent în oraș și în proximitatea acestuia; - Inexistența unor ecocertificări și a unor servicii turistice ecocertificate; - Lipsa unor unități de cazare alternative pentru periurbanul Aradului; - Perceperea Aradului ca o destinație turistică de tranzit.
Oportunități	Amenințări

<ul style="list-style-type: none"> - Reamenajarea canalului navigabil al Mureșului și dezvoltarea unui turism de croazier ; - Dezvoltarea infrastructurii de susținere a unui turism de wellness și diversificarea ofertei de tratamente curative; - Creșterea atractivității Mureșului prin amenajarea unei faleze continue; - Crearea unei strategii de marketing și a unui brand al municipiului Arad; - Introducerea în circuitul turistic a cetății Arad, prin conectarea și propunerea de rute culturale tematice; - Refașadizarea clădirilor monument istoric printr-un program specific, susținut de primărie, OAR etc. - Crearea unui regulament de utilizare a clădirilor monument istoric; - Dezvoltarea unor trasee turistice regionale și transfrontaliere, inclusiv pe calea apei; - Apariția unor aquapark-uri; - Crearea unor campanii intensive de promovare turistică a arealului; - Încurajarea apariției unor evenimente și activități culturale și ecoturistice cu efect multiplicator; - Dezvoltarea unor servicii turistice de nișă (turism experiențial, turism de wellness). 	<ul style="list-style-type: none"> - Dispariția biodiversității existente în unele arii protejate ca urmare a creșterii fluxului de turiști; - Creșterea gradului de urbanizare a unor suprafețe naturale; - Declasarea unor clădiri monumente istorice ca urmare a lipsei de intervenție și valorizare a acestora; - Multiplicarea elementelor de kitsch și dispariția unor elemente de autenticitate culturală ; - Poluarea cu gaze de aer condiționat continuă a zonelor de agrement/recreere; - Accentuarea sezonality sejurului turistic; - Supraaglomerarea unor obiective turistice.
---	--

III. STRATEGIA DE DEZVOLTARE

Viziune: Transformarea culoarului Mureșului într-un coridor turistic sustenabil, prin dezvoltarea integrată a ecoturismului, turismului balnear și turismului cultural.

Dat fiind importanța prezenței Culoarului Mureșului pentru economia locală dar și vizibilitatea pe care aceasta o are în rețelele de promovare a biodiversității asociate, considerăm că acest culoar poate fi transformat într-un coridor ecologic sustenabil și inteligent, amenajarea integrată acestuia contribuind la dezvoltarea turistică atât a municipiului Arad cât și a zonei din proximitate.

Obiective de dezvoltare turistic :

1. Consolidarea Culoarului Mureșului ca o destinație ecoturistică autentică ;
2. Consolidarea Culoarului Mureșului ca destinație turistică balneară și de wellness;
3. Punerea în valoare și creșterea vizibilității ofertei turistice culturale din Arad;
4. Digitalizarea ofertei turistice existente în municipiul Arad și proximitate.

Măsurile de dezvoltare turistică asociate obiectivelor:

1. **Consolidarea Culoarului Mureșului ca destinație ecoturistică :**
 -)] Crearea sau includerea destinației turistice Arad într-o organizație de management a destinației (OMD), demers ce ar pune în valoare oferta turistică existentă în Arad și proximitate.
 -)] **Certificarea PN Lunca Mureșului ca destinație ecoturistică** . Sistemul de certificare în ecoturism propus de Asociația de Ecoturism din România (AER) certifică serviciile și produsele unei destinații ce încurajează aplicarea principiilor de ecoturism.
 -)] **Încurajarea unor activități de tip slow travel**, cu propunerea unor oferte de drumeții, descoperire de noi locuri, practicarea unor activități sustenabile în localitățile rurale din proximitatea municipiului.
 -)] **Dezvoltarea unor programe turistice eco-certificate** (activități culinare, cicloturism, observarea faunei, observarea peștelor, drumeții, tururi foto etc.).
 -)] **Dezvoltarea unor produse ecoturistice realizate de comunitățile locale** suprapuse ariilor naturale protejate.

-) **Propunerea unor activități de foraging** (culesul din flora spontană - identificare și culegere ciuperci, fructe de pădure, plante medicinale), pe modelul evenimentelor organizate în județul Sibiu de My Transylvania.
-) **Crearea de noi trasee cicloturistice/sau alt form de transport și intensificarea promovării traseelor cicloturistice existente**, chiar și transfrontalier, inclusiv prin extinderea infrastructurii de transport verde. *Un traseu propus* de noi are în vedere valorificarea peisajului viticol din Podgoria Aradului; acesta pornește din Arad, *pe ruta Mândruloc (Eutopia Garden)- Mini – Ghioroc (inclusiv includerea Muzeului Vinului și Viei) - Zona podgoriei (posibilitatea de extindere spre Măderat-Pâncota)*. Pe de altă parte, *conexiunea municipiului Arad cu Ghioroc prin intermediul infrastructurii de transport în comun permite realizarea unui traseu turistic cu tramvaiul pe această rută*, în vederea realizării unor excursii de o zi în Podgoria Aradului. *În scopul valorificării peisajului natural și cultural din Defileul Mureului Inferior și Dealurile Lipovei, propunem traseu cicloturistic pe ruta Arad-Lipova cu puncte de oprire Cetatea oimă (perspectivă de belvedere asupra peisajului) - Mănăstirea Maria Radna- Rezervația Naturală Runcu Groși.*
-) **Actualizarea și/sau elaborarea Planurilor de management pentru toate ariile protejate existente** (PN Lunca Mureului, Mlaștinile Satchinez, Balta oimă – atât pentru ariile protejate de importanță națională cât și pentru siturile Natura 2000 omonime, ROSCIN dab-Socodor-Vârând, ROSCI0401 Turnu Variău, ROSCI0337 Podgoria Neudorfului etc.) și **crearea unor Strategii de vizitare a ariilor naturale protejate** ce ar trebui să includă toate elementele strategice de dezvoltare a turismului durabil și prin care să se limiteze numărul de vizitatori.
-) **Amenajarea falezii râului Mure**, ceea ce ar duce la o extindere a posibilităților de agrement desfășurate în Arad și proximitatea acestuia.
-) **Amenajarea unui port de agrement în municipiul Arad** cu posibilitatea de închiriere a unor echipamente pentru sporturi nautice (fără motor/echipamente eco-friendly), precum cele de caiac slalom, alte tipuri de bărci din categoria paddling. În componența zonei portuare, propunem dezvoltarea, în colaborare cu partenerii din domeniul nautic (Clubul Sportiv Voința Arad), a *Centrului de Sport Nautic Arad*. Totodată, propunem amenajarea în această zonă, a unor spații (inclusiv pe piloni) pentru desfășurarea activităților ce au în vedere alimentația publică și relaxarea (mici braserii/cafenele, spații multifuncționale –

servit cafea, citit, workshop-uri-b c nii etc.). Ca zon de amenajare, recomand m alegerea unui areal din sectorul Podul Decebal-aval Podul Traian.

- J) **Amenajarea unei piste de caiac slalom** în municipiul Arad și extinderea sa spre Parcul Național Lunca Mureșului (și Defileul Mureșului Inferior);
- J) **Dezvoltarea ecoturismului prin conectarea pe calea apei a municipiului Arad cu zonele naturale protejate, prin dezvoltarea unor trasee turistice.** Astfel, traseele turistice pe calea apei vor porni din municipiul Arad și vor urmări un sector al râului Mureș din Parcul Natural Lunca Mureșului. Ca trasee propunem: **traseul 1:** *Municipiul Arad – Centrul de Vizitare Ceala-Pârdea Ceala- Mânăstirea Hodoș - Bodrog - Balta Bezdin și observatorul Prundul Mare – Mânăstirea Bezdin-Periam Port (și retur);* **traseu 2 -** *Traseul tematic Rezervațiile Parcului Lunca Mureșului (Municipiul Arad – Pârdea Ceala – Balta Bezdin – Rezervația Naturală Prundul Mare & observatorul Prundul Mare – Insula Igri -Insula Mare Cenad - și retur).* Pe de altă parte, este de interes și conectarea municipiului Arad cu zona din amonte, din Defileul Mureșului Inferior și Dealurile Lipovei. Punctele de interes fiind Rezervația naturală Defileul Mureșului Inferior, Rezervația Naturală Runcu Groși, Cetatea oimoi, Mânăstirea Maria Radna, Castelul de la Sâvârșin. Dezvoltarea traseelor pe calea apei, cu pornire din Arad, va susține totodată calitatea municipiului de centru pentru *practicarea sporturilor nautice.*
- J) **Crearea și/sau modernizarea infrastructurii de agrement existent în cadrul ariilor naturale protejate** (puncte/turnuri de observare, adăposturi, cuiburi), neintrusiv și cu respectarea regulamentelor prevăzute în planurile de management ale acestora.
- J) **Încurajarea unor campanii participative de sensibilizare a comunității locale și a turiștilor asupra biodiversității Culoarului Mureșului** (prin festivaluri tematice, mass-media, spoturi publicitare, campanii de responsabilizare ecologică, concursuri etc.).

2. Consolidarea Culoarului Mureșului ca destinație turistică balneară și de wellness:

- J) Încurajarea practicării turismului de croazieră pe culoarul Mureșului, prin **reamenajarea canalului navigabil al râului, din Arad până în Szeged**, Ungaria, dezvoltarea infrastructurii de agrement (ambarcațiuni, pontoane etc.), încurajarea activităților de agrement nautic și pescuit sportiv.

- J) **Reatestarea stațiunilor balneo-climaterice Moneasa, Bile Lipovei, Ghioroc**, prin modernizarea stațiunilor, dezvoltarea infrastructurii de agrement și modernizarea bazelor de tratament, dezvoltarea serviciilor de wellness și spa, crearea unor aquaparcuri, amenajarea unui „Aventura Parc” (Moneasa), promovarea serviciilor din aceste stațiuni pe plan internațional prin campanii de publicitate.
- J) **Creșterea atractivității structurilor de cazare prin serviciile și activitățile oferite** (servicii de wellness/SPA, organizarea unor brunch-uri și degustări culinare/oenologice, încurajarea mișcării slow food)
- J) **Modernizarea infrastructurii de agrement balnear/acvatic în municipiul Arad**, prin adaptarea ei la cerințele actuale. Această recomandare vizează amenajareatrandului Neptun cu instalații moderne specifice aquaparcurilor (exemplu Aquapark Hagymatikum din Makó, Ungaria) și, de asemenea, modernizarea Bilelor termale Bidi-Gai, inclusiv prin amenajarea unor pavilioane de cură balnear ;

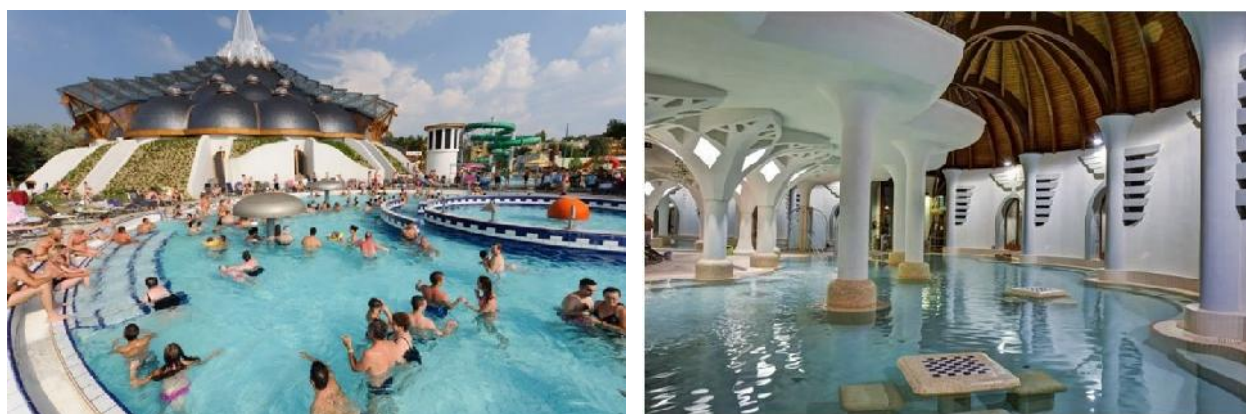

Figura 40. Aquapark Hagymatikum din Makó, Ungaria

Sursa: www.tripadvisor.com

- J) **Crearea unui festival al Mureșului și dezvoltarea unui culoar „verde-albastru”**, prin dezvoltarea unei comunități critice ce militează pentru crearea unui adevărat culoar ecologic, crearea unor evenimente tematice, crearea unei infrastructuri de agrement temporară, dezbateri pe teme de sustenabilitate (ca de pildă, Someșul Mic, în Cluj-Napoca, prin inițiativele Clujului sustenabil – *Someș-Delivery*).

Figura 41. Ediția Someș Delivery 2021, Cluj-Napoca
Sursa: <https://somesdelivery.ro>

-) **Campanii de redescoperire a Mureșului prin acțiunile participative ale membrilor comunităților locale**, prin marcarea de către aceștia a tuturor elementelor ce pot prezenta interes (locuri de observare/panoramă, locații de pescuit, spații cu deșeuri, spații pet-friendly, specii de arbori etc.). Ca model, propunem inițiativa deja aflată în implementare în Cluj-Napoca, inițiată de Clujul Sostenibil.

Figura 42. Harta participativă Someșul din Cluj-Napoca
Sursa: <https://somesdelivery.ro>

3. Punerea în valoare și creșterea vizibilității ofertei turistice culturale din Arad:

- J **Crearea unui program de reafadizare/reabilitare a patrimoniului cultural antropic**, mai ales a celui înscris în Lista Monumentelor Istorice sau cu valoare istoric , fie de c tre prim rie fie de OAR i includerea treptat i etapizat a acestor cl diri în programul de investiții;
- J **Revitalizarea patrimoniului cultural urban**, prin restaurarea tuturor monumentelor istorice, promovarea cl dirilor reprezentative, amenajarea zonei protejate din proximitatea monumentelor istorice;
- J **Crearea unei strategii turistice i a unui brand turistic asociate municipiului Arad;**
- J **Introducerea unor noi alei pietonale în zona central a municipiului Arad**, cu scopul accentuării valorificării turistice a obiectivelor culturale existente. Transformarea străzilor care delimitează la nord și la sud Piața Avram Iancu în străzi pietonale. **Introducerea unui regulament de utilizare a cl dirilor istorice** (indiferent de tipul de folosință a acestora); **Reintroducerea Cet ții Aradului în circuitul turistic** și dezvoltarea unei oferte turistice în jurul acesteia. Spre exemplu propunerea unui eveniment cultural de rezonanță internațional , dezvoltarea unor evenimente cultural-educative în incinta acesteia, amenajarea unor spații expoziționale și, inclusiv, a unor locații de tip community space (evenimente cultural-creative, loc de citit, luat masa etc.), includerea în diferite trasee turistice. În acest sens propunem traseele turistice: **traseu 1:** Piața Avram Iancu - prezentarea palatelor/cl dirilor de patrimoniu din jurul pieței (inclusiv Casa Hirschl) – Teatrul Ioan Slavici – Biserica Catolic „Sf. Anton de Padova” - Bulevardul Revoluției cu palatele Bohus –Neuman-Administrativ (primăria) – Cenad –Palatul Cultural – Parcul Eminescu – Palatul Justiției- Piața Luther – Biserica Roșie – Faleză Mureșului – Parcultrandului Neptun-**Cetatea Aradului**; **traseu 2:** Biserica catolic din Aradu Nou (Sf. Maria) – Vama Veche Arad –Podul Traian – *Clădirea Preparandiei (Muzeu)*- Boudoir-Casa cu Lac t-Piața Unirii – Colegiul Național Moise Nicoară –Complexul Muzeal Arad –Podul Decebal (cu posibilitatea de extindere spre Cetatea Arad- trand Neptun); **traseul tematic Cet țiile ar dene:** Cet ții Aradului -Cetatea Somoș -Cetatea ăria -Cetatea Tornea, Un punct forte este și amenajarea unor puncte de belvedere la nivelul acestor edificii în scopul valorificării peisajului natural; **Propunerea unor inițiative participative**, cu implicarea cetățenilor în viața municipiului (bugetare participativ , concursuri de soluții, dezbateri etc.). **Crearea unor rute culturale, inclusiv tematice, și conectarea unor obiective turistice**

din municipiul Arad la rutele turistice internaționale și naționale existente. Alături de cele două trasee menționate la măsura care are în vedere valorificarea Cetății Aradului, mai recomandăm: **traseul (3):** Piața Sârbească –Catedrala Sârbească - Str. Meșianu – Str. Ioan Rusu – Str. Ecaterina Teodoroiu-Parcul Reconcilierii Româno-Maghiare- Teatrul de Marionete-Palatul Kohn – Palatul Neuman- Administrativ (primăria) – Cenad –Palatul Cultural – Parcul Eminescu –Faleza Mureșului – Viitorul port de agrement), respectiv **Traseul personalităților locale:** Muzeul memorial Vasile Goldi – Universitatea de Vest Vasile Goldis cu Centrul de Studii „Ioan Slavici” și Muzeul Doina și Barutu T. Arghezi - Strada Vasile Goldi – Teatrul Clasic Ioan Slavici - Statuia lui V. Goldiș în Piața Revoluției – Palatul Neuman- Statuia Elenei Ghiba Birta. Ținând cont de specificul rutelor naționale și internaționale, deseori tematice, conectarea la astfel de rute poate fi posibilă prin includerea unor obiective turistice industriale, precum *Turnul de Apă*, *Fabrica de Automobile MARTA*, *Fabrica de spirit și drojdie "Frații Neumann"* în trasee turistice industriale naționale sau făcând demersuri pentru includerea în European Route of Industrial Heritage (<https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/european-route-of-industrial-heritage>).

Totodată, deschiderea Cetății Aradului pentru vizitare ar reprezenta un punct de pornire pentru includerea acestora în cadrul unor trasee tematice internaționale care au în vedere valorificarea acestor tipuri de structuri arhitecturale. **Crearea unor trasee turistice regionale și transfrontaliere** care să conecteze resursele turistice culturale cu cele ale cadrului natural. În acest sens, de interes sunt traseele turistice propuse mai sus, pe calea apei și cicloturistice. Totodată, propunem includerea Ansamblului Mănăstiresc Gai reprezentat în circuitul turistic propus în PATJ Arad pe direcția Arad- ofronea-Mecea-Sântana-Vântori- Iermata Neagră.

-) **Promovarea Festivalului Internațional de Teatru Francofon AMIFRAN ca cel mai important festival de tipul acesta în România.**
-) **Realizarea unor evenimente gastronomice cu specific local și enologic asociat Podgoriei Aradului**
-) Încurajarea apariției de pensiuni și vile turistice și diversificarea ofertei turistice oferite;

4. **Digitalizarea ofertei turistice existente în municipiul Arad și zona din proximitate:**

- J) **Transformarea CNPIT Arad într-un centru de informare turistic mai conectat cu nevoile turiștilor și cu noi servicii și produse turistice;**
- J) **Extinderea certificatelor internaționale ale structurilor de cazare și alimentație publică din Arad (Booking.com, TripAdvisor, Bed& Breakfast, airbnb etc.);**
- J) **Cartarea și transpunerea spațială a tuturor elementelor de potențial turistic, infrastructură turistică și de agrement într-o bază spațială de tip open access care să permită celor interesați să interogheze informațiile dorite dar și să fie contribuitori pentru acestea, mai ales în ceea ce privește calitatea serviciilor oferite.**
- J) **Crearea unui sistem integrat de rezervări pentru toate serviciile turistice din Arad și proximitate;**
- J) **Dezvoltarea unor produse turistice noi, digitale, prin intermediul tehnologiei virtuale și augmentate (precum tururi virtuale ale muzeelor, palatelor, ale unor activități ce pot fi prestate în interiorul ariilor naturale protejate), demers ce poate fi inclus în inițiativele de îmbunătățire a vizibilității ofertei turistice ardeene.**
- J) **Crearea unor ghiduri audio/video, a unor podcasturi asociate serviciilor de ecosisteme oferite de PN Lunca Mureului, ariile naturale protejate învecinate dar și de monumentele istorice înscrise în patrimoniul cultural local și național, crearea de clipuri de promovare a Culoarului Mureului.**

Figura 43. Exemplu podcast dezvoltat de Asociația Parcul Natural Văcărești
 Sursa: <https://parcnaturalvacaresti.ro/episodul-4-plastic-natura-parc-vacaresti/>

- J) **Implementarea unui sistem de marcaje turistice multilingvistice, cu cod QR, pentru toate obiectivele turistice relevante din areal.**

IV. PRIORITIZAREA OBIECTIVELOR STRATEGICE: AXELE PRINCIPALE I SECUNDARE DE DEZVOLTARE

Analiza potențialului și infrastructurii turistice a relevat atât puncte tari și oportunități de dezvoltare, cât și puncte slabe și riscuri pentru dezvoltarea turistică a municipiului Arad. Acestea au fost evaluate preliminar în cadrul analizei diagnostic, cu identificarea problemelor, pentru a fi detaliate și aprofundate în cadrul analizei SWOT, care a sprijinit formularea obiectivelor strategice. Planul strategic se bazează pe 4 obiective de dezvoltare, fiecare dintre acestea având un portofoliu generos de măsuri/recomandări care acoperă nevoile de dezvoltare turistică ale municipiului Arad. Plecând de la aceste deziderate, pentru eficiența implementării planului strategic este importantă prioritizarea recomandărilor pe axe principale de intervenție, respectiv secundare. În acest demers de structurare a axelor de dezvoltare, s-a ținut cont de potențialul de impact pozitiv al măsurilor în domeniul turistic, dar și la nivelul altor obiective strategice ale PUG-ului, impactul la nivelul comunității și consolidarea imaginii turistice a orașului, urgența implementării pentru rezolvarea unor probleme actuale sau imediate, capacitatea de a atrage finanțare, continuitatea și complementaritatea cu proiecte realizate anterior.

Axele principale și secundare sunt redate tabelar, fiind corelate cu obiectivele de dezvoltare, astfel.

Tabel 3. Axele principale și secundare de dezvoltare

Axe principale de dezvoltare	Obiective strategice
<ol style="list-style-type: none"> 1. Reintroducerea Cetății Aradului în circuitul turistic și dezvoltarea unei oferte turistice în jurul acesteia; 2. Revitalizarea patrimoniului cultural urban, prin restaurarea tuturor monumentelor istorice și Crearea unui program de reafășare/reabilitare a patrimoniului cultural antropoc; 3. Crearea unei strategii turistice și a unui brand turistic asociate municipiului Arad; 	<p><i>Punerea în valoare și creșterea vizibilității ofertei turistice culturale din Arad</i></p>
<ol style="list-style-type: none"> 4. Amenajarea unei piste de caiac slalom în municipiul Arad și extinderea sa spre Parcul Național Lunca Mureșului (și Defileul Mureșului Inferior); 	<p><i>Consolidarea Culoarului Mureșului ca destinație ecoturistic :</i></p>

<p>5. Amenajarea unui port de agrement în municipiul Arad și a <i>Centrului de Sport Nautic Arad</i>, cu posibilitatea de închiriere a unor echipamente pentru sporturi nautice, precum cele de caiac slalom, alte tipuri de bărci din categoria paddling.</p> <p>6. Amenajarea falezii râului Mure ;</p> <p>7. Crearea sau includerea destinației turistice Arad într-o organizație de management a destinației (OMD)</p>	
<p>8. Modernizarea infrastructurii de agrement balnear/acvatic în municipiul Arad, prin adaptarea ei la cerințele actuale</p> <p>9. Creșterea atractivității structurilor de cazare prin serviciile și activitățile oferite</p>	<p><i>Consolidarea Culoarului Mure ului ca destinație turistic balnear și de wellness:</i></p>
<p>10. Crearea unor rute culturale, inclusiv tematice, și conectarea unor obiective turistice din municipiul Arad la rutele turistice internaționale și naționale existente</p>	<p><i>Punerea în valoare și creșterea vizibilității ofertei turistice culturale din Arad:</i></p>
<p>11. Dezvoltarea ecoturismului prin conectarea pe calea apei a municipiului Arad cu zonele naturale protejate, prin dezvoltarea unor trasee turistice</p>	<p><i>Consolidarea Culoarului Mure ului ca destinație ecoturistic :</i></p>
<p>12. Cartarea și transpunerea spațială a tuturor elementelor de potențial turistic, infrastructură turistică și de agrement într-o bază spațială de tip open access;</p> <p>13. Crearea unor ghiduri de promovare turistică în format audio/video, a unor podcasturi;</p> <p>14. Implementarea unui sistem de marcaje turistice multilingvistice, cu cod QR</p>	<p><i>Digitalizarea ofertei turistice existente în municipiul Arad și zona din proximitate</i></p>
<p>15. Introducerea unor noi alei pietonale în zona centrală a municipiului Arad</p>	<p><i>Punerea în valoare și creșterea vizibilității ofertei turistice culturale din Arad</i></p>
<p>Axe secundare de dezvoltare</p>	<p>Obiective strategice</p>
<p>1. Crearea unor trasee turistice regionale și transfrontaliere care să conecteze resursele turistice culturale cu cele ale cadrului natural</p>	<p><i>Punerea în valoare și creșterea vizibilității ofertei turistice culturale din Arad</i></p>
<p>2. Încurajarea practicării turismului de croazieră pe culoarul Mure ului, prin</p>	

<p>reamenajarea canalului navigabil al râului, din Arad până în Szeged;</p> <p>3. Crearea unui festival al Mureului și dezvoltarea unui culoar „verde-albastru”;</p> <p>4. Campanii de redescoperire a Mureului prin acțiunile participative ale membrilor comunităților locale</p>	<p><i>Consolidarea Culoarului Mureului ca destinație turistică balneară și de wellness</i></p>
<p>5. Crearea de noi trasee cicloturistice/sau altă formă de transport și intensificarea promovării traseelor cicloturistice existente;</p> <p>6. Dezvoltarea unor programe turistice ecocertificate;</p> <p>7. Dezvoltarea unor produse ecoturistice realizate de comunitățile locale;</p> <p>8. Certificarea PN Lunca Mureului ca destinație ecoturistică</p>	<p><i>Consolidarea Culoarului Mureului ca destinație ecoturistică</i></p>
<p>9. Crearea unor trasee turistice regionale și transfrontaliere care să conecteze resursele turistice culturale cu cele ale cadrului natural;</p> <p>10. Promovarea Festivalului Internațional de Teatru Francofon AMIFRAN;</p> <p>11. Realizarea unor evenimente gastronomice cu specific local și enologic asociat Podgoriei Aradului;</p>	<p><i>Punerea în valoare și creșterea vizibilității ofertei turistice culturale din Arad</i></p>
<p>12. Transformarea CNPIT Arad într-un centru de informare turistică mai conectat cu nevoile turiștilor și cu noi servicii și produse turistice;</p> <p>13. Dezvoltarea unor produse turistice noi, digitale, prin intermediul tehnologiei virtuale și augmentate</p> <p>14. Extinderea certificatelor internaționale ale structurilor de cazare și alimentație publică din Arad;</p> <p>15. Crearea unui sistem integrat de rezervări pentru toate serviciile turistice din Arad și proximitate;</p>	<p><i>Digitalizarea ofertei turistice existente în municipiul Arad și zona din proximitate</i></p>
<p>16. Încurajarea unor activități de tip slow travel;</p> <p>17. Propunerea unor activități de foraging;</p> <p>18. Încurajarea unor campanii participative de sensibilizare a comunității locale și a turiștilor asupra biodiversității Culoarului Mureului;</p>	<p><i>Consolidarea Culoarului Mureului ca destinație ecoturistică</i></p>

19. Crearea și/sau modernizarea infrastructurii de agrement existent în cadrul ariilor naturale protejate	
20. Campanii de redescoperire a Mureului prin acțiunile participative ale membrilor comunităților locale	<i>Consolidarea Culoarului Mureului ca destinație turistică balneară și de wellness</i>
21. Introducerea unui regulament de utilizare a clădirilor istorice; 22. Propunerea unor inițiative participative	<i>Punerea în valoare și creșterea vizibilității ofertei turistice culturale din Arad</i>
23. Colaborarea pentru actualizarea și/sau elaborarea Planurilor de management pentru toate ariile protejate existente	<i>Consolidarea Culoarului Mureului ca destinație ecoturistică</i>
24. Colaborarea cu stațiunile balneo-climaterice Moneasa, Băile Lipovei, Ghioroc în vederea dezvoltării unor oferte turistice regionale	<i>Consolidarea Culoarului Mureului ca destinație turistică balneară și de wellness</i>

V. SINTEZA

Tabel 4. Corelarea disfuncțiilor cu obiectivele și măsurile

Disfuncții	Obiective și măsuri
	<i>01. Consolidarea Culoarului Mureșului ca destinație ecoturistic :</i>
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Insuficienta promovare a resurselor turistice naturale existente (spre exemplu cursul Mureșului și Parcul Natural Lunca Mureșului), cu precizie în ofertele turistice internaționale; ❖ Practicarea unui turism de tranzit, tradus printr-o durată medie de cădere de 1-1,5 zile; 	<ul style="list-style-type: none"> - Crearea sau includerea destinației turistice Arad într-o organizație de management a destinației (OMD), demers care ar pune în valoare oferta turistică existentă în Arad și proximitate;
<ul style="list-style-type: none">) Fragilitatea unor specii și slaba conștientizare a publicului larg asupra biodiversității incluse în aceste areale și a limitării activităților cu impact negativ asupra acestora;) Inexistența unor certificări ecologice pentru arealele naturale protejate;) Insuficienta valorificare a practicării ecoturismului;) Lipsa de ecocertificare a unor areale protejate (tradus inclusiv prin dezvoltarea unor servicii de cazare); 	<ul style="list-style-type: none"> - Certificarea PN Lunca Mureșului ca destinație ecoturistic. Sistemul de certificare în ecoturism propus de Asociația de Ecoturism din România (AER) certifică serviciile și produsele unei destinații care încurajează aplicarea principiilor de ecoturism. - Dezvoltarea unor programe turistice ecocertificate: activități culinare, cicloturism, observarea faunei, observarea peștelor, drumeții, tururi foto etc. - Propunerea unor activități de foraging (culesul din flora spontană - identificare și culegere ciuperci, fructe de pădure, plante medicinale), pe modelul evenimentelor organizate în județul Sibiu de My Transylvania. - Crearea și/sau modernizarea infrastructurii de agrement existentă în cadrul ariilor naturale protejate (puncte/turnuri de observare, adăposturi, cuiburi, centre de agrement), neintrusiv și cu respectarea regulamentelor prevăzute în planurile de management ale acestora.

<p>J Accesul motorizat în interiorul ariilor naturale protejate;</p> <p>J Practicarea unor sporturi extreme în interiorul arealelor;</p> <p>J Inexistența unor trasee/rute tematice integrate, care să valorifice resursele locale existente;</p>	<p>- Încurajarea unor activități de tip slow travel, cu propunerea unor oferte de drumeții, descoperire de noi locuri, practicarea unor activități sustenabile în localitățile rurale din proximitatea municipiului.</p> <p>- Crearea de noi trasee cicloturistice/sau alt form de transport și intensificarea promovării traseelor cicloturistice existente, chiar și transfrontalier, inclusiv prin extinderea infrastructurii de transport verde. <i>Un traseu propus</i> de noi are în vedere valorificarea peisajului viticol din Podgoria Aradului; acesta ar porni din Arad, <i>pe ruta Mândruloc (Eutopia Garden)- Mini – Ghioroc (inclusiv includerea Muzeului Vinului și Viei) - Zona podgoriei (posibilitatea de extindere spre Măderat-Pâncota)</i>. Pe de altă parte, <i>conexiunea municipiului Arad cu Ghioroc prin intermediul infrastructurii de transport în comun permite realizarea unui traseu turistic cu tramvaiul pe această rută</i>, în scopul realizării unor excursii de o zi în Podgoria Aradului. <i>În scopul valorificării peisajului natural și cultural din Defileul Mureșului Inferior și Dealurile Lipovei, propunem traseu cicloturistic pe ruta Arad-Lipova cu puncte de oprire Cetatea oimă (perspectivă de belvedere asupra peisajului) - Mănăstirea Maria Radna- Rezervația Naturală Runcu Groși.</i></p> <p>-</p> <p>- Amenajarea unei piste de caiac slalom în municipiul Arad și extinderea sa spre Parcul Național Lunca Mureșului (și Defileul Mureșului Inferior);</p> <p>- Dezvoltarea ecoturismului prin conectarea pe calea apei a municipiului Arad cu zonele naturale protejate, prin dezvoltarea unor trasee turistice. Astfel, traseele turistice pe calea apei vor porni din municipiul Arad și vor urmări un sector al râului Mureș din Parcul Natural Lunca Mureșului. Ca trasee propunem: traseul 1: Municipiul Arad – Centrul de Vizitare</p>
---	---

	<p><i>Ceala-P durea Ceala- M n stirea Hodo - Bodrog - Balta Bezdin i observatorul Prundul Mare – M n stirea Bezdin-Periam Port (i retur); traseu 2 - Traseul tematic Rezervațiile Parcului Lunca Mureșului (Municipiul Arad – P durea Ceala – Balta Bezdin – Rezervația Natural Prundul Mare & observatorul Prundul Mare – Insula Igri - Insula Mare Cenad - i retur). Pe de alt parte, este de interes i conectarea municipiului Arad cu zona din amonte, din Defileul Mure ului Inferior i Dealurile Lipovei. Punctele de interes fiind Rezervația natural Defileul Mure ului Inferior, Rezervația Natural Runcu Gro i, Cetatea oimo , M n stirea Maria Radna, Castelul de la S vâr in. Dezvoltarea traseelor pe calea apei, cu pornire din Arad, va susține totodat calitatea municipiului de centru pentru <i>practicarea sporturilor nautice</i>.</i></p>
<p>J Faleză Mure ului valorificat doar parțial/pe un anumit sector.</p>	<p>- Amenajarea falezăi râului Mure , ceea ce ar duce la o extindere a posibilităților de agrement desfășurate în Arad i proximitatea acestuia (porturi pentru mici ambarcațiuni. spații amenajate pentru evenimente cultural-artistice; pontoane; mobilier urban pentru odihn /relaxare etc.).</p> <p>- Amenajarea unui port de agrement în municipiul Arad cu posibilitatea de închiriere a unor echipamente pentru sporturi nautice (fără motor/echipamente eco-friendly), precum cele de caiac slalom, alte tipuri de bărci din categoria paddling. În componența zonei portuare, propunem dezvoltarea, în colaborare cu partenerii din domeniul nautic (Clubul Sportiv Voința Arad), a Centrului de Sport Nautic Arad. Totodat , propunem amenajarea în această zonă, a unor spații (inclusiv pe piloni) pentru desfășurarea activităților ce au în vedere alimentația publică i relaxarea (mici braserii/cafenele, spații multifuncționale – servit cafea, citit, workshop-uri-bănci etc.). Ca zonă de amenajare, recomandăm</p>

	<p>alegerea unui areal din sectorul Podul Decebal-aval Podul Traian.</p> <p>-</p>
<p>) Tendința de urbanizare a unor suprafețe din Parcul Natural Lunca Mure ului;</p> <p>) Turismul necontrolat și inexistența unor strategii de management a vizitatorilor ariilor naturale protejate;</p> <p>) Extinderea speciilor invazive, în special arțarul american, afectând speciile autohtone;</p> <p>) Presiuni accentuate asupra peisajelor naturale (defri ri, extinderea terenurilor agricole);</p> <p>) Devers ri ilegale a de eurilor menajere în cursul Mure ului;</p>	<p>- Încurajarea unor campanii participative de sensibilizare a comunit ții locale și a turi tilor asupra biodiversit ții Culoarului Mure ului (prin festivaluri tematice, mass-media, spoturi publicitare, campanii de responsabilizare ecologic , concursuri etc.).</p> <p>- Actualizarea i/sau elaborarea Planurilor de management pentru toate ariile protejate existente (PN Lunca Mure ului, Mla tinile Satchinez, Balta oimu – atât pentru ariile protejate de importanț național cât i pentru</p> <p>- siturile Natura 2000 omonime, ROSCI N dab-Socodor-V r and, ROSCI0401 Turnu Varia u, ROSCI0337 P durea Neudorfului etc.) i crearea unor Strategii de vizitare a ariilor naturale protejate ce ar trebui s includ toate elementele strategice de dezvoltare a turismului durabil i prin care s-ar limita num rul de vizitatori.</p>
	<p><i>02. Consolidarea Culoarului Mure ului ca destinație turistic balnear i de wellness</i></p>
<p>) Insuficienta valorificare i promovare a cursului Mure ului i a practic rii turismului balnear (de wellness);</p>	<p>- Încurajarea practic rii turismului de croazier pe culoarul Mure ului, prin reamenajarea enalului navigabil al râului, din Arad pân în Szeged, Ungaria, dezvoltarea infrastructurii de agrement (ambarcațiuni, pontoane etc.), încurajarea activit ților de agrement nautic i pescuit sportiv.</p> <p>- Crearea unui festival al Mure ului i dezvoltarea unui culoar „verde-albastru”, prin dezvoltarea unei comunit ți critice ce militeaz pentru crearea unui adev rat culoar ecologic, crearea unor</p>

	<p>evenimente tematice, crearea unei infrastructuri de agrement temporar , dezbateri pe teme de sustenabilitate (ca de pild , Some ul Mic, în Cluj-Napoca, prin inițiativele Clujului sustenabil – <i>Some - Delivery</i>).</p> <p>- Campanii de redescoperire a Mure ului prin acțiunile participative ale membrilor comunit ților locale, prin marcarea de c tre ace tia a tuturor elementelor ce pot prezenta interes (locuri de observare/panoram , locații de pescuit, spații cu deșeuri, spații pet-friendly, specii de arbori etc.). Ca model, propunem inițiativa deja aflat în implementare în Cluj-Napoca, inițiat de Clujul Sustenabil.</p>
<p>J Infrastructura de agrement slab modernizat i slab racordat la potențialul turistic existent</p> <p>J Lipsa de amenajare a tuturor izvoarelor minerale i termale existente i gradul ridicat de concurență , net superior, al stațiilor balneoclimaterice din proximitate (Ungaria);</p>	<p>- Modernizarea infrastructurii de agrement balnear/acvatic în municipiul Arad, prin adaptarea ei la cerințele actuale. Această recomandare vizează amenajarea Ștrandului Neptun cu instalații moderne specifice aqua-parcurilor (exemplu Aquapark Hagymatikum din Makó, Ungaria) i, de asemenea, modernizarea B ilor termale Bidi-Gai, inclusiv prin amenajarea unor pavilioane de cur balnear ;</p> <p>- Reatestarea stațiilor balneoclimaterice Moneasa, B ile Lipovei, Ghioroc, prin modernizarea stațiilor, dezvoltarea infrastructurii de agrement i modernizarea bazelor de tratament, dezvoltarea serviciilor de wellness i spa, crearea unor aquaparcuri, amenajarea unui „Aventura Parc” (Moneasa), promovarea serviciilor din aceste stațiuni pe plan internațional prin campanii de publicitate.</p>
<p>J Existența unor structuri de cazare necertificate, cum este cazul apartamentelor de lux sau a altor propriet ți date spre închiriere pe anumite platforme de cazare;</p> <p>J Nr. redus al unit ți de alimentație public de lux;</p>	<p>- Cre terea atractivității structurilor de cazare prin serviciile i activit țile oferite (servicii de wellness/SPA, organizarea unor brunch-uri i degust ri culinare/oenologice, încurajarea mi c rii slow food)</p> <p>-</p>

	<p>03. Punerea în valoare și creșterea vizibilității ofertei turistice culturale din Arad</p>
<p>)Inexistența valorificării turistice a cetății Aradului;</p> <p>)Inexistența unui brand turistic al municipiului;</p> <p>)Practicarea unui turism de tranzit, tradus printr-o durată medie de ședere de 1-1,5 zile;</p>	<p>- Reintroducerea Cetății Aradului în circuitul turistic și dezvoltarea unei oferte turistice în jurul acesteia. Spre exemplu propunerea unui eveniment cultural de rezonanță internațional, dezvoltarea unor evenimente cultural-educative în incinta acesteia, amenajarea unor spații expoziționale și, inclusiv, a unor locații de tip community space (evenimente cultural-creative, loc de citit, luat masa etc.), includerea în diferite trasee turistice. În acest sens propunem traseele turistice: traseu 1: Piața Avram Iancu - prezentarea palatelor/căminurilor de patrimoniu din jurul pieței (inclusiv Casa Hirschl) – Teatrul Ioan Slavici – Biserica Catolică „Sf. Anton de Padova” - Bulevardul Revoluției cu palatele Bohus –Neuman-Administrativ (primăria) – Cenad –Palatul Cultural – Parcul Eminescu – Palatul Justiției- Piața Luther – Biserica Romano-Catolică – Faleză Mureșului – Parcul trandului Neptun-Cetatea Aradului; traseu 2: Biserica catolică din Aradu Nou (Sf. Maria) – Vama Veche Arad –Podul Traian – <i>Căminul Preparandiei (Muzeu)</i>- Biserica Romano-Catolică-Casa cu Lac –Piața Unirii – Colegiul Național Moise Nicoară –Complexul Muzeal Arad –Podul Decebal (cu posibilitatea de extindere spre Cetatea Arad- trand Neptun); traseul tematic Cetățile ardeene: Cetățile Aradului - Cetatea Soimo -Cetatea Săria -Cetatea Tornea, Un punct forte este și amenajarea unor puncte de belvedere la nivelul acestor edificii în scopul valorificării peisajului natural.</p>

	<p>- Crearea unei strategii turistice și a unui brand turistic asociate municipiului Arad;</p>
<p>) Starea avansată de degradare a multora dintre clădirile regăsite în patrimoniul antropoc; </p> <p>) Slaba punere în valoare a unor clădiri de patrimoniu (palate) și lipsa unui regulament de utilizare a spațiilor comerciale situate în clădiri istorice;</p>	<p>- Crearea unui program de reafacere/reabilitare a patrimoniului cultural antropoc, mai ales a celui înscris în Lista Monumentelor Istorice sau cu valoare istorică, fie de către primărie fie de OAR și includerea treptată și etapizată a acestor clădiri în programul de investiții;</p> <p>- Revitalizarea patrimoniului cultural urban, prin restaurarea tuturor monumentelor istorice, promovarea clădirilor reprezentative, amenajarea zonei protejate din proximitatea monumentelor istorice;</p> <p>- Introducerea unui regulament de utilizare a clădirilor istorice (indiferent de tipul de folosință a acestora);</p>
<p>) Aglomerarea zonei Piața Avram Iancu ca urmare a accesului auto și parcurilor de pe latura sudică și nordică ;</p> <p>) Infrastructura de agrement slab modernizată și slab racordată la potențialul turistic existent</p>	<p>- Introducerea unor noi alei pietonale în zona centrală a municipiului Arad, cu scopul accentuării valorificării turistice a obiectivelor culturale existente. Transformarea străzilor care delimitează la nord și la sud Piața Avram Iancu în străzi pietonale și valorificarea acestora pentru organizarea unor evenimente cultural-artistice;</p> <p>- Propunerea unor inițiative participative, cu implicarea cetățenilor în viața municipiului (bugetare participativă, concursuri de soluții, dezbateri etc.).</p>
<p>) Inexistența unor trasee/rute tematice integrate, care să valorifice resursele locale existente;</p>	<p>- Crearea unor rute culturale, inclusiv tematice, și conectarea unor obiective turistice din municipiul Arad la rutele turistice internaționale și naționale existente. Alături de cele două trasee menționate la măsura care are în vedere valorificarea Cetății Aradului, mai recomandăm: <i>traseul (3)</i>: Piața Sârbească – Catedrala Sârbească - Str. Meșianu – Str. Ioan Rusu – Str. Ecaterina Teodoroiu-Parcul Reconcilierii Româno-Maghiare-Teatrul de Marionete-Palatul Kohn – Palatul Neuman- Administrativ (primăria) – Cenad</p>

	<p>–Palatul Cultural – Parcul Eminescu –Faleza Mure ului – Viitorul port de agrement), respectiv Traseul personalit Ților locale: Muzeul memorial Vasile Goldi – Universitatea de Vest Vasile Goldis cu Centrul de Studii „Ioan Slavici” i Muzeul Doina i Barutu T. Arghezi -Strada Vasile Goldi – Teatrul Clasic Ioan Slavici - Statuia lui V. Goldiș în Piața Revoluției – Palatul Neuman- Statuia Elenei Ghiba Birta. Ținând cont de specificul rutelor naționale și internaționale, deseori tematice, conectarea la astfel de rute poate fi posibil prin includerea unor obiective turistice industriale, precum <i>Turnul de Ap</i> , <i>Fabric de spirt i drojdie "Fra ii Neumann"</i> în trasee turistice industriale naționale sau f cute demersuri pentru includerea în European Route of Industrial Heritage (https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/european-route-of-industrial-heritage). Totodat , deschiderea Cet Ții Aradului pentru vizitare ar reprezenta un punct de pornire pentru includerea acestuia în cadrul unor trasee tematice internaționale care au în vedere valorificarea acestor tipuri de structuri arhitecturale.Crearea unor trasee turistice regionale i transfrontaliere care s conecteze resursele turistice culturale cu cele ale cadrului natural. În acest sens, de interes sunt traseele turistice propuse mai sus, pe calea apei i cicloturistice. Totodat , propunem includerea Ansamblului M n stiresc Gai reprezint în circuitul turistic propus în PATJ Arad pe direcția Arad- ofronea-Mecea-Sântana-Vân tori-Iermata Neagr .</p>
<p>J Ofert redus de activități și evenimente care s determine valori mai ridicate ale duratei medii de edere a turi tilor;</p> <p>J Lipsa unor evenimente cu specific local (oenologic, culturale asociate unor monumente istorice sau unor personalități locale);</p>	<p>- Promovarea Festivalul Internațional de Teatru Francofon AMIFRAN ca cel mai important festival de tipul acesta în România.</p> <p>- Realizarea unor evenimente culturale, gastronomice cu specific local i enologic asociat Podgoriei Aradului;</p>

<p>J Slaba reprezentare a unit țiilor de cazare de tip vil /pensiune agroturistic ;</p>	<p>- Încurajarea apariției de pensiuni și vile turistice și diversificarea ofertei turistice oferite;</p>
	<p><i>O4. Digitalizarea ofertei turistice existente în municipiul Arad și zona din proximitate</i></p>
<p>J Promovarea turistică a municipiului Arad și a proximității acestuia ineficient în raport cu potențialul turistic deținut;</p> <p>J Slaba punere în valoare a unor obiective de patrimoniu (palate), dar și a resurselor turistice naturale</p>	<p>- Transformarea CNPIT Arad într-un centru de informare turistic mai conectat cu nevoile turiștilor și cu noi servicii și produse turistice;</p> <p>- Dezvoltarea unor produse turistice noi, digitale, prin intermediul tehnologiei virtuale și augmentate (precum tururi virtuale ale muzeelor, palatelor, ale unor activități ce pot fi prestate în interiorul ariilor naturale protejate), demers care poate fi inclus în inițiativele de îmbunătățire a vizibilității ofertei turistice ardenene.</p> <p>- Crearea unor ghiduri audio/video, a unor podcasturi asociate serviciilor de ecosisteme oferite de PN Lunca Mureului, ariile naturale protejate învecinate dar și de monumentele istorice înscrise în patrimoniul cultural local și național, crearea de clipuri de promovare a Culoarului Mureului.</p> <p>- Implementarea unui sistem de marcaje turistice multilingvistice, cu cod QR, pentru toate obiectivele turistice relevante din areal.</p> <p>-</p>
<p>J Existența unor structuri de cazare necertificate, cum este cazul apartamentelor de lux sau a altor proprietăți date spre închiriere pe anumite platforme de cazare;</p>	<p>- Extinderea certificatelor internaționale ale structurilor de cazare și alimentație publică din Arad (Booking.com, TripAdvisor, Bed& Breakfast, airbnb etc.);</p>
<p>J Investiții puține în digitalizarea serviciilor turistice oferite de unitățile de cazare.</p>	<p>- Cartarea și transpunerea spațială a tuturor elementelor de potențial turistic, infrastructur turistic și de agrement într-o bază spațială de tip open access care să permit celor interesați să interogheze informațiile dorite dar și să fie contribuitori pentru acestea, mai ales în ceea ce privește calitatea serviciilor oferite.</p>

	<p>- Crearea unui sistem integrat de rezervări pentru toate serviciile turistice din Arad și proximitate;</p>
--	--

BIBLIOGRAFIE

- J Agenția de Dezvoltare Regional Vest (2016), *Planul pentru Dezvoltare Regional . Regiunea Vest. 2014-2020.*
- J Banca Mondial (2019), *Strategia național a României pentru dezvoltarea turismului 2019-2030*, vol. 2, Plan strategic de acțiune
- J Centrul pentru Analiz și Dezvoltare Instituțional - Eleutheria (2011), *Proiect de strategie de dezvoltare a turismului în jude ul Arad 2012 2016.*
- J Cocean Pompei (2002), *Geografia general a turismului*, Editura Meteor Press.
- J Cocean Popei (2010), *Patrimoniul turistic al României*, Editura resa Universitar Clujean .
- J Consiliul Europei (2010), *Europa, destinația turistic favorit la nivel mondial – un nou cadru politic pentru turismul european*, Comunicare a Comisiei c tre Parlamentul European, Consiliu, Comitetul social i economic european i Comitetul regiunilor, Bruxelles, 30.6.2010.
- J Consiliul Local Arad (2015), *Strategia Cultural a Municipiului Arad pentru perioada 2015-2025.*
- J Consiliul Local Arad (2017), *Strategie privind transformarea în ora verde a municipiului Arad.*
- J Guvernul României (2016), *Strategia național din 30 mai 2019 de dezvoltare a ecoturismului - context, viziune i obiective - 2019-2029.*
- J Guvernul României (2017), *Hot rârre nr. 558 din 4 august 2017 privind aprobarea Programului pentru dezvoltarea investițiilor în turism - Masterplanul investițiilor în turism - și a criteriilor de eligibilitate a proiectelor de investiții în turism*, Monitorul Oficial. Partea I, nr. 653 din 8.08.2017.
- J Guvernul României (2019), *Hot rârre nr. 571 din 8 august 2019 privind aprobarea Strategiei pentru dezvoltarea turismului balnear*, Monitorul Oficial. Partea I, nr. 703 din 27 august 2019.
- J Guvernul României (2021), *Planul Național de Redresare și Rezilienț al României (Anex la propunerea de decizie de punere în aplicare a Consiliului).*
- J INCD URBANPROIECT (2007), *Actualizarea Planului de Amenajare a Teritoriului Jude ean Arad*
- J Institutul Național al Patrimoniului (2015), *Lista Monumentelor Istorice*, <https://patrimoniu.ro/monumente-istorice/lista-monumentelor-istorice>
- J Rusu R. (2007), *Organizarea spațiului geografic în Banat*, Edit. Mirton, Timi oara.
- J Parlamentul European (2021), *Strategia UE pentru turismul sustenabil*, rezoluția din 25 martie 2021.
- J Prim ria municipiului Arad (2012), *Plan integrat de revitalizare a zonei protejate din municipiul Arad;*
- J Prim ria municipiului Arad (2014), *Proiectul DEXTRADA: Studiu tehnic de fundamantare a condițiilor impuse pentru elaborarea documentațiilor tehnice privind reabilitarea cl dirilor din zona protejat a municipiului Arad;*
- J Prim ria municipiului Arad (2013), *ARAD: Maparea resurselor culturale*, https://www.cmcarad.ro/download/strategie/ARAD_MAPAREA_RESURSELOR_CUL_TURALE_2013oo.pdf.
- J Prim ria municipiului Arad (2015), *Strategia Cultural a Municipiului Arad, 2015-2025*

-) Primăria municipiului Arad (2020), Master Plan de Regenerare Patrimonială a Cetății Aradului.
-) Primăria municipiului Arad (2021), *Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Arad pentru perioada 2014-2030*.
-) Posea Gr. (1997), Câmpia de vest a României: (Câmpia Banato-Crișan), Editura Fundației „România de Măine”.
-) Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (2016), *Planul de Management al Parcului Natural Lunca Mureșului*, Monitorul Oficial. Partea I, Ordinul 1124 din 30.06.2016.
-) <https://luncamuresului.ro>, Accesat în 4.10.2021, ora 12:06.
-) <http://www.mlastinilesatchinez.ro>, Accesat în 4.10.2021, ora 13:10.
-) <https://www.eutopiagardens.ro>, Accesat în 4.10.2021, ora 19:35.
-) <https://specialarad.ro>.
-) <https://virtualarad.tripod.com>
-) <https://revino.ro/drumul-vinului-in-podgoria-minis-maderat-crisana-arad-a457.html>
-) <https://romaniamama.ro/>
-) <https://rsis.ramsar.org/ris/1606>
-) <http://www.uvisitromania.com/>;
-) <https://dandinu.net/album-romania-salbatica>;
-) <https://m.ziare.com/arad>
-) <https://xn--urlaub-in-rumnien-2qb.de/ro/uir/de-vizitat-orase-arad/>
-) <https://ro.pinterest.com/horiatel/arad-imagini-vechi/>;
-) www.historia.ro
-) <https://biodiversitate.mmediu.ro/rio/natura2000/static/pdf/rosoci0108.pdf>
-) <https://www.proube.ro/>
-) <https://www.aradcityguide.ro/>
-) www.cniptarad.ro
-) <http://turism.gov.ro/web/rute-cultural-turistice>
-) <https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/the-european-cemeteries-route>
-) <https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/european-route-of-industrial-heritage>
-) <http://ran.cimec.ro/>
-) www.cjarad.ro
-) www.cniptarad.ro/
-) <https://kastelyerdelyben.ro/>
-) www.ziuadevest.ro
-) <http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>
-) <https://continental-forum-arad.continentalhotels.ro/>;
-) www.ghidularadean.ro;
-) www.reconsarad.ro
-) gazetalocala.ro;
-) <http://www.skytrip.ro/centrul-de-vizitare-ceala-din-arad-judetul-arad-c-20.html>
-) www.tripadvisor.com
-) <https://somesdelivery.ro>
-) <https://parcnaturalvacaresti.ro/episodul-4-plastic-natura-parc-vacaresti/>
-) <https://lege5.ro/>